

Nikon 1

At the heart of the image

JA SAM | 1 KLIK ISPRED

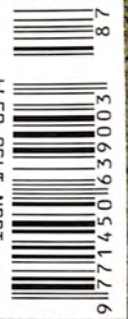

JA SAM NOVI NIKON 1 J1. Ja sam pametan zato jer snimam fotografije pre i nakon vašeg pritiska na dugme. Zbog toga nikada nećete propustiti ni jedan važan trenutak. Ja predstavljam ceo jedan mali sistem s izmenljivim objektivima i mogućnostima koje nikada do sada niste videli, kao da je fotografija oživila. Ili kako ja to zovem Motion Snapshot. Ja sam najbolji trenutak fotografskog života. www.iamnikon.rs

PROBLEMI ARHIVIRANJA | AVANTURA U KANJONIMA | PUTOPIS TUNIS | KRAJ MONOHRMATSKOG KONKURSA

ReFoto

ReFoto

ČASOPIS ZA KULTURU FOTOGRAFIJE BROJ 87 DECEMBAR 2011 WWW.REFOTO.RS RSD 250, K.M. 8, KUNA 30, DEN 250, EVRA 4

Pogled iznutra
ANĐELO BOŽAC

Nadgradnja realnosti
ZORAN ĐORĐEVIĆ

Iz našeg dvorišta

MAKRO SVET

FOCUS STACKING

SIGMA 8-16 MM
TAMRON 18-270 MM

SONY NEX-7
Odlično rešenje

NIKON AW 100
Otporan na sve!

NAPRAVITE SVOJU VEB PREZENTACIJU | KAKO NASTAJE SADRŽAJ FOTOGRAFIJE | ITALIJANSKI NEOREALIZAM

PHILIPS
LCD televizor

32PFL4606H/58

39.999

Rezolucija 1920 x 1080 px, Pixel Plus HD, 20 W RMS, USB multimedija (video, muzika, slike).

SAMSUNG

LCD televizor
LE32D400

34.999

Rezolucija 1366 x 768 px, Wide Color Enhancer Plus, USB multimedija, DVB-T/C MPEG-4.

rezolucija 12,1 Mpx
18 x optički zum
snimanje filmova
u Full HD rezoluciji

Nikon
Digitalni fotoaparat
Coolpix S9100

21.999

Rezolucija 12,1 Mpx, 18 x optički zum, LCD ekran od 7,5 cm, snimanje filmova u Full HD (1080p) rezoluciji sa stereo zvukom.

Procesor: Intel Atom N455
Hard Disk: 320 GB
Memorija: 2 GB DDR3
Grafika: Intel GMA 3150

Netbook
Inspiron 1018

26.999

Rezolucija 1024 x 600 px, Wi-Fi 802.11b/g, Bluetooth 2.1, 2 x USB2.0, težina 1.33 kg.

Procesor: Intel Celeron B800
Hard Disk: 320 GB
Memorija: 2 GB DDR3
Grafika: Intel HD

lenovo
Laptop
G570

28.999

Rezolucija 1366 x 768 px, DL DVD/RW, Wi-Fi 802.11 a/b/g/n, Bluetooth 3.0+HS, 4 x USB, težina 2,6 kg.

Procesor: Intel Core i5 2410M
Hard Disk: 640 GB
Memorija: 4 GB DDR3
Grafika: nVidia GeForce GT540 M 1 GB DDR3

ASUS
Laptop
K53SV-SX517

54.999

Rezolucija 1366 x 768 px, Wi-Fi 802.11 b/g/n, 3 x USB 2.0, Bluetooth 3.0+HS, 4 u 1 čitač kartica, Altec Lansing stereo surround zvučnici. Težina 1,33 kg.

uradi
više

Ponesi svoje podatke gde god da kreneš

Koristeći SanDisk memorije vaši uređaji postižu najbolje performanse i najveće brzine prenosa podataka. Skidajte i čuvajte podatke i video snimke u vašem telefonu. Snimate i čuvajte više fotografija uz pomoć SanDisk memorijskih kartica. Podignite nivo vašeg poslovanja zajedno sa vodećim svetskim proizvođačem memorija.

Odaberite SanDisk.

USB fleš drajv

Memorijska kartica za fotografije/video snimke

Memorijske kartice za razne namene

Memorijske kartice za mobilne telefone

BIG BANG

uvek nešto novo

SanDisk

www.SanDisk.com

© 2011 SanDisk Corporation. Sva prava zadržana. SanDisk, SanDisk logo, Cruzer, SanDisk Ultra i SanDisk Extreme su robne marke SanDisk Corporation, registrovane u SAD i drugim zemljama. Cruzer, Blade, Cruzer Edge, Cruzer Slice, SanDisk Extreme Pro i SanDisk Mobile Ultra su zaštitni znaci SanDisk Corporation. SDHC, SDXC i microSDHC znaci i logoi predstavljaju robnu marku SD-3C LLC. Ostale robne marke koje nisu u vlasništvu SanDiska a pomenute su u ovom tekstu služe samo za identifikacione svrhe. 1 megabyte (MB) = 1 milion bajtova. Na osnovu testiranja koje je obavio SanDisk performanse mogu da variraju u zavisnosti od uređaja u kome se koriste.

16

fotografi ANĐELO BOŽAC
"Radi kako oseća"

fotografi ZORAN ĐORĐEVIĆ
"Ne zanima ga lepota..."

50

NEOREALIZAM

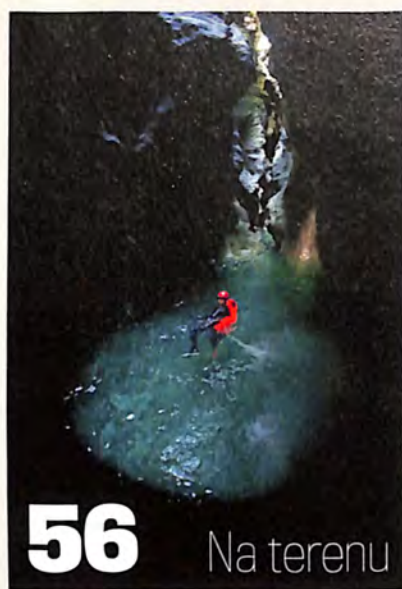

46

30. OMLADINSKA
IZLOŽBA FOTOGRAFIJE

61

56 Na terenu

stalne rubrike

U FOKUSU Pogled iz "snežne perspektive"	06
AKTUELNOSTI Dešavanja, najave, izložbe, knjige	10
FOTOGRAFI Anđelo Božac	16
Zoran Đorđević	50
DISKUSIJE Da li ćemo za nakaradne foto-montaže i druge (zlo)upotrebe da optužimo Photoshop?	39
POPULARNA ISTORIJA FOTOGRAFIJE Neorealizam	46
NA TERENU Peđa Vučković i dalje uspešno spaja dve velike ljubavi: fotografiju i ekstremne sportove	56
IZLOŽBE Fotofiniš	49
Life Balans	60
Trideseta omladinska izložba fotografija u Somboru	61
PUTOPIS Severni deo Afrike kroz objektiv Josipa Šarića	62
KOLEKCIONARSKI UGAO U najpopularnije evropske srednjeformatne fotoaparate ubrajala se Bessa	78
FOTO-KLINIKA Ivana i Milan komentarišu vaše radove	80
FOTO-KONKURS Monohromatski svet uoči finala koje vas očekuje u januarском broju	84
PISMA ČITALACA Pisma i reagovanja	96

36

68 SONY ALPHA NEXT-7

tehnika
SKENERI, ŠTAMPAČI

NOVITETI Prednovogodišnje novosti	68
SONY ALPHA NEX-7 Sony Alpha NEX-7, perjanica NEX familije malih fotoaparata s velikim senzorom	68
NIKON COOLPIX 100 AW Potopite fotoaparat i snimite fotografije	72
SIGMA 8-16 MM F/4,5-5,6 DC HSM Ekstremni širokougaoni zum objektiv	74
TAMRON 18-270 MM F/3,5-6,3 DI II VC PZD Firma "Tamron" sada je na vrhu liste kada je u pitanju raspon žižne daljine	76
LOWEPRO PHOTO SPORT 200 AW Ranac za avanturiste koji je praktičan za nošenje i dobro štiti foto-opremu	77

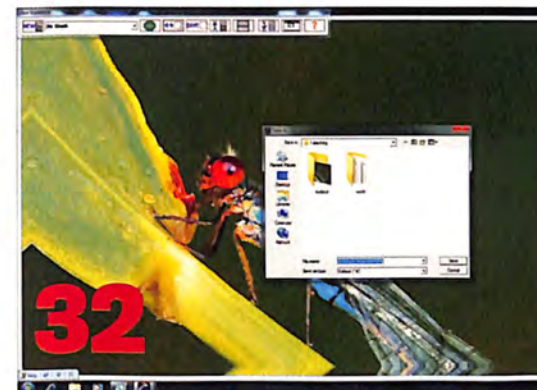

foto-škola

TEHNIKE FOTOGRAFISANJA, DIGITALNA OBRADA

PRAKSA NA DELU Makro foto-safari u vašoj bašti	24
SLAGANJE FOKUSA Rešavanje problema male dubinske oštine	32
ARHIVIRANJE FOTOGRAFIJA Kako da čuvamo i sačuvamo našu arhivu?	36
PROGRAMI Pravljenje veb-prezentacija u Lightroom i Adobe Bridge programima	40
FOTO-ŠKOLA Osobine izražajnih elemenata fotografske slike	43

KONSTRUKCIJA FOTOGRAFSKE SLIKE

ReFoto

ČASOPIS ZA KULTURU FOTOGRAFIJE

OSNIVAČ Slobodan Vukadinović
IZDAVAČ Studio One, Beograd, Pčinjska 15a
DIREKTOR Marija Vukadinović
marija.vukadinovic@studioone.rs
GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK
mr fot. Ivana Tomanović, ivana.tomanovic@refoto.co.rs
IZVRŠNI UREDNIK
Milan Živković, milan.zivkovic@refoto.co.rs
UREDNIK TEHNIKE Boris Bjelica, boris.bjelica@refoto.co.rs
SARADNICI Svetislav V. Dragović, Vladimir Červenka, Miroslav Nikolajčić, Imre Szabó, Jelena Matić, Marija Milovanović-Maksimović, Zoran Imširagić, Ljubomir Zlatanović, Srđan "Abdee" Abdjević, Darko Stanimirović, Andrijana Pajović, Predrag Vučković, Dragan D. Gajić (Makedonija), Sandra Vitaljić (Hrvatska), Damir Tiljak (Hrvatska), Vojin Mitrović (Pariz)
TEHNIČKA REDAKCIJA I DIZAJN
Sanja Cvejanović, Emilija Jelić
SEKRETAR REDAKCIJE
Milena Tomić, milena.tomic@studioone.rs
LEKTOR Biljana Gordić
tel. 011/34-49-641; faks. 011/78-60-234
ŠTAMPA Štampanija "Politika AD", Beograd
PRE-PRESS Studio One – Rukopisi i prilogi se ne vraćaju
E-POŠTA: info.refoto@refoto.co.rs
CENA pojedinačnog broja 250 dinara
žiro-račun 160-328850-16

CIP – Katalogizacija u publikaciji
Narodna biblioteka Srbije, Beograd
77
FOTO: časopis za kulturu fotografije / glavni i odgovorni urednik Ivana Tomanović. – 1996, br. 1 – .
– Beograd (Pčinjska 15a): Studio One, 1996 – (Beograd: Politika). – 30 cm
Mesečno. – Od br. 4 (2001) štampa se latinicom, a naslov je Refoto
ISSN 1450-6394 = Foto (Beograd)
COBISS.SR-ID 117858055

© SVA PRAVA ZADRŽANA
Nijedan deo ove publikacije ne sme biti reprodukovan ili objavljen u bilo kojoj formi ili bilo kojim sredstvom, elektronskim ili mehaničkim, uključujući fotokopiranje, snimanje, unošenje u bilo koje baze podataka ili sisteme za pretraživanje, bez prethodne pismene saglasnosti izdavača.

ANĐELO BOŽAC, "Vavilon – Adan (Kraljev sin)", 1996

naslovna strana

MILAN ŽIVKOVIĆ
izvršni urednik

Ponovo je u svom elementu, naravno u makro svetu koji je pronašao u dvorištu naše redakcije. Razmatrao je sisteme arhiviranja fotografija, bio selektor Omladinske izložbe u Somboru..., ma vredan kao i obično!

BORIS BJELICA
urednik tehnike

Objektivni retko zastarevaju i jedan su od ključnih faktora kvaliteta fotografija pa je Boris spremio test dva vrlo zanimljiva zum objektivna: ekstremno širokougaonog Sigma 8-16 mm i s najvećim rasponom zuma Tamron 18-270 mm.

PREDRAG PETKOVIĆ
foto-amater

Naš čitalac – zaljubljenik u makro fotografiju, a po zanimanju staklo-rezac, pripremio je priču o spajanju fokusa u programu Combine Z, koji je odličan alat za povećanje dubinske oštine.

VLADIMIR ČERVENKA
fotograf

Kroz suštinsku razliku u radu slikara i fotografa, objasnio je sistem nastajanja fotografske slike i koji su njeni glavni elementi izražavanja.

MIROSLAV NIKOLJAČIĆ
fotograf

Kolja sve zna o Bessama ali nikada nijednu nije posedovao. Konačno je došao u posed Besse s daljinarom koju je kupio u prilično lošem stanju ali ju je doterao da izgleda kao "lutkica"!

JELENA MATIĆ
istoričar umetnosti i medija

Dva nova izdanja Muzeja grada Beograda značajan su doprinos srpskom izdavaštvu u oblasti fotografije. Jelena je pripremila i priču o najpoznatijem periodu Italije u umetnosti prošlog veka – neorealizmu.

SRĐAN ABDIJEVIĆ
fotograf

Noviteti obojeni vispreim humorom njegova su specijalnost, a tu je i prikaz novog modela iz Sony Nex porodice s oznakom 7, koji je Srđana, jednostavno rečeno, oduševio!

ZORAN IMŠIRAGIĆ
Adobe instruktorka

Raspisao se Zoran u ovom broju pa je, pored priče o izradi veb prezentacije kroz programe Adobe Lightroom i Bridge, stao u odbranu Photoshopa koji, svakako, nije kriv za velik porast kiča i besmisla na fotografijama koje prolaze i pobeđuju na raznim konkursima.

Pozdravna reč

reč urednika

Posle deset godina rada u Refoto časopisu suočavam se s najtežim zadatkom do sada. Treba da se pozdravim s vama, čitaocima, jer je ovo poslednji broj pod mojim uredničkim "patronatom". Upravljačku palicu predajem mom dragom kolegi Milanu Živkoviću, bez čije pomoći ni moj posao ne bi bio moguć. Mnogi poznanici kada su čuli da napuštam mesto glavnog urednika pitali su me "Zašto sad kad je časopis tako dobar, kao nikad pre?!" Baš zato što je tako dobar, mogu mirne savesti da ga predam na dalje usavršavanje i promene koje će mu svakako dobro doći.

Bez obzira na stanje, situaciju, prilike ili kako god već da nazovem ovo naše nestabilno i turbulentno tržište, trud uloženi u Refoto je ogroman. U suprotnom, ne bi nas ni bilo. Ljubav i entuzijazam temelji su ovog časopisa, a to je nešto što se ne meri novcem. Naš trud nagradujete vi, čitaoci, hiljadama poslatih fotografija, raznim tekstovima, pismima, komentarima i, naravno, time što ste i dalje naši verni čitaoci. Ima vas sve više i govorite sve jezike ovog brdovitog i temperamentnog Balkana. I čini se da nas svi dobro razumete.

Put od dvomesečnog izdanja do mesečnog regionalnog časopisa koji objavljuje tekste na tri do četiri jezika, fotografije čitalaca sa skoro svih kontinenata, sa dvadesetak održanih izložbi fotografija čitalaca u uglednim galerijama, pokrenutim memorijalom u čast Dragoljuba Tošića, brojnim radionicama i predavanjima održanim u prečniku 500-600 km, i još mnogim drugim aktivnostima koje ne mogu da stanu u ovaj uvodnik, bio je lep, uzbudljiv, nepredvidiv, priznajem često i veoma stresan. Ipak – vredelo je!

Ne znam šta bih vam više rekla jer sve što biste želeli da znate napisano je i prikazano u 87 brojeva časopisa Refoto, u kojima sam učestvovala bilo kao saradnik, pomoćnik urednika ili glavni urednik. Nekih desetak brojeva ispratila sam samo kao čitalac (dok sam bila na porodijskom) i sad se spremam za sličnu ulogu, mislim na posmatračku. Ovaj pozdrav, ipak, nije baš tako definitivni jer od narednog broja gledaćete me na sličicama levo od ovog teksta – među saradnicima, jer će moja interesovanja biti preusmerena na neke druge aktivnosti. Nastojću, kao i uvek, da i dalje budem aktivna u časopisu, pre svega u prikazima fotografa i drugim srodnim temama koje su i do sad bile moja uža specijalnost.

Ovaj javni prostor koji mi, kao uredniku, sleduje "po defaultu", iskoristiću i da se zahvalim svim članovima Redakcije za uloženo vreme, znanje i trud. I zato što su imali strpljenja i razumevanja za moje, često iracionalne i preterane zahteve koji su uvek imali samo jedan cilj – da budemo najbolji! Mnogi kažu da to i jesmo, ali kada najzad stignete do takve potvrde, vaši kriterijumi su opet za stepenik viši, pa je tako uvek nov zadatak pred vama. Sigurna sam da će ga Milan odlično savladati i da će njegova fizička veličina u kontrastu s blagošću naravi, doneti novu dimenziju časopisu koju će karakterisati praktično znanje, širina pogleda na svet, pronicljivo i kritičko oko kojem ništa ne može da promakne, kao i vedar duh koji će bojiti stranice časopisa vatrenom crvenom, koja je bila i ostala naš zaštitni znak. Zahvalnost ide i na adrese saradnika kojih ima sve više i svi oni ulažu veliki napor da naprave originalne autorske priloge za časopis.

I, za kraj, osećam se kao na dodeli Oskara, zahvalnost ide osnivaču časopisa – Slobodanu Vukadinoviću, što me je pozvao da postanem deo, tada malog tima koji je imao viziju o jednom posebnom časopisu. Nadam se da sam uspela da opravdam njegova očekivanja – jer je ta vizija odavno postala i moja.

A sadržaj poslednjeg ovogodišnjeg broja? Pa, videćete i sami: zanimljiv, raznolik, stručan, inspirativan... ma kao i svaki prethodni, zar ne?

Ivana Tomanović
ivana.tomanovic@refoto.co.rs

SONY
make.believe

Sony HX9 Najbolji kompaktni fotoaparati

Mega piksela	Optički zum	Široki ugao	LCD	1920x1080 50p	Optical SteadyShot™	Sweep Panorama	Superior Auto+
16.2	16x	24mm	3.0"	(Full HD movie)	(Slika+video)	(3D, Intelligent, HR)	(33 automatske scene)
Exmor R™ CMOS			XtraFine TruBlack LCD				

U fokusu

najbolje fotografije čitalaca ovog meseca

LJUBOMIR TODOROVIĆ,
BANOVIĆI, "SNOW ANGEL"

"Od kako sam se počeo baviti fotografijom moja djevojka me inspiriše na rad. U toku mog bavljenja fotografijom, snimio sam veliki broj fotografija nje u različitim okolnostima, vremenskim uvjetima i godišnjim dobima... Svaka od tih fotografija za sebe veže određenu uspomenu, trenutak u vremenu zapisan vječno. Ona je moja inspiracija, moja muza, moje sve."

Roden je 1989 u Banovićima, gde trenutno živi. Student je 4. godine fakulteta za dizajn grafičkih i interaktivnih medija, akademije umjetnosti Slobomir P Univerziteta u Doboju. Voli fotografiju i dizajn, pa kombinuje jedno i drugo, stvarajući kompozitne digitalne slike. Izlagao je na dosta izložbi, kako grupnih tako i samostalnih, kako u Bosni i Hercegovini (Doboj, Banovici, Tuzla, Prozor-Rama, Sarajevo, Bijeljina, Lopare, Vakuf, Banja Luka, Zenica, Mostar...), tako i u drugim zemljama (Kraljevo, Novi Sad, Niš (SRB), Tirana (AL), Bitola (MAK), Zagreb (HR), Nantes (FR), Alpbach (AU)). Član je asocijacije za umjetničku fotografiju Bosne i Hercegovine. Bavi se svim vrstama vizuelnih umetnosti: ilustracijom, tipografijom, street artom, fotografijom... Voli umetnost i utkaje je u sve pore svog života.

KASPERSKI ANTIVIRUS,
GODIŠNJU LICENCU ZA TRI
RAČUNARA, POKLANJA
FIRMA

SINGI

WWW.SINGI.RS

IGOR SIVJAKOV, SARAJEVO, BIH, "NBA COURT 3"

"Fotoparat je Nikon D40 i objektiv Nikkor 18-55. Fotografija pripada kolekciji "NBA Court", koja nastoji da pokaže na kakvim su sve zanimljivim mjestima ljudi u stanju da stvore teren za basket. Ova je među najinteresantnijim. Napravljena je na Durmitoru prije

nekoliko godina, prilikom off-road obilaska tzv. "Durmitorskog prstena". Fascinantno je u kakvoj su nedodijeli ljudi montirali koš i pri tome iscrtili i iskoristili lokalni put kao teren. Ono što se na fotografiji nije moglo dočarati jeste strmina ispod ceste, i nije baš jasno šta se

desi kada lopta "izade sa terena". Rezana je u panoramskom izrezu da se pojača efekat širine prostora.

Igor je rođen 1966. godine u Sarajevu, gde živi i radi. Fotografijom se bavi od malih nogu, mada, istini za volju, intenzivnije tek nekoliko poslednjih godina. Nosilac je zvanja FIAU FBiH. Fotografija mu pruža idealnu relaksaciju u svakodnevnom životu.

MARKO MICIĆ, DANSKA, "PORTRET U TUNICI I NA LIČNI ZAHTEV"

"Portretisana osoba veoma je specifična iz razloga što u vremenu "Facebooka" i pada nivoa kulturnih dešavanja, kao i sve izraženijeg nasrtaja kiča u svim aspektima života, izražava nepokolebljivost u vernosti sebi i onome što smatra sopstvenim vrednostima. To odražava i činjenica da je želela da bude portretisana u jednostavnoj, beloј tunici koja toliko asocira na povratak zemlji, tradiciji i miru, kroz kontakt s okruženjem koje čoveku prija i koje se uspešno distancira od potrošačkog društva. Mislim da sam ovim portretom uspeo da pobedim mnoštvo, jednako kao i vi s vašim časopisom, koji je avangarda i "predstraža" kulturnih i intelektualnih promena na područjima, s kojih i ja vodim poreklo. Portret je nastao uz difuznu svetlost u sobi koja gleda na zapad, u poslepodnevnim časovima jednog jesenjeg dana. Mislim da sam podsvesno bio inspirisan portretom Johanesa Vermeera "Devojka s bisernom naušnicom."

Marko Micić rođen je 1969. godine. Živi i radi u Danskoj, po zanimanju je arhitekta. Fotografijom se bavi više od 15 godina, a najviše pažnje posvećuje portretu žene. Nekad mu se čini da mu ne treba fotoaparat, nego lice, ali onda shvati da mu upravo fotografija u tom nastojanju može pomoći.

BORIS KOZJAK, VIROVITICA, HRVATSKA, "JATO"

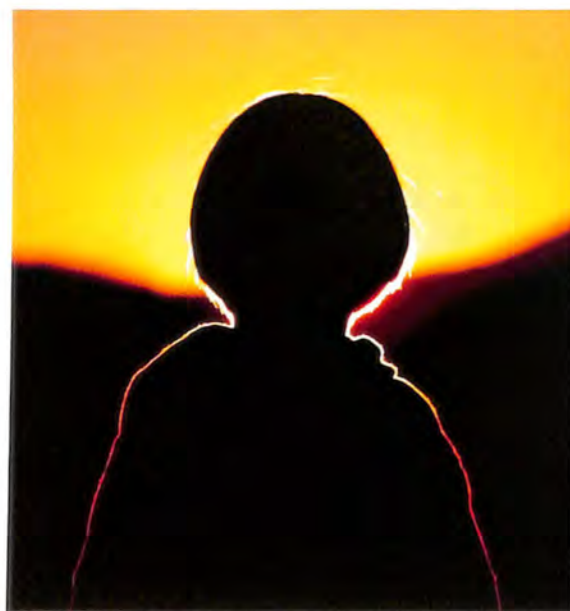
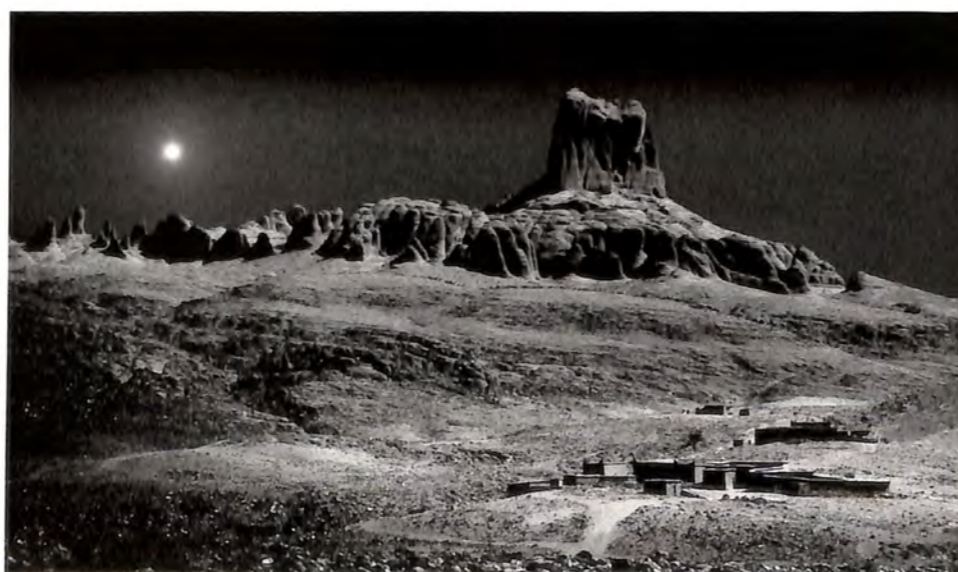
"Nešto japanskog kolorita i hinduističke mirnoće jednog Hokusajia zaustavljeno je u 1/60 s na rukavcu Drave, u selu Brezovica kod Virovitice, tokom lepog avgustovskog popodneva. Guske su se iznenadno pojavile ispod mosta na kom sam stajao i sinhronizovano su u jednom času pogledale prema meni. Vremena za podešavanja nije bilo, već je okidač trebalo odmah pritisnuti. Kasnije fotografije jata tehnički su bolje, ali nemaju ovu posebnu estetiku. Uspela fotografija jednostavno mora biti zaustavljen, neponovljiv trenutak!"

Boris Kozjak rođen je 1962. u Virovitici, gde je pohađao osnovnu i srednju školu. Pravni fakultet završio je 1987. godine i sada radi kao pravnik. Fotografijom se bavi od osnovne škole, negde od 1976, duboko u srebrno-halogenidnoj eri crno-bijele fotografije. Samostalno je izlagao u Gradskom muzeju u Virovitici, a poslednja izložba "Panorame Virovitice i okolice" otvorena je 20. septembra ove godine. Radio je naslovne stranice časopisa *Merijan*, kao i naslovnu stranicu monografije *Virovitica iz 2008*. U zagrebačkom časopisu *Foto-mag* objavljen mu je foto-putopis o San Francisku, kao i reportaža u zagrebačkom izdanju magazina *GLORIA*. U francuskom časopisu *PHOTO* (br. 1/2011) objavljena mu je fotografija "Jato", koju nam je poslao.

GORAN IVETIĆ, DOBANOVCI, "PLANETA..."

"Fotografija je nastala tokom putovanja biciklom po Maroku, marta 2011. Snimljena je na planini Jbel Sarhro, čiji pejzaži podsećaju na neku drugu planetu. To me je inspirisalo da se malo poigram i pojačam taj utisak. Fotoaparat Canon 550 D, objektiv 24-105 4.0 L IS."

Rođen je u Beogradu, 1963. godine, i po profesiji je vozač taksija. Fotografijom je počeo da se bavi prošle godine, kada je kupio prvi D-SLR fotoaparat. Većina Goranovih fotografija snimljena je tokom putovanja biciklom. Misli da se ta dva hobija odlično uklapaju.

DOLE AMRA, PRIBOJ, "SUN CHILD"

"Fotografija "Sun Child" Snimljena je na planini Bic u okolini Priboja. Dok sam prolazio kroz jedno selo, naišla je četvorogodišnja ćerka jednog meštana. Zamolio sam je da se okrene licem prema suncu, što je ona kroz igru prihvatila.

Koristio sam Canon 450D i Sigma 18-200 objektiv."

Alen Dozgić Dole ima 34 godine i živi u Priboj. Fotografijom se amaterski bavi, otprilike, dve godine i kaže da zaista uživa u tome.

VALENTINA BUNIĆ, VELIKO TRGOVIŠĆE, HRVATSKA, "ZONA SUMRAKA 4"

"Fotografija je nastala tijekom ovogodišnjeg ljetovanja na predivnom otoku Visu. Instalacija – žičana ograda, smještena je na pola puta između gradova Visa i Komiže. Ograda je nekada bila "carstvo lutaka", a danas je "krasi" mnoštvo detalja – ostaci brodova, ribarske mreže, kuhinjski pribor, metalno oruđe, štaka, lubanje životinja, krletke, bačve. Ova fotografija samo je mali dio priče koju nam je ispričao lokalni umjetnik – zubar. I, dok s jedne strane, instalacija plijeni pažnju turista, s druge strane, zbog svojih šokantnih detalja, izaziva tjeskobu kod otočana. Canon EOS 5D Mark II,

Canon EF 100 mm f/2,8 Macro USM, f/2,8, 1/500 s, ISO 100, +1,3 step."

Valentina Bunić iz Velikog Trgovišća (Hrvatska), rođena je 1975. godine i diplomirana je inženjer arhitekture. Aktivno bavljenje fotografijom započinje 2007. godine, kada upisuje školu fotografije "Fotonaut" u Foto klubu "Zagreb", pod vodstvom mr.sc. Damira Tiljka. Redovno učestvuje na grupnim izložbama u zemlji i svetu. Dobitnica je nekoliko nagrada i pohvala na domaćim i međunarodnim takmičenjima: Zlatna plaketa HAP-a za pojedinačnu fotografiju na 33. Zagrebačkom salonu (2010). Prva nagrada za pojedinačnu fotografiju – Salon fotografije Vinkovci (2010). Časopis Refoto, konkurs Praksa na delu, prva nagrada za fotografiju u temi "Snimanje biljaka", prva nagrada u finalu (2010). Prva nagrada za fotografiju Lufthansa, My moment in Croatia (2011).

NA TRAGU SVETLOSTI 2007-2011

15 - 30. 11. NARODNA BANKA SRBIJE, BEOGRAD

Izložba "Na tragu svetlosti" predstavlja pedesetak najuspešnijih prošlogodišnjih radova članova Foto-saveza Srbije, tj. radove koji su osvojili prve, druge ili treće nagrade na izložbama najvišeg ranga u zemlji i inostranstvu.

Za ovih pet godina u savremenu zbirku Foto-saveza Srbije uvršteno je preko 800 fotografija, što predstavlja nastavak prikupljanja radova za arhivu FSS, koja već sadrži oko 2.500 radova iz prošlog veka. Prošle godine održana je retrospektivna izložba "Biseri srpske fotografije", na kojoj su bile izložene fotografije iz te stare zbirke.

NASUPROT

GORDANA KALJALOVIĆ I ĐORĐE ODANOVIĆ,
1 - 19. 12. PRODAJNA GALERIJA "BEOGRAD"

Ambijentalna i video instalacija "Nasuprot" obuhvata upotrebljene predmete, različite monitore i male reklamne panoje. Reč je o zajedničkom projektu Gordane Kaljalović i fotografa Đorđa Odanovića, koji se bavi pismom i korespondencijom, viđenim u suočavanju tradicionalnih i savremenih vidova komunikacije.

Gomila starih poštanskih sandučića iz sredine prošlog veka jesu gotovi artefakti, izvedeni iz svog prvobitnog konteksta i smešteni na zid galerije. Nasuprot nagoveštenom prisustvu bliske prošlosti anonimne grupe ljudi, sugerisanom ovim "ready made" objektima, postavljeni su monitori koji predstavljaju savremene forme naracije i komunikacije u vidu "one track" video-filmova. (tekst iz kataloga: Jelena Krivokapić)

WELCOME

FEDERICO LANARO, 27. 10. - 2. 11.
GALERIJA BLACKBOX, SARAJEVO

Izložba je omaž gradu Sarajevu. U isto vrijeme, dosljedno, slavi fascinantan karakter ove urbane sredine koja je "svijet u malom", mikrokosmos

u kojem je moguće vidjeti mnoge izazove i složenosti koje postoje u vanjskom svijetu. Suživot i raznolikost su obilježja ove gradske stvarnosti, isto kao što su osvajanja kroz povijest okarakterizirala ovo mjesto. Stalno mijenjanje kroz vrijeme. Savremena osvajanja su drugačija, ali ništa manje izazovna nego ona prije njih. Kao djela, videna su na različite načine i imaju različite posljedice. Obogaćuju, ali su u isto vrijeme i potencijalne prijateljice...

FOTOGRAFIJE

MAX JUHASZ, 25. 10 - 25. 11. GALERIJA "SISCIA OBSCURA", SISAK

Stalna potraga za jednostavnim i jasnim slikama univerzalne memorije, za slikama koje u sebi nose intimu stvari i ljudi, u čijoj individualnosti postoji posebnost viđenog i doživljenog, efemernost prizora i čarobni fotografski fluid, fotografski je habitat Maxa Juhasza. Fotografija je strast što ga neprestano tjera da poput kolekcionara skuplja slike koje mu nedostaju. Slike za koje običava reći kako zaslužuju da ih se sačuva. Nakon dugogodišnjeg samozatajnog rada, po prvi puta izlaže u gradu koji je indirektno "odgovoran" za sve fotografije koje su do sada nastale, kao i one koje će tek nastati.

FOTO-FORUM

29. 11. DOM KULTURE "STUDENTSKI GRAD", BEOGRAD

Ciklus: Dokumentarnost i dokument u fotografiji

Mehanizam fotografske strategije u kojoj inscenacija nije suprotstavljena dokumentarnom umnogome karakteriše fotografski rad Aleksandrije Ajduković, uobličavajući činjenice u estetiku zgusnutih vrednosti. Modni žurnali Aleksandrije Ajduković (Modni žurnal Srbije, 2008; Modni žurnal Beča, 2009; Newsreal on Fashion in Biella, 2010), pre svega uobličeni u formi knjige i propraćeni intervjuiima fotografisanih modela, nagoveštavaju prikrivene vrednosti, koje mogu proizići iz odnosa konstruisanih narativa i reprodukovanih činjenica.

HJEM.DOM.HOME

1 - 8. 12. VELIKA GALERIJA KC "GRAD", BEOGRAD

HJEM-DOM-HOME se sastoji od fotografija i teksta s refleksijama na temu "dom". Autori su različiti fotografi i umetnici kojima je zajedničko to što su poreklom iz Srbije, a svi žive u drugim zemljama. Osećanje pripadnosti jedno je od najprivatnijih i najsubjektivnijih, a razlozi zbog kojih osećamo povezanost s određenom okolinom nikada nisu očigledni, već su rezultat dubokih ličnih iskustava. Ovo je pokušaj da se pokaže umetnički izraz tih složenih osećanja, i svi su dobrodošli da učestvuju u ovim razmišljanjima - Šta je vaš dom?

DEATH VALLEY I YELLOWSTONE

ROBERT SEMNIC, 30. 11 - 9. 12.
GALERIJA FKVS VOJVODINE, NOVI SAD

Na petoj samostalnoj izložbi Robert Semnic predstaviće 71 fotografiju iz dva nacionalna parka Sjedinjenih Američkih Država: Death valley i Yellowstone. Oba parka predstavljaju avanturističke destinacije jer su prizori na koje nailazite neminovno povezani s uzbuđenjem, neretko i nedoumicom. Dolina smrti u Kaliforniji - Death valley (California) predstavlja pustinjski teren koji drži dva rekorda na severnoj polulopti - najvišu izmjerenu temperaturu 56,7°C (1913. godine) i najnižuju tačku ispod nivoa mora -86 m. Fenomen doline, koji naučnici do danas nisu objasnili, predstavlja pokretno kamenje koje ostavlja trag na dnu osušenog jezera, u teško dostupnom delu doline.

Yellowstone (Montana, Wyoming) leži samo 3 km iznad super vulkana i obiluje bujnim šumama, pašnjacima i rekama. Vulkanska aktivnost je vrlo bogata, posebno u vidu gejzira.

NOVOGODIŠNJA PRODAJNA IZLOŽBA

28. 12. 2011 - 16. 1. 2012. PRODAJNA GALERIJA "BEOGRAD"

U četvrtak, 22. decembra, otvara se tradicionalna Novogodišnja izložba u selekciji kustosa galerije, istoričara umetnosti Jelene Krivokapić i Sanje Todosijević. Kuriozitet izložbe jesu jedinstveni kolekcionarski komadi, od kojih će se pojedini prvi put naći na tržištu. Kao zaključak uspešne godišnje izlagačke delatnosti, posetiocima i kupcima biće predstavljena bogata galerijska ponuda. Umetnički radovi za ovu priliku preuzeti su iz privatnih kolekcija i tekuće produkcije umetnika. Izdajamo dela:

Branimir Karanović

Miće Popovića, Uroša Toškovića, Cvetka Lainovića, Bože Prodanovića, Dada Đurića i dr. Posebnost ovogodišnje postavke predstavljaju odabrane fotografije Aleksandra Kelića i Srdana Veljovića, kao i digitalne grafike - kolaži Branimira Karanovića. Prodajna galerija "Beograd" samo u ovom periodu poklanja specijalne popuste i nudi mogućnost kupovine po cenama znatno povoljnijim u odnosu na aktuelne tržišne.

MAFAF - NEVIDLJIVA ISTORIJA

POGLED IZ BEOGRADA

BRANKA BENČIĆ, ALEKSANDRA SEKULIĆ, 1 - 10. 11. CENTAR ZA KULTURNU DEKONTAMINACIJU, BEOGRAD

Izložba "MAFAF - Nevidljiva istorija" razvija se u svom putovanju i privlači, okuplja i strukturira nizove individualnih i zajedničkih sećanja i iskustava u istoriografskoj rekonstrukciji jedne od najvećih manifestacija jugoslovenskog kino-amaterizma. Filmovi se ponovo sastaju u kolažnim projekcijama i instalacijama; spiskovi, članci, katalozi, fotografije sakupljeni su na radnom stolu; učesnici, autori, članovi žirija, gledaoci, kritičari, istraživači - svi su uključeni u proces ponovnog čitanja, ponovnog gledanja i razumevanja implikacija i rezultata MAFAF-a. Ono što "Pogled iz Beograda" doprinosi putujućoj i rastućoj izložbi nije analiza završene istorije jednog festivala, već pogled u "nevidljivi" život posle, uočavanje kontinuiteta prakse filmske produkcije "iz ljubavi", entuzijazma, kao i njenih javnih manifestacija. U pripremi ovog Pogleda, Dušan Makavejev je naš tim savetovao da, jedino pogled na ono što je danas živo i aktivno, može izći iz uobičajenih komemorativnih oblika osvrta na ovu istoriju, i stoga je ovaj program ponuđen kao faza istraživanja procesa emancipacije filmske produkcije koji je u toku, a čiju genezu posmatramo i u oblikovanju javnih manifestacija jugoslovenskog kino-amaterizma.

POKUŠAVAM DA PREBROJIM PREOSTALA ZRNA PESKA NA NOKTU

SELI YUKI, 31. 10 - 5. 11. GALERIJA O3ONE, BEOGRAD

U duhu višegodišnje saradnje s japanskim umetnicima preko "Japan Yugo Art" projekta, Galerija "Ozon" bila je domaćin još jednoj izložbi fotografija iz Japana. Seli Yuki predstavio je seriju fotografija koju je napravio bez posrednika između fotoaparata i prirode. Za njega pesak na noktu ima simboličan i sveti značaj. "Kada fotografišem, razmišljam, pređugo sam zagleđan. Zatim me zapljusne talas uspomena, plutajućih uspomena."

IZMEŠTANJE

18. 11 - 9. 12. LIKOVNA GALERIJA KULTURNOG CENTRA BEOGRADA

Projekat Izmeštanje pokrenut je kao saradnička platforma sa ciljem da istraži osnovne principe savremene umetničke produkcije i performansa u novonastalim uslovima koje projekat kreira. U svojoj osnovi, platforma predstavlja hologramsku instalaciju za internet izvođenje uživo. Izgrađena u formi male teatarske scene, platforma u sebi kombinuje sredstva internet komunikacije sa digitalnim (virtuelnim) prostorom i omogućava umetnicima s različitih geografskih lokacija da timski kreiraju živo izvođenje, koje se odigrava pred fizički izmeštenom, ali prisutnom publikom. Video, audio, performans stream, internet prisustvo i hologramska projekcija materijali su iz koga nastaje umetničko delo.

Projekat Izmeštanje po prvi put je prikazan u okviru 12. Praškog kvadrinjala scenskog dizajna i performansa 2011. godine kao program nacionalnog paviljona Republike Srbije na ovoj značajnoj svetskoj manifestaciji. Na poziv gospodina Radivoja Dinulovića, direktora S.Cen - OIŠTAT centra Srbija, organizacije zadužene za prezentaciju Srbije na Kvadrinjalu, umetnik Dorijan Kolundžija imenovan je za umetničkog direktora nacionalnog paviljona 2011. godine. Kao autor projekta, Kolundžija je, zajedno sa ko-selektorkama programa, Anom Adamović i Milicom Pečić, pozvao šest autora: Anu Sofrenović, Daliju Aćin, Bojana Đorđević i Sinišu Ilić, Željku Serdarevića i Dragana Mileusića, Manju Ristić i Igora Štanglićkog, da kreiraju radove za ovu specifičnu platformu.

Prvo lice množine - Dragan Mileusić i Željko Serdarević

GRAD I EKOLOŠKI PREVOZ - METRO, TRAMVAJ...

8. 11 - 10. 12. FRANCUSKI INSTITUT, BEOGRAD

Fotografije, filmovi i pedagoške table predstavljaju neka rešenja gradskog prevoza koja mogu da koriste moderni gradovi, kako bi uspešno uskladili lakši protok saobraćaja s istovremenim smanjenjem proizvodnje ugljen-dioksida. Izložba "Metro, tramvaj..." predstavlja različite, već realizovane projekte, kao i one koji se upravo primenjuju širom sveta, kao trajna rešenja za gradski prevoz, a u skladu s imperativima modernog grada. Izložba je organizovana u saradnji s firmom "Alstom" i francuskim Ministarstvom ekologije, održivog razvoja, saobraćaja i stanovanja.

VREME NIJE NA NAŠOJ STRANI

SNEŽANA RISTIĆ, 9 - 31. 12. GALERIJA "ARTGET", BEOGRAD

Treći desetogodišnji ciklus istraživačko-fotografskog projekta Snežane Ristić koji prati protok vremena i života, autorkinog i trideset uvek istih muških osoba.

PARIS PHOTO - SAJAM FOTOGRAFIJE

11.- 13. 11. GRAND PALAIS, PARIZ, FRANCUSKA

Prestižni svjetski sajam fotografskih galerija, ove godine svojoj je petnaestoj godišnjici odlučio proslaviti s nekoliko novina. Najveća je svakako preseljenje sajma u mnogo atraktivniji prostor Grand Palaisa, za razliku od dosadašnjeg Carrousel de Louvre. 117 galerija iz cijelog svijeta (među njima i ljubljanska galerija Fotografija) predstavilo se na sajmu, a dodatni prostor osiguran je i za 18 izdavača fotografskih knjiga i specijaliziranih knjižara, koji su izložili mnogo tek objavljenih monografija i publikacija, ali i rijetka izdanja najznačajnijih foto-knjiga iz povijesti fotografije, čije cijene često dosežu vrlo visoke iznose.

Da bi naglasili važnost fotografske knjige čiju je renesansu istaknuo i ugledni britanski teoretičar David Company, organizatori su uveli nagradu za fotografsku knjigu. Ove godine nagrada je dodijeljena knjizi Paula Grahama, "The Shimmer of Possibility", Steidl/MACK, 2007. Najveća je gužva svakako bila na štandu njemačkog izdavača "Steidla" za vrijeme potpisivanja nove opsežne monografije Williama Egglestona "Chromes", čija cijena od 248 evra nije otjerala mnogobrojne kupce. Ovo je bila zapravo premijera tog izdanja, koje uključuje tri zasebne knjige u kutiji, od ukupno 728 stranica koje prikazuju razvoj i malo poznate ili nikad objavljene fotografije tog značajnog pionira kolor fotografije.

Fotografije Williama Egglestona mogli smo vidjeti i na štandu njujorške galerije Pace/MacGill koja ih je ponudila po cijeni od 300.000 ("Greenwood", Mississippi, 1973), odnosno 400.000 američkih dolara za "Tricikl" iz 1971. Na Paris Photou fotografije se aktivno kupuju i prodaju, a to možete pratiti i kroz crvene točkice koje se redaju pored neke fotografije, a označavaju prodane primjere. Cijene se kreću od nekih 700 evra za malo poznate i još neotkrivene autore, koji su imali sreće da ih neko odluči predstaviti na tako prestižnom sajmu, pa sve do nekoliko stotina tisuća dolara za značajne fotografije poput Egglestonovih. Tako je fotografija "Political Rally-Chicago", 1956, Roberta Franka koštala 200.000 dolara, a triptih aktova Irvinga Penna 180.000 dolara. Fotografije nedav-

no otkrivene samozatajne dadilje Vivian Maier ponuđene su u ediciji od 15 komada za cijenu od 1.290 evra. Moju pažnju je privukao i triptih Hiroshia Sugimota "English Channel", Fecamp, 1989. koji se u ediciji od 25 primjeraka i formatu okvira 72 x 202 cm prodaje za 150.000 dolara.

Općenito, dominacija velikih formata fotografija i dalje se nastavlja, a prati ga sve luksuznija oprema i novi načini prezentacije. C-print je i dalje na cijeni, no ponegdje se mogao vidjeti i arhivski ink džet print. Ne treba zaboraviti da je ovdje umjetnička fotografija ipak roba koju treba što luksuznije upakirati, da bi se opravdale i vrlo visoke cijene. Osim modernih i suvremenih autora, galerije su predstavile i fotografiju 19. stoljeća, pa ste mogli kupiti fotografije Julie Margaret Cameron za 75.000-90.000 evra, Rogera Fentona za 40.000-60.000 evra, Gustava Le Graya za 150.000 evra ili Henryja Fox Talbota za 25.000-120.000 evra. Galerije specijalizirane za fotografije 19. stoljeća imale su problema sa staklenim krovom Grand Palaisa jer je za sunčanih pariških dana, previše svjetla moglo naštetiti fotografijama. Stoga su često preko dana ove fotografije bile prekrivene crnim velurom, a mogli ste ih pogledati jednostavnim podizanjem tkanine.

Novina ovogodišnjeg sajma bio je i poseban program Mutations, popraćen i značajnom publikacijom koju je priredila Chantal Pontbriand, a u kojoj se

bavi recentnim promjenama u fotografiji. Poglavlja su podijeljena na teme "Geography"/"Technology"/"Society and

Media"/"Body", a jednaku podjelu zadržali su i okrugli stolovi na kojima su o tim temama raspravljali fotografi, kustosi i teoretičari. Nekoliko se autora predstavilo i polusatnim intervjuima, a najzanimljiviji je svakako bio fotograf i teoretičar Allan Sekula. Osim privatnih galerija, tri velike i značajne institucije predstavile su svoje nove akvizicije. Londonski Tate Modern otkupio je cijelu seriju fotografija Daida Moryame, objavljenih u knjizi "Farewell Photography" iz 1972, International Center of Photography iz New Yorka predstavio je naslovnice ilustriranih magazina iz 20-tih i 30-tih godina 20. st. Musée de l'Élysée iz Lausanne usmjerio se na tri nova projekta: fotografski arhiv Charliea Chaplina, "Polaroid is dead" koji okuplja kolekciju polaroida i stalno raste, te Aid for Contemporary creation koji tijesno surađuje s mladim nadolazećim fotografima. Ove godine fokus Paris Photoa je bio na afričkoj fotografiji, te su postavljene izložbe suvremenih afričkih autora, a neke galerije su i svoj program formulirale kroz afričke autore.

No, Pariz je u vrijeme održavanja Paris Photoa imao za ponuditi još mnogo sadržaja, te je bilo gotovo nemoguće posjetiti sve. "Must see" je bila retrospektiva Diane Arbus u Jeu de Paume za koju se nerijetko čekalo u dugom redu. Izvršne izložbe bile su "Topographies de la Guerre" u Le Balu u kojem se održavao i Offprint Paris, posvećen nezavisnim foto-izdavačima, te "Transformed Land" u Fondaciji Calouste Gulbenkian. Za mlade fotografe i one željne alternativnijeg pristupa fotografiji, Nofound_festival je predstavio manje afirmirane, no ipak značajne galerije i autore, poput londonske Troika Editions ili norveške galerije Melk, a među njima je bila i galerija Duplex/10m² iz Sarajeva.

William Egglestone

Grand Palais

Hiroshi Sugimoto

Postavka fotografija

ARBELLA 1. INTERNATIONAL PHOTOGRAPHY COMPETITION, TURSKA 17. 12.

Patronat: FIAP, UPI, TFSE.

Kategorije: A) Jesti zajedno s apetitom – pripremanje hrane ili ishrana. Daje se prioritet autentičnim stilovima, gde su regionalne vrednosti prikazane. B) Ishrana i život s testenim (radovi koji uspešno prikazuju ishranu čovečanstva i zadovoljstvo koje se dobija od testenine); 3. serija fotografija (maksimum 3 fotografije) – "Uredi svoj život, ukloni sve neprijatne stvari i zadrži ono što je lepo."

Format: digitalni, jpeg formata, 300 dpi rezolucije, duža strana min. 3.000 piksela.

Fotografije se šalju on-lajn, nakon popunjavanja prijave na: www.arbella.tv.

Info: iletisim@arbella.tv.

JESEN NA ADI CIGANLIJI 21.12

Organizator JP "Ada Ciganlija"

Tema: "Lepota Ade Ciganlije u jesenjim mesecima".

Ada Ciganlija, jedna od najlepših gradskih oaza, koja je proglašena za treće najlepše gradsko ostrvo na svetu, pleni svojom lepotom, kako u letnjim, tako i u jesenjim mesecima. "Jesen na Adi" podrazumeva veliki broj sadržaja i aktivnosti, kao što su vožnja biciklom, šetnja kroz zelenu oazu pored Savskog jezera...

Sve ove aktivnosti mogu biti tema fotografija, od kojih će žiri, po završetku konkursa, odabrati najbolje u više kategorija.

Format: digitalni, jpeg do 2.000 piksela na dužoj strani, 300 dpi rezolucije, maksimalne veličine do 2 MB. Fotografije se šalju elektronskom poštom na adresu: fotografija@adaciganlija.rs.

Nagrada: Nikon Coolpix S3000.

Odabrane fotografije biće izložene u Centru vodenih sportova na Adi Ciganliji.

"BEREGA 2012" INTERNATIONAL PHOTOGRAPHY CIRCUIT OF EXHIBITIONS, RUSIJA 25. 12.

Patronat: FIAP.

Kolo se sastoji od tri nezavisne izložbe.

Kategorije: a) crno-beli print; b) kolor – print; c) digitalne fotografije.

Autori mogu učestvovati sa po četiri fotografije u svakoj kategoriji.

Format: print veličine od 20 x 30 cm do 30 x 40 cm. Podloga ne sme biti deblja od 1 mm. Digitalne fotografije u jpeg formatu, sRGB, sa dužom stranom najviše 3.000 piksela, na CD-u. Participacija: 12 evra za prvu kategoriju, svaka sledeća četiri evra.

Adresa za slanje radova, prijave i novca za kotizaciju: Russia, 606037, Nizhny Novgorod region, Dzerzhinsk, Samokhvalova, 8-47, Usova Tatiana.

PRVA MEĐUNARODNA IZLOŽBA FOTOGRAFIJA "ALEKSINAC 2011" 29. 12.

Teme: (A) "EKSPERIMENTALNA" /monohrom ili kolor/; (B) SLOBODNA /kolor/; (C) SLOBODNA /monohrom/; (D) "PUTOVANJA" /

monohrom ili kolor/.

Format: Maksimalni broj radova je četiri po temi. Dimenzije fotografija: 2.000 piksela po dužoj strani, 300 piksela/inč, JPG format. Prijava je moguća preko sajta, kao i "upload" fotografija.

Radove možete poslati:

1. na kompaktnom disku zajedno s prijavom i kotizacijom na adresu organizatora;
2. i-mejlom na: info@associationregion.org, a kotizaciju možete platiti preko Moneybookersa, PayPal ili na račun Udruženja;
3. direktno učitati preko sajta, a kotizaciju uplatiti preko Moneybookersa, PayPal ili na račun Udruženja.

Veb: www.associationregion.org

MONO - THE BEST BLACK AND WHITE PHOTOGRAPHY 31. 12.

Mono će biti zbirka najtalentovanijih crno-belih fotografija iz celog sveta. Knjiga će biti objavljena tokom 2012. godine. Zajedno s majstorima crno-bele fotografije biće predstavljeni i umetnici u usponu.

Format: digitalni, jpeg, u rezoluciji 72 dpi, duža strana od 1.200 piksela, do 1 MB veličine.

Svaki autor može poslati od 10 do 30 radova kao kolekciju (tematsku ili estetsku). Fotografije poslati kao zipovani folder na adresu: gommamono@gmail.com.

Odabrani autori će biti obavesteni u februaru 2012.

Učešće je besplatno.

THE HAMDAN INTERNATIONAL PHOTOGRAPHY AWARDS 31. 12.

Kategorije: "Ljubav prema planeti Zemlji"; Generalna; "Dubai".

Format: digitalni, jpeg, maksimum 1.900 piksela na dužoj strani, ne veće od 2 MB.

Svaku fotografiju treba da isprati kratak opis, ne duži od 30 reči.

Fotografije koje su pobeđivale na bilo kom konkursu ili su korišćene u komercijalne svrhe, nisu podesne za učešće.

Autori mogu učestvovati sa po jednom fotografijom po kategoriji, koje se šalju on-lajn, nakon registracije na: www.hipa.ae.

Učešće je besplatno.

Nagrada: 100.000 američkih dolara za glavnu nagradu.

PORT TALBOT CAMERA CLUB INTERNATIONAL SALON FOR DIGITAL IMAGES, VELS 31. 12.

Patronat: FIAP, PSA, UPI.

Teme i sekcije: generalna – slobodna; crno-bela slobodna; "Ljudi".

Format: digitalni, jpeg, 1.400 piksela na horizontalnoj strani, 1.050 piksela na vertikalnoj, do 800 kB.

Svaki autor može učestvovati sa po 4 fotografije po sekciji, ukupno 12 po autoru.

Fotografije se mogu poslati on-lajn:

www.psaexhibition.com/exh-model/2011-talbot-1.php ili na CD-u, nakon popunjavanja

prijave on-lajn: www.porttalbotcameraclub.org/cd_entry.html.

Kompaktni disk s fotografijama, odštampanom prijavom i novcem za kotizaciju poslati na adresu: The Salon Chairman, Mr Philip Davies, Chapel House, Oxwich Green, Gower SA3 1LU, United Kingdom.

Participacija: jedna sekcija 10 funti, dve sekcije 12, tri sekcije 14 funti.

SAKURABA GALLERY - JAPAN 2. 1. 2012.

Konkurs za izložbu otvoren je za sve autore koji nisu stanovnici Japana.

Tehnike koje se prihvataju: fotografija, crteži, slike, digitalna umetnost, skulpture, instalacije, keramika, nakit.

Dozvoljeno je poslati do 3 rada.

Format: digitalni, jpeg sa dužom stranom od 900 piksela, rezolucije 300 dpi, RGB, veličine do 1 MB. Fotografije se šalju elektronski, na adresu: sakuraba.gallery@gmail.com.

Participacija: 30 američkih dolara.

Autori čiji radovi budu odabrani za izložbu biće pozvani na otvaranje izložbe 4. 2. 2012.

Troškove povratne avio-karte i smeštaja u hotelu (do 10 dana) snosi organizator. Učesnicima koji ne žele da dođu u Japan biće dodeljena novčana nagrada u iznosu 1.000 američkih dolara.

Veb: www.sakurabagallery.info/international-art-competition.php.

HOLLAND INTERNATIONAL IMAGE CIRCUIT 7. 1.

Patronat: FIAP, PSA, UPI, ISF, RPS.

Kolo se sastoji od 5 nezavisnih izložbi.

Sekcije: Kolor-slobodna; Crno-bela slobodna; "Putovanja".

Format: digitalni, jpeg, 2.400 piksela na dužoj strani, sRGB profil, maksimum veličine 2,5 MB. Kolor-sljajd, 5 x 5 cm.

Svaki autor može učestvovati sa po 4 fotografije po sekciji.

Fotografije se mogu poslati on-lajn:

www.hollandcircuit.nl/ ili na CD-u.

Fotografije na kompaktnom disku i slajdove, zajedno s popunjenom prijavom i novcem za kotizaciju, slati na: 8th Holland International, Image Circuit 2012, 't Grachtje Over 128, 1625 PN HOORN, Netherlands.

Informacija o kotizaciji dobija se na veb-sajtu, nakon popunjavanja prijave.

"UNFORGETTABLE FACES", MONTREAL, KANADA 3. 1.

Tema: "Portret".

Kategorije: a) profesionalni fotografi; b) amateri; c) studenti.

Format: digitalni, jpeg sa dužom stranom maksimum 2.500 piksela, RGB, ne veće od 5 MB. Fotografije se predaju on-lajn: <http://photographyaward.org/>.

Participacija: jedna fotografija 25 kanadskih dolara, serija fotografija (do 5) 60 kanadskih dolara.

Nagrada: prvonagrađena fotografija –1.500, a drugonagrađena 500 kanadskih dolara.

IZDANJA MUZEJA GRADA BEOGRADA

U sklopu "Meseca fotografije" Muzej grada Beograda je nakon monografije posvećene Aleksandru – Aci Simiću, o kojoj smo pisali u prošlom broju časopisa, 10. novembra promovisao još dva svoja izdanja.

FOTOGRAFIJE RISTE MARJANOVIĆA 1941-1945

BILJANA STANIĆ

IZDAVAČ: MUZEJ GRADA BEOGRADA, 2011; JEZIK: SRPSKI; FORMAT: 22 X 28 CM; 336 STRANA; PREKO 269 CRNO-BELIH FOTOGRAFIJA; POVEZ: MEK; CENA: 778 DINARA; MESTO PRODAJE: MUZEJ GRADA BEOGRADA ILI I PREKO SAJTA: WWW.MGB.ORG.RS.

Đak Riste i Bete Vukanović, a zatim i poznatog fotografa Milana Jovanovića, Rista Marjanović školovanje je nastavio u Berlinu, Beču, Parizu.

Bio je jedan od naših najpoznatijih ratnih foto-reportera, veoma angažovan tokom balkanskih ratova i Prvog svetskog rata. Knjiga autorke Biljane Stanić posvećena je Marjanovićevim dokumentarnim fotografijama,

nastalim tokom okupacije Beograda, za vreme Drugog svetskog rata. Zahvaljujući upravo Risti Marjanoviću, danas, kako stručna, tako i šira javnost ima priliku da se upozna sa jednim delom istorije Beograda preko fotografija ulica poput Karadordeve, Kneza Miloša, Kolarčeve, Sarajevske, prikaza Kalemegdana, ruševina tokom bombardovanja, izgleda nekih zgrada ili koncentracionog logora na Banjici. Pored fotografija, knjiga sadrži i tekstualni deo (dva poglavlja) o istorijskim prilikama u Beogradu u ovom vremenu.

POGLED PREKO REKE: FOTOGRAFIJE GRADSKOG POGLAVARSTVA ZEMUNA

LJILJANA AČIMOVIĆ

IZDAVAČ: MUZEJ GRADA BEOGRADA, 2010; JEZIK: SRPSKI; FORMAT: 22 X 28 CM; 160 STRANA; OKO 100 CRNO-BELIH FOTOGRAFIJA; POVEZ: MEK; CENA: 486 DINARA; MESTO PRODAJE: MUZEJ GRADA BEOGRADA ILI PREKO SAJTA: WWW.MGB.ORG.RS.

U pitanju je zbirka fotografija koja je prvi put na ovaj način prezentovana široj javnosti, a predstavlja jedinstveno svedočanstvo o izgledu Zemuna tridesetih godina XX veka. Osim fotografija ulica, radničkih kućica i zgrada u urbanom delu grada, u knjizi se nalaze i fotografije industrijskih objekata i drugih važnih zdanja, kao i panorame grada, fotografisane s Gardoša, Kavarije, Čukovca.

URS MARTI (URS MARTY)

Max Wechsler

IZDAVAČ: STEIDL & PARTNERS, 2009;

JEZIK: ENGLESKI I

NEMAČKI;

FORMAT: 24 X 27 CM;

272 STRANE; PREKO 200 CRNO-

BELIH FOTOGRAFIJA; POVEZ: TVRD SA

ZAŠTITNIM OMOTAČEM; CENA: 5.475 DINARA;

MESTO PRODAJE: KNJIŽARA "THE ENGLISH

BOOK".

Knjiga obuhvata izbor fotografija iz celokupnog opusa Ursa Martija, koji je bio aktivan od kraja šezdesetih godina XX veka, pa sve do smrti 2003. godine. Veran crno-belom tehnici, Marti je tragao za mističnošću koja se krije u svakodnevi. Putovao je po svetu i fotografisao gradove, ispražnjene ulice, situacije, arhitekturu. Pored ovih fotografija koje obuhvataju najveći deo knjige, radio je studijske portrete običnih ljudi, kao i prostitutki, marginalaca, aktove, kompozicije s rukama.

Urs Marti je studirao u Lucernu. Nakon završetka studija radio je kao komercijalni fotograf i predavač fotografije u Školi za dizajn u ovom gradu.

MODERNO OKO KRISTINA WILSON

(The Modern Eye: Stieglitz, MOMA and the Art of the Exhibition 1925-1934)

IZDAVAČ: YALE UNIVERSITY PRESS, NEW

HAVEN AND LONDON, 2009; JEZIK: ENGLESKI;

FORMAT: 20,3 X 25,5 CM; 256 STRANA; 98

CRNO-BELIH I 16 KOLOR FOTOGRAFIJA;

POVEZ: TVRD SA ZAŠTITNIM OMOTAČEM;

CENA: 4.914 DINARA; MESTO PRODAJE:

KNJIŽARA "THE ENGLISH BOOK".

Analizirajući kustosku praksu i neke od najvažnijih izložbi održanih u vodećim muzejima i galerijama Njujorka, knjiga "Moderno oko" u četiri glavna poglavlja obrađuje razvoj modernizma u Americi od 1925. do 1934. godine. Pored dešavanja u Metropolitan muzeju i Muzeju moderne umetnosti, autorka je posebnu pažnju posvetila i kustoskoj praksi fotografa Alfreda Štiglic (Alfred Stieglitz), kao i dešavanjima,

poput izložbe Edvarda Štajhena (Edward Steichen), održane u Štiglicovoj čuvenoj "Galeriji 291".

FOTO IZLET NA MEDVEDNIKU

21 - 23. 10. ORGANIZACIJA FK "VALJEVO" I FOTO SAVEZA SRBIJE

Sreten Pantelić, "Medvednik"

"Jedva čekam da negde na Internetu, na nekoj izložbi ili katalogu, ugledam fotografiju kolege koji je bio tu sa svima nama, za koju ću sa sigurnošću pomisliti – uh, kako bih voleo da sam ja napravio tu fotografiju. Bio sam tu, a nisam video to što je on uspeo da snimi. Siguran sam da to mogu očekivati od svih koji su bili na Medvedniku, utoliko pre što sam neke već video na malim displejima njihovih fotoaparata, koji su išli iz ruke u ruku. A to moje oduševljenje će me i sledeće godine goniti da se vratim na Medvednik, pa da i ja odande donesem neku bisernu fotografiju."

Iz teksta Dragana Babovića, koji možete pronaći na sajtu časopisa *Refoto*, www.refoto.rs. Više o ovom, a i ostalim dešavanjima, na sajtu Foto-saveza Srbije, www.fotosos.org.

MEMORIJAL "DRAGOLJUB TOŠIĆ"

KONKURS ZA IZLOŽBU FOTOGRAFIJA AUTORA DO 23 GODINE

U znak sećanja na profesora Dragoljuba Tošića koji je najveći deo života posvetio mladima, časopis *Refoto* ponovo pokreće konkurs za najboljeg mladog fotografa.

Pozivamo sve autore koji do 1. aprila 2012. navršavaju 23 godine da nam pošalju fotografije koje moraju predstavljati celinu, tj. predlog izložbe.

Primaće se od 30 do 50 fotografija na papiru minimalnog formata 18 x 24 cm.

Stručni žiri odabraci najkvalitetniju izložbu, za koju će biti obezbeđen galerijski prostor i sav prateći materijal – izrada povećanja, štampanje kataloga i pozivnica, kao i objavljivanje u časopisu *Refoto*.

Rok za prijem: 1. 12. 2011. godine.

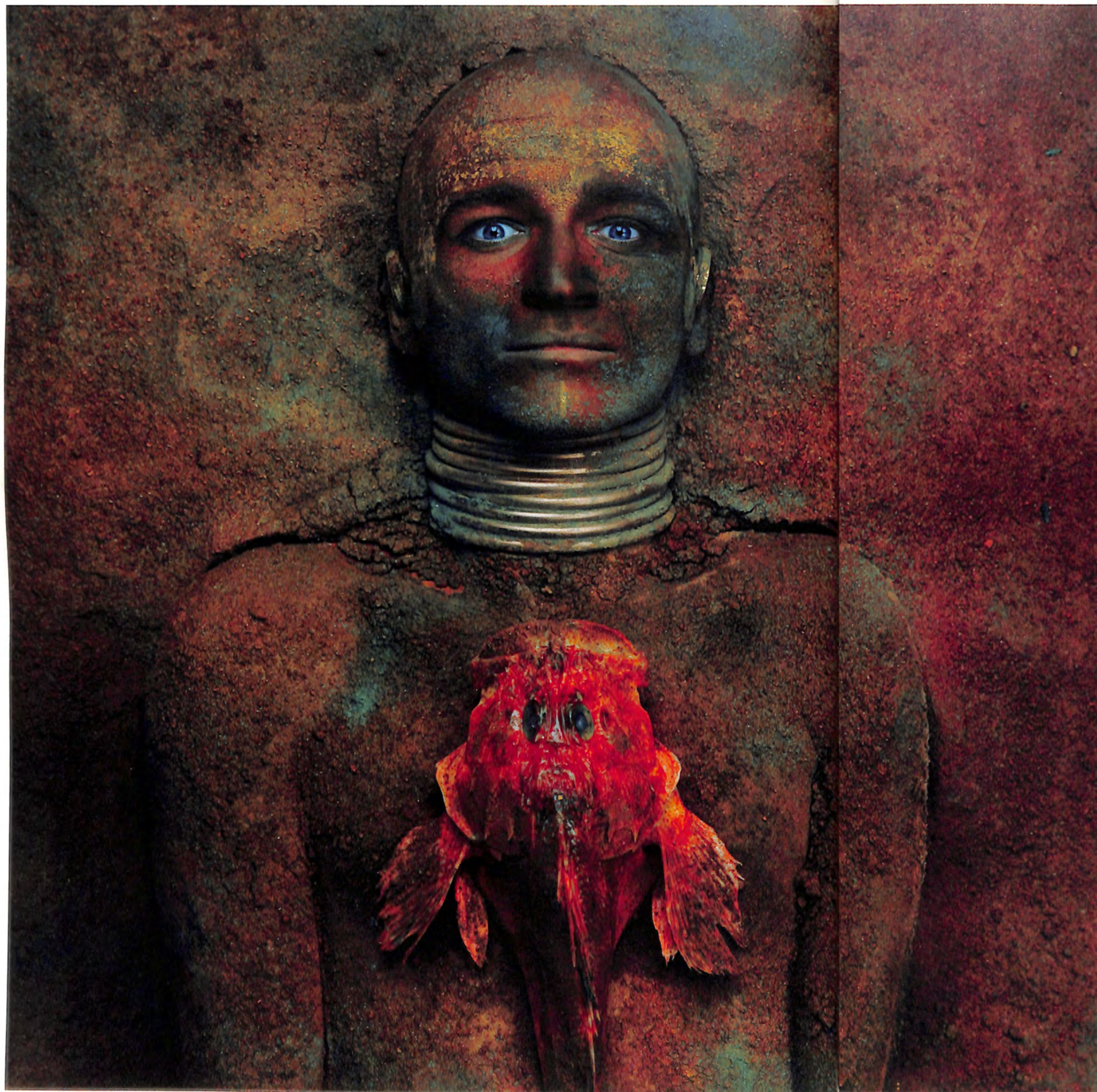
Poslovni informacioni sistemi

- savremeni ERP informacioni sistemi
- web aplikacije
- mobilni uređaji
- upravljanje poslovnim procesima
- elektronsko upravljanje dokumentacijom
- upravljanje odnosima sa klijentima
- upravljanje ljudskim resursima i obračun zarada

ABSsoft

Gospodara Vučića 21 • Beograd • tel: +381 (11) 38.11.500
www.absoft.rs • office@absoft.rs

© ANDELO BOŽAC, "Vavilon - Gula", 1996

Pogled iznutra

Anđelo Božac

POREKLOM IZ PULE, ALI VEĆ DVADESETAK GODINA ŽITELJ PRAGA, STEKAO JE OBRAZOVANJE U KLASIČNOJ ŠKOLI – ČUVENOM PRAŠKOM FAKULTETU ZA FILM I TELEVIZIJU (FAMU). ČVRSTE PRINCIPE ŠKOLE SPOJIO JE S BOGATIM I PRONICLJIVIM UNUTRAŠNJIM SVETOM IZ KOG NASTAJE REFLEKSIJA NA OVAJ NAŠ SPOLJAŠNJI SVET

✦ Ivana Tomanović

© ANDELO BOŽAC, "Vavilon - Shala", 1996

Ceo svoj život Anđelo je posvetio fotografiji, ne samo kao autor, već i kao kritičar koji sagledava i analizira, kako aktuelnu svetsku scenu, tako i istoriju fotografije iz koje crpi mnoštvo inspiracija. Kritički um izgradio je na opsežnom i dugotrajnom analiziranju dela priznatih majstora, pre svega, iz oblasti dokumentarne fotografije, portreta, akta i mode. Uz izuzetan osećaj za kompoziciju, Anđelo je, još kao profesor u gimnaziji u Puli, snimio dve serije fotografija: o brodogradilištu Uljanik i pejzaže, koje su mu svojom snagom i specifičnim vizuelnim izražavanjem otvorile put ka studiranju na FAMU. Danas ima titulu doktora nauka (Dr.Sc.) koju je stekao na Akademiji lepih umetnosti pod koju spada i FAMU.

Posvećenost edukaciji ogleda se i u svim njegovim fotografijama koje su uvek i isključivo deo velikih serija nastalih tokom dugog niza godina, a za neke bilo je potrebno i više od decenije. Anđela možete sresti na ulici sa svojom Leicom, nezaobilaznom lulom i šeširom, kako i dalje istra-

žuje mesta tako dobro znana, u potrazi za nečim novim, nepredvidivim, čekajući uporno pravu konstelaciju stvari, kada se u jednoj tački poravnava njegovo stanje svesti i duha sa situacijom pred koju je uperio svoj fotoaparata i ono neobjašnjivo, neuhvatljivo i neopipljivo, koje zatvara ovaj magični krug. Anđelo je pravi lovac, kako ga definiše Suzan Zontag (Susan Sontag), kome se čula uzbude, a krv proključa kada se nađe oči u oči sa živom slikom koja diše, menja se i mami ga da je uhvati i zarobi u četiri stranice kvadrata ili pravougaonika, koje umesto nišana definišu sliku u tražilu fotoaparata.

Bilo da snima dokumentarnu fotografiju ili je u studiju, Anđelo se bavi čovekom, njegovim karakterom, posebnosti, istražuje to kroz lice, masku koju čine šminke i odeća, kroz gest tela, sopstveni odnos prema osobi koja ispunjava ceo njegov vidokrug. Ona postaje centar njegove vizije i način da se kroz fotografiju iskaže odnos, emocija, stav, mišljenje... Iako ljudi na njegovim fotogra-

© ANDELO BOŽAC, "Vavilon - Nin (kralj)", 1996

fijama imaju vrlo izražajno lice, jer su mahom u pitanju umetnici – glumci, pisci, režiseri, pevači, zabavljači, ono samo nije predmet interesovanja, već odraz njihovog unutrašnjeg sveta s kojim Anđelo pokušava da komunicira, da svoju unutrašnju reakciju pretoči kroz fotografiju. Da bi se došlo do tog stanja potreban je veliki rad, a on iziskuje vreme, a vreme stvara poverenje koje vodi ka bliskosti, a ona pak ka istini.

To traganje, još od davnina, odigrava se na sceni, onoj životnoj, ali i pozorišnoj. I Anđelo je preko deset godina fotografisao u pozorištu i za pozorište, blisko saradujući s čuvenim slovenačkim rediteljem Tomažem Pandurom, koji je 1989. godine postao umetnički direktor mariborskog pozorišta. Ta saradnja trajala je od 1989. do 2002. godine i iz nje je proizašla monumentalna knjiga, u kojoj sve fotografije potpisuje Anđelo Božac. Iskustvo iz pozorišta, sa scene koja imitira stvarnost, preneo je na svoj celokupni rad, pa se tako teatralnost poze i gesta nalazi

u njegovim fotografijama. Svoj način rada Anđelo često poredi s pozorištem, pre svega s glumcima koji stvaraju ulogu u sebi i prenose je putem mimike i specifičnim načinom izražavanja. I fotograf traži to nešto, traži svoj izraz, način komunikacije. Sve zvuči racionalno, ali nastaje intuitivno! Tu komunikaciju izaziva autor svojim prisustvom i velikim radom jer fotografija ne nastaje ispred fotografa, već u njemu samom. Vrlo malo autora danas tako pristupa svom radu, zato i mnoge fotografije deluju površno.

Jedna od njegovih najzapaženijih serija pod nazivom "Vavilon" (Babylon) nastala je tokom stvaranja poslednje, istoimene, Pandurove predstave u mariborskom pozorištu, 1996. godine, tačnije, dok se još uvek kreirao duh predstave koja se u celosti odigrava u pesku. Razmišljajući kako da prenese karakter i priču predstave, Anđelo je došao na ideju da snima odozgo i da svi glumci budu "uvaljani" u pesak kako bi se stvorio efekat sličan reljefu. Taj pesak, u stvari, jeste mešavina pepela i teniske šljake, a maskeri, šminkeri i

© ANDELO BOŽAC, "Daphne", 1999

© ANDELO BOŽAC, "Bojan Sumonija", 1994

© ANDELO BOŽAC, "Sabina i Peggy", 1998

ANĐELO JE LOVAC, KAKO GA DEFINIŠE SUZAN ZONTAG, KOME SE ČULA UZBUDE, A KRV PROKLJUČA KADA SE NAĐE OČI U OČI SA ŽIVOM SLIKOM KOJA DIŠE, MENJA SE I MAMI GA DA JE UHVATI I ZARABI U ČETIRI STRANICE KVADRATA ILI PRAVOUGAONIKA, KOJE UMESTO NIŠANA DEFINIŠU SLIKU U TRAŽILU FOTOAPARATA

dekorateri iz pozorišta napravili su maske koje simbolizuju uloge glumaca u predstavi. Glavna ideja je da su to Vavilonski junaci (mumije) koji su otkriveni u ruševinama katakombi davnog mesta u pesku, a koji u trenutku otkrivanja oživljavaju. Prikazani su likovi kralja, kraljice, vojskovođe, arhitekta, ljubavnice..., a sve su to uloge u predstavi. Kompletno snimanje trajalo je petnaest dana jer je ceo proces bio vrlo spor, tek jedan do dva portreta snimljeni su na dan. Za jedan portret snimljeno je od deset do petnaest filmova, što je ukupno stotinak filmova za petnaest portreta.

Ovakav pristup radu Anđelo je definisao još na početku saradnje s Pandurom, koji je u celosti shvatao važnost i značaj kvalitetnog fotografskog materijala o njegovim predstavama, koji ostaje trajan zapis i svedočanstvo sa svojim sopstvenim životom i promocijom putem knjiga, izložbi, prikaza u časopisima... Na pitanje kako postiže ovako visok nivo rada i produkcije, Anđelo odgovara da je najvažnije postaviti uslo-

ve i principe rada koji, u njegovom slučaju, zahtevaju ozbiljan pristup, dug rok za rad i znatna finansijska sredstva. I sâm priznaje da je danas teško ostvariti ovako visoko postavljene ciljeve jer su ranije ti troškovi pravdani "magijom mračne komore", koju današnja digitalna tehnologija nema.

Zajedničko za većinu Anđelovih fotografija jeste da su nastale kao naručeni poslovi. Iako to, možda, dodaje "ton" komercijalizacije, ta činjenica za njega je vrlo podsticajna jer ga tera na najveći mogući profesionalizam i daje smisao fotografijama. Tako je i priču o tranvesti klubovima, koji su krajem devedesetih u Pragu postali vrlo popularni i posećeni, finansirala Pro Helvetia Award. Rad na njoj trajao od 1998. do 2004. godine. Prvih pola godine odlazio je u klubove, više kao posmatrač, koji je želeo da se oslobodi opijenosti njihovim svetom, da prestane da gleda šou, maske i grotesku, sa željom da otkrije stvarne ljude iza debelog sloja pudera, ruža i šljaštećih korseta.

© ANĐELO BOŽAC, "Tomaž Pandur", 1989

© ANĐELO BOŽAC, "Radko Polič Rac", 1994

Andelo Božac

Anđelo Božac rođen je 1959. u Puli. U Rijeci je završio Pedagoški fakultet i potom radio u gimnaziji kao profesor. Od 1988. živi i radi u Pragu. Studirao je fotografiju na Fakultetu za film i televiziju FAMU (Prag), gde je 1995. stekao titulu magistra fotografije, a 2006. titulu doktora nauka na AMU (Akademija lepih umetnosti, Prag). Od 2010. apsolvent je doktorskih studija na Fakultetu socijalnih nauka – politikologija. Objavljivao je fotografije u brojnim istaknutim časopisima i radio za vodeće reklamne agencije. Bio je saradnik nekadašnjih agencija Corbis i Grazia Neri. Trinaestogodišnja saradnja s režiserom Tomažem Pandurom rezultirala je knjigom "Pandurov svet snova", objavljenom 1997. Održao je 35 samostalnih izložbi u Hrvatskoj, Češkoj, Nemačkoj, Japanu, Velikoj Britaniji, Austriji, Sloveniji, Srbiji, Rusiji i Venecueli. Učestvovao je na oko 300 grupnih izložbi i dobio oko 140 priznanja i nagrada, uključujući i nagrade Helmuta Njutna (Helmut Newton) i Izdavačke kuće "Tašen" (Taschen), zatim Hasselblad Open Award i dobitnik je granta Pro Helvetia.

Naravno, bilo je potrebno mnogo vremena da postane deo njihovog sveta, da ga vide kao prijatelja, da steknu poverenje – možda najvažniji elemenat u procesu rada. To vreme bilo je potrebno i da on definiše odnos prema njihovom svetu, načinu života jer, kako kaže Anđelo: "Od sebe ih snimaš, iz svoje lične vizure, a ne kako izgledaju. To mora odražavati stanje fotografa, duha, pronicljivosti, kritike... prosto mora imati stav fotografa."

Anđelo Božac i danas je veran analognoj fotografiji, pre svega crno-belom, iako ne poriče prednosti digitalne tehnologije. Za nju kaže da je samo nova vrsta četkice kojom se trenutno radi, ali "glava" fotografa određuje i zna šta će s tom četkicom crtati. I dalje radi kako oseća, a vreme i tehnologija imaju na njega sve manje uticaja jer Anđelo je svoj put odavno zacrtao u latentnoj slici koja, poput filtra "boji" svet u kom se kreće kao već pomenuti lovac u potrazi za pričom, koja će biti dovoljno inspirativna da joj posveti narednih nekoliko godina. ■

makro

foto-safari u bašti

✦ Milan Živković

ŽVOT BUJA OKO NAS. VEOMA ZANIMLJIVE STVARI DEŠAVAJU SE U MINIJATURNIM DŽUNGLAMA KOJE MOŽETE PRONAĆI SVUDA: U PARKU ILI BAŠTI, DOK VELIČINA "ZVERI" ČESTO NE PRELAZI NEKOLIKO MILIMETARA

Kvadratni metar zelene trave, gomila filmova i dovoljno vremena. To je sve što mi treba da napravim dovoljno snimaka za izložbu makro-fotografija. Ovu konstataciju koristio sam u vreme analogne fotografije i ništa se nije promenilo, osim što je digitalan način fotografisanja doneo ogromnu prednost, a to je skoro neograničen broj snimaka. Pre toga

cene filmova, posebno dijapozitiva, razvijanja i uramljivanja, bile su veoma ozbiljan i ograničavajući faktor i trebalo je dobro razmisliti da li nešto snimiti ili ne.

Danas cena snimka nikoga ne brine, pa nije neobično da se s nekog snimanja vratite i s nekoliko hiljada fotografija. Da ste taj posao uradili na filmu, cena bi prešla nekoliko hiljada evra. S druge strane, korišćenje filmova dava-

lo je ogromnu slobodu u kretanju i boravku u divljoj prirodi, tako da nije bilo neuobičajeno da se ekipa fotografa prirode uputi na neku lokaciju i bude i po desetak dana, bez kontakta s civilizacijom. Digitalni fotoaparati moraju imati pune baterije kako bi funkcionisali, što zahteva rad u blizini naselja i električne mreže – osim ako niste nabavili solarne punjače ili nosite veći broj rezervnih.

ciljeva, a u ovoj priči pozabavićemo se maksimalnim kvalitetom. To podrazumeva ozbiljnu opremu, a ja ću koristiti svoj "arsenal" u kome ima različitih delova opreme, koja nije namenjena samo makrofotografiji, a ima ih različite starosti: od potpuno novih, do onih koje koristim već dugo, ili sam ih nabavio kao polovne.

Ovog puta pokazaću i šta se sve od životinja može pronaći u jednoj maloj beogradskoj bašti, konkretno u bašti naše redakcije, koju kao životni prostor koristi veliki broj vrsta insekata, vodozemaca i gmizavača, a i desetak vrsta ptica. Sve prikazane fotografije snimljene su tokom tri dana (za nekih desetak sati). Od fotoaparata koristio sam Nikon D200 i Nikon D3 i to prvenstveno zbog veličine senzora (krop faktor objektiva) i različitih načina kontrole i korišćenja dodatne opreme. Stari Nikon D200 možda nije dorastao modernijim fotoaparatom (koji se bolje snalaze s visokim osetljivostima), ali kada koristimo bliceve koji daju puno svetla, kvalitet dobijene fotografije nikako nije za potcenjivanje. Treba, u stvari, napomenuti da kvalitet snimaka najviše zavisi od kvaliteta objektiva, a u ovom slučaju koristio sam i jedan veoma stari (pojavio se 1979. godine) i legendarni objektiv: Nikon Micro Nikkor 55 mm f2,8 AIS. Kako "Nikon" nije menjao izgled bajoneta već ga samo obogaćivao elektronikom, svi stari objektivni bez problema funkcionišu i na najnovijim digitalnim kućištima, naravno bez potpune automatike. Ovo nije neki poseban nedostatak jer snimanje u makropodručju najbolje je raditi u manuelnom režimu, a moram pomenuti i to da, uz korišćenje

Larva zelene poljske stenice, snimljena na listovima parkovske ukrasne biljke. Svetlo daju dva SBR200 blica. Ako su, kao na primeru, podešeni na istu jačinu i udaljenost, to rezultira ružnom dvostrukom senkom.

Oprema

O makrofotografijama pisali smo u više navrata i ono na šta želim da vas podsetim jeste da možete iskoristiti skoro sve vrste fotoaparata, da kompaktni fotoaparati veoma lepo rade u makropodručju i da imaju veliku dubinsku oštrinu, a kao dodatnu opremu možete iskoristiti sočiva naočara (s dioprijom) ili objektivne sa starih fotoaparata okrenute naopak. Svi pomenuti sistemi namenjeni su ispunjavanju manje zahtevnih

opcije Non CPU lens, bez problema možete koristiti režim A, tj. prioritet blende. Objektiv ima sposobnost snimanja do odnosa 2:1, što na FX senzoru znači reprodukciju slike dimenzija 48x72 mm. Za postizanje odnosa 1:1 neophodan je međuprsten od 27,5 mm ili "Nikonov" makroadapter PK 13. Uz komplet međuprstenova, meh i prekretni prsten, uvećanje koje je moguće postići ide i do 8x.

Drugi objektiv koji sam koristio prilikom fotografisanja jeste stari, ali ovoga puta autofokusni Nikon Micro Nikkor 105 mm, s maksimalnim otvorom blende od 2,8.

Blicevi

Najveći problem prilikom rada u makro-području predstavlja svetlo i podrhtavanje fotoaparata (ako ne koristite stvarno dobar stativ). Sve ovo rešava se upotrebom bliceva koji, zahvaljujući snazi u makro-području, daju ekstremno kratka vremena bleska – kraća i od 1/40.000 s.

Ove brojke obično unose zabunu, ali je objašnjenje veoma jednostavno. Za razliku od studijskih fleševa, količina svetla koju daju mali blicevi, regulišu se dužinom trajanja bleska koji pri punoj snazi traje (za blic SB800) nešto više od 1/1.000 dela sekunde, da bi dostigao 1/41.600 za 128. deo snage. Kod studijskih fleševa kondenzatori se pune do potrebne snage i potpuno prazne, tako da blesak traje duže, dok se kod bliceva kondenzator uvek puni do kraja. Ovu osobinu bliceva maksimalno koriste zaljubljenici u takozvanu "High speed" fotografiju, a to su rasprsnute i "zamrznute" kapljice, eksplozirani baloni. Sinhronizacija blica ovde se postiže na specifičan način, a može biti i 1/8.000. deo sekunde. Za potrebe standardnog makrofotografisanja koriste se uobičajene brzine i nekoliko bliceva, što će uz veliku snagu dati kratko vreme osvetljavanja. Kako biste mogli koristiti više bliceva (ako fotografirate bez pomoćnika), biće vam neophodni posebni nosači i sistemi za okidanje bliceva, a videćete i opremu posebno dizajniranu za ovu vrstu posla. Neophodno je napomenuti da svaka kompanija koja proizvodi fotoaparate ima u ponudi veoma slične (ali i potpuno drugačije dizajnirane) proizvode. Kontrola inteligentnih bliceva, koje možete postaviti u Commander (Master) ili Slave režime rada (u zavisnosti od željenog rezultata), više nije isključiva privilegija "Nikonovog" Creative Light sistema.

Manuelan način rada

Više puta pominjan je manuelan način fotografisanja u makropodručju. Razloga za to zaista ima mnogo, a prvi je problem tačnog izoštavanja. Autofokusni sistemi, koliko god bili dobri u standardnom režimu rada, "polude" u makropodručju, iz veoma jednostavnog razloga: dubinska oštrina izuzetno je mala, pa je slika koju fotoaparat "vidi" bez detalja neophodnih za tačno fokusiranje. Uz to, i podrhtavanje ruku dovodi do neophodnosti korigovanja fokusa, a taj problem ne rešavaju ni najnoviji sistemi za redukciju vibracija. Najbolji metod fokusiranja jeste da podesite udaljenost, a da fokus pronađete pomeranjem napred-nazad.

Slična situacija javlja se i ako bliceve koristite u TTL režimu rada, jer tada ne postoji jedan kontinualan blesak, već serija od nekoliko uzastopnih bleskova. Kao rezultat dobićete veoma čudnu sliku koja kao da je višestruko eksponirana, što se, u stvari, i dogodilo jer se fotoaparat pomera tokom ekspoziranja, a kako snimate u makropodručju (gde je dubinska oštrina mala), greška je proporcionalno uvećana – milimetar pomeranja čini razliku između oštre i mutne fotografije.

PRAKSA NA DELU

Nikon R1C1 makroset

Osnovu ovog sistema čine SBR 200 blicevi koji se na fotoaparat montiraju pomoću posebnog prstenastog nosača i adaptera, namenjenih pojedinim prečnicima navoja za filter. Unutar posebne torbe nalazi se mnogo dodatne opreme koja može odgovoriti na veliki broj zahteva svakog fotografa prirode, mada ima i onih koji koriste i veći broj ovih bliceva za snimanje scena na terenu. O blicevima namenjenim makrofotografiji Boris Bjelica je pisao 2008. godine (Refoto broj 49). Deo opreme iskoristićemo za našu "baštensku" avanturu, i to na često neuobičajene načine. Na fotografiji vidite veliku muvu na malom cvetu ruže, a nakon pažljivog podešavanja, dva SBR200 blica dala su svetlo čija je snaga identična jačini sunčeve svetlosti, tako da senki skoro i da nema. Snimljeno je fotoaparatom Nikon D200 i meni i dalje omiljenim objektivom Nikon Micro Nikkor 55 mm. Ugrađeni blic "komanduje" okidanje SBR 200 bliceva, a način rada je potpuna manualna kontrola. Pomoću posebne zavesice eliminisan je uticaj svetla ugrađenog blica, koja u ovom slučaju i nije neophodna, ali se pojavljuje kao neželjeni refleks na svim sjajnim površinama.

Poseban dodatak kreativnoj kontroli predstavlja takozvana infracrvena zavesica SG-3IR, koja eliminiše blesak ugrađenog blica, ostavljajući pritom samo infracrveni deo spektra, neophodan za kontrolu. Dimenzije su mu taman dovoljne da pokrije lampu SB 600 i SB 800 bliceva, tako da je idealan za "špijunske" fotografisanje, bez vidljivog svetla, a uz pomoć infracrvenog fotoaparata (o ovome je pisano u časopisu Refoto broj 60).

Kombinacija makro i standardnih bliceva

- NIKON SPEEDLITE 2XSBR 200 + SB 600
- MANFROTTO 233B FLASH BRACKET
- HAMA UMBRELLA HOLDER

Standardni blic postavljen je na nosač i daje svetlo odozgo. Ovakva postavka lepo rasvetljava pozadinu, tako da više nije neophodno imati crne ili veoma tamne objekte koji su daleko od objektiv. "Hamin" nosač obezbeđuje dobru kontrolu položaja blica, na koji je montiran dodatak za difuzno svetlo. Iako nije fabrički predviđen da se koristi, ovaj dodatak odgovara blicu SB600 i jedino je potrebno zalepiti ga – da ne spadne!

Gusenica na precvetaloj ruži snimljena je mojom standardnom postavkom sa tri blica. Odnos jačine podešen je tako da SB 600 daje za oko dve blende jače svetlo od oba blica SBR 200 zajedno. Što se makrobliceva tiče, levi je podešen tako da daje jače svetlo od desnog. Rezultat je glavno svetlo odozgo, koje daje lepu, ali prosvetljenu senku i pozadinu koja nije potpuno crna. Za snimak gusenice u krupnom planu "dovukao" sam još jedan cvet, koji se pojavio kao mutna pozadina iste boje. Za ovakav rad potrebno je osloboditi levu ruku, što znači da morate imati ili stativ ili snagu, jer je masa ove "skalamerije" oko tri kilograma. To možda ne izgleda mnogo teško, sve dok ne pokušate da snimate fotografiju, a pomeranjem napred-nazad tražite fokus uz uvećanje od 1:1.

Jedan blic za mekano svetlo

- NIKON SPEEDLITE SB 600
- FLEKSIBILAN NOSAČ I MAT PLOČA
- MANFROTTO 233B FLASH BRACKET
- HAMA UMBRELLA HOLDER

Veoma lepo svetlo dobićete dvostrukim umekšavanjem: kroz difuznu kupolu i mlečno belu ploču koja je deo RICI kompleta. Pozicioniranje ploče najjednostavnije je obaviti za to predviđenim fleksibilnim nosačem, koji na oba kraja ima štipaljke. Pored toga što se mogu pričvrstiti za bilo koju podlogu (ovde je to jedna od šipki nosača blica), predviđene su za jednostavno montiranje u prstenasti nosač SBR200 bliceva, tako da je moguća i takva postavka, uz maksimalnu kontrolu kvaliteta svetla.

Ovakvo svetlo bilo je idealno za fotografiju larve bubamare koja je vredno očistila pupoljak ruže od larvi biljnih vaši, kojima se hrani. Pre nego što se preobrazi u odraslog insekta, sledi stadijum lutke, koji vidite na manjoj fotografiji snimljenoj na istom žbunu, ali na klasičan način.

Dva blica na nosaču

Specifičan nosač namenjen isključivo standardnim blicevima. Montaža je izuzetno jednostavna jer se jednim šraфом pričvršćuje za postolje fotoaparata, a druga dva šrafa kontrolišu položaj i udaljenost nosača bliceva. Moguća je i postavka fotoaparata u vertikalni položaj. Prikazane su kombinacije sa SU800 komanderom (D3 nema ugrađeni blic), pomoću kojeg aktiviramo blic SB600, čiji blesak potom aktivira stari model blica SB 80. Ovaj blic radi odlično, ali samo u manuelnom režimu – nema sinhronizacije sa TTL merenjem digitalnih fotoaparata.

Druga kombinacija sastavljena je od dva SB80 blica, koje aktivira blic SB600, naravno u manuelnom režimu.

- NIKON SPEEDLITE SB600 + SB 80
- MANFROTTO 330B MACRO FLASH BRACKET

Ako koristite standardne bliceve, jasno je da možete dobiti izuzetno veliku količinu svetla koja dozvoljava korišćenje malih otvora blende, uz veoma kratko vreme, neophodno da se napune kondenzatori. Osa je naletela u trenutku dok sam pokušavao da snimim pauka s ulovljenim noćnim leptirom. Jednim potezom otkinula je telo, dok su krila ostala da vise na nitima pokidane mreže. Pauk je, naravno, momentalno "uhvatio maglu", a tih nekoliko sekundi pre nego što je osa raskinula niti paučine i odletela s ukradenim plenom, bilo je dovoljno samo za ovaj snimak. Na moju sreću, tačka fokusa pala je baš tamo gde treba, tako da se jasno vidi snaga čeljusti koje komadaju plen, dok na sve strane lete ljuspice s leptirovih krila. Uz ovu fotografiju dobro ide i jedan mali savet, a to je da, ako imate situaciju u kojoj se nešto brzo dešava, fotografisite čak i ako niste sigurni šta vidite. Kada shvatite šta se nalazi ispred objektiv, obično bude kasno. Tako sam i ja, na planini Tari, snimio veoma zanimljivo parenje paukova skakača – zbog jakog sunca, u tražili nisam video ništa, osim nejasnog obrisa u senci.

DADO sistem

- DADO X3
- NIKON SPEEDLITE SB 80 X 2
- SPRING CLAMP 175 F X2
- MONOPOD TILT HEAD 234

Kombinacija različitih delova opreme može dati veoma upotrebljive rezultate. Tri kompleta "Dado" nosača (tri šipke koje nisu na fotografiji, mogu biti upotrebljene za produžavanje nosača ili ako se uvrnu na kugle s prednje strane, mogu da se iskoriste kao oslonac za spuštanje, kako se cela ova "skalamerija" ne bi prevrtala.) Namerno je snimljeno bez montiranih difuzera.

Kada se ovaj proizvod pojavio na tržištu, na prvi pogled nije delovao preterano ozbiljno. Ali kada počnete da ga koristite, uz malo mašte shvatite poentu Arhimedove opaske: "Dajte mi oslonac, pomeriću planetu". Osnovna namena ove sprave jeste da obezbedi podršku za nekoliko uređaja, koje povezuje jedna tačka oslonca – upravo ono što je fotografima često neophodno prilikom makrofotografisanja.

"Dado" stiže u pakovanju koje sadrži jedan osnovni dodekaedar, tri noseće šipke i tri zavrtnja namenjena spajanju delova u celinu. Moram odmah da napomenem kako "Dado" ima i jedan, uslovno rečeno, mali nedostatak: sa sobom morate nositi nekoliko mehaničkih ključeva broj 10 kako biste mogli da pričvrstite ili razmontirate spojeve, a bilo bi dobro da u pakovanju ima više spojnic jer njihov mali broj

ograničava mogućnosti, ili one jednostavno nisu bile ni predviđene. Uglavnom na ilustracijama vidite nekoliko načina spajanja, za koja su iskorišćena tri i dva osnovna pakovanja. Spojeni na ovaj način, delovi daju veoma čvrstu platformu, na koju je moguće montirati najraznovrsniju opremu.

Ovoga puta, kao najbolje rešenje pokazalo se montiranje dve specijalne štipaljke, koje služe kao nosači standardnih bliceva. Štipaljke su izuzetno snažne i sigurno drže na svakoj podlozi, koju čeljustima mogu obuhvatiti. Mala, ali dovoljno snažna kuglasta glava, obezbeđuje postavljanje blica u bilo koji položaj.

Ove štipaljke predstavljaju fantastičan dodatak opremi jer imaju gumene "zube" i zahvaljujući njima, štipaljku, tj. bliceve možete postaviti bilo gde i u svaki položaj: na granu drveta ili okvir vrata, prozora...

Glava namenjena monopod stativima učinila mi se idealnom za spajanje ovog sistema nosača s fotoaparatom, jer ima kretanje samo u jednoj ravni: napred-nazad. Istovremeno, ograničio sam postavku svetla na horizontalne snimke. Ako vam to smeta, onda možete jednostavno koristiti bilo koju drugu standardnu 3D glavu stativa.

"Dado" za sada nije u mom "arsenal", ali će svakako biti. Ta sprava je kao dobar proizvođač kabl: šta vam vrede silni uređaji ako nemate gde ih priključite. Na test poligonu, baštu u dvorištu redakcije, dao je odlične rezultate.

Od dva kompleta "Dado" nosača napravljen je sistem koji se za fotoaparat pričvršćuje pomoću Camera&Umbrella Bracket dodatka, koji ima identičan prečnik priključka cevima "Dado" sistema. Ovo je lakša verzija na kojoj se na krajeve cevi mogu montirati spigot nosači, koji s jedne strane imaju navoj 3/8, a s druge 1/4 inča. Druga kugla može biti ubačena između šipki, što daje novo mesto za kačenje opreme.

Larva zelene poljske stenice na listovima agave. Svetlo je podešeno tako da desni blic samo blago rasvetljava senke, čiju oštrinu možemo regulisati jačinom difuzera. Ako vam treba mekše svetlo, možete staviti dva parčeta mlečno belog juvidura.

Ako iskoristite opciju montaže pomoću priključka predviđenog za spigot, imaćete priliku da štipaljku iskoristite kao nosač difuzera, koji možete napraviti od parčeta belog, providnog juvidura. Istovremeno, možete iskoristiti i parče crnog materijala, kako biste svetlo jednog blica usmerili ka pozadini, a prednji plan ostavili neosvetljenim, ako želite da sačuvate postojeću atmosferu. U filmskom svetu, a i u fotografskim studijama, slični sistemi popularno zvanu "crnci" i "belci" konste se prilikom snimanja, na primer, stakla.

MANFROTTO SPRING CLAMP 175 F

Fantastičan dodatak opremi predstavlja ova posebna i izuzetno snažna štipaljka, koja ima mnogo namena. Nosač za blic ima na sebi kuglastu glavu, a može se skinuti ako vam treba za neku drugu namenu. Na osovinu štipaljke montiran je spigot priključak, koji u sebi ima i navoj, u koji je moguće ubaciti fleksibilni nastavak za nošenje reflektujuće površine.

PRAKSA NA DELU

Manfrotto 143 magic arm kit

- I43N HIDROSTATIC ARM
- CAMERA&UMBRELA BRACKET
- BACK LIGHT BASE (SUPER CLAMP 035)

Svi koji su fotografisali u makropodručju znaju za probleme oko "smirivanja" fotoaparata. Za to se koriste monopod stativi, mali stativi i posebne glave za stative. Svaka od ovih sprava ima jedan problem, a to je pozicioniranje koje treba da bude brzo i precizno. Podešavanje visine nogu stativa, položaja fotoaparata pomoću poluga i šrafova može biti dugotrajan posao. A kao što znate, životinje nemaju običaj da čekaju na jednom mestu. Pre nekoliko meseci imao sam priliku da vidim kako je "Manfrotto" objedinio nekoliko svojih proizvoda u jedan fantastičan komplet – Magic Arm Kit. Za razliku od male Magic Arm verzije, velika "ruka" sposobna je da izdrži i najteže fotoaparate sa sve objektivima i opremom. Fotoaparat se pričvrsti na nosač koji se spaja s jednim krajem ove sprave, a drugi kraj se, pomoću spigot adaptera, pričvrsti za nosač namenjen pozadinskom svetlu. I tako nastaje neverovatno stativ, namenjen makrofotografiji. Ukoliko umesto nosača rasvete iskoristite stegu (Super Clamp), ceo sistem pretvara se u odličan "Table Top" stativ. Stegu možete konstiti i za

pričvršćivanje na granu ili bilo šta drugo što čeljustima može da obuhvati. Ono po čemu se ovaj sistem izdvaja od svih ostalih tehnika i sprava jeste da nakon deblokiranja, koje se izvodi velikom polugom, svi spojevi postaju pokretni. Sve što treba uraditi jeste postaviti fotoaparat u željeni položaj i potom okrenuti ručicu. Istog trenutka sva kretanja prestaju. Kompletan sistem nema stabilnost stativa, ali je više nego dovoljan da smiri podrhtavanje ruku i

omogući snimanje mnogo dužim ekspozicijama. Na primerima vidite pauka krstaša čiju mrežu osvetljava sunce, koje prolazi između kuće i zidane ograde. Sivi zid u senci dao je idealno jednoličnu i tamnu pozadinu na kojoj se ističu niti paučine. Istog pauka snimio sam i s druge strane, gde je sunce bilo glavni izvor svetla. Uz kontrolisanje otvora blende, dubinska neoštrina podešena je tako da se u pozadini naziru stabla i ukrasno žbunje. S obzirom na to da za snimanje nije korišćen blic, zadržana je atmosfera letnjeg dana.

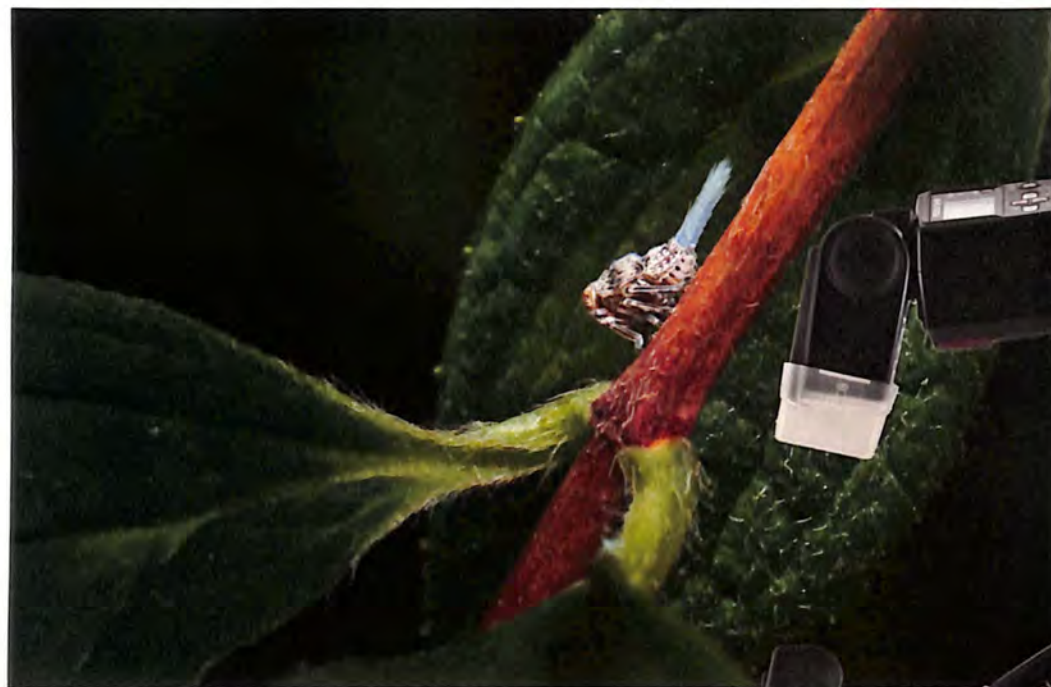
Manfrotove magične ruke

- 819 SMALL HIDROSTATIC ARM • CAMERA&UMBRELA BRACKET

Pored velike "magične ruke", sposobne da izdrži težinu fotoaparata, postoje još tri manje. Srednja magična ruka kao da je izmišljena za ovaj, pomalo neuobičajen način montaže SBR 200 bliceva. Uz ove male bliceve dolazi i poseban nosač, namenjen postavljanju bliceva na ravnu površinu (odvojeno od prstenastog nosača u koji se uobičajeno montiraju ovi blicevi). Umesto da blic postavite na ovaj nosač,

iskoristite ono što su konstruktori predvideli, a to je da pomoću ugrađenog navoja za stativ, pričvrstite ovaj deo opreme na jednu stranu "Manfrotto" ruke i potom na njega montirajte prsten. Na ovaj način promenili ste postavku svetla, tako da sada dolazi odozgo i sa strane, a položaj i ugao možete promeniti brzo i lako: odvrnete točak za zatezanje, podestite željeni položaj i potom ga ponovo pritegnete.

Larva cikade ima veličinu od oko pet milimetara. Prva fotografija snimljena je fotoaparatom DX formata i makroobjektivom 100 mm, uz najbliže moguće izoštravanje. Dodavanjem kompleta međuprstenova dobijena je mogućnost da se pride bliže, što se vidi na drugoj fotografiji.

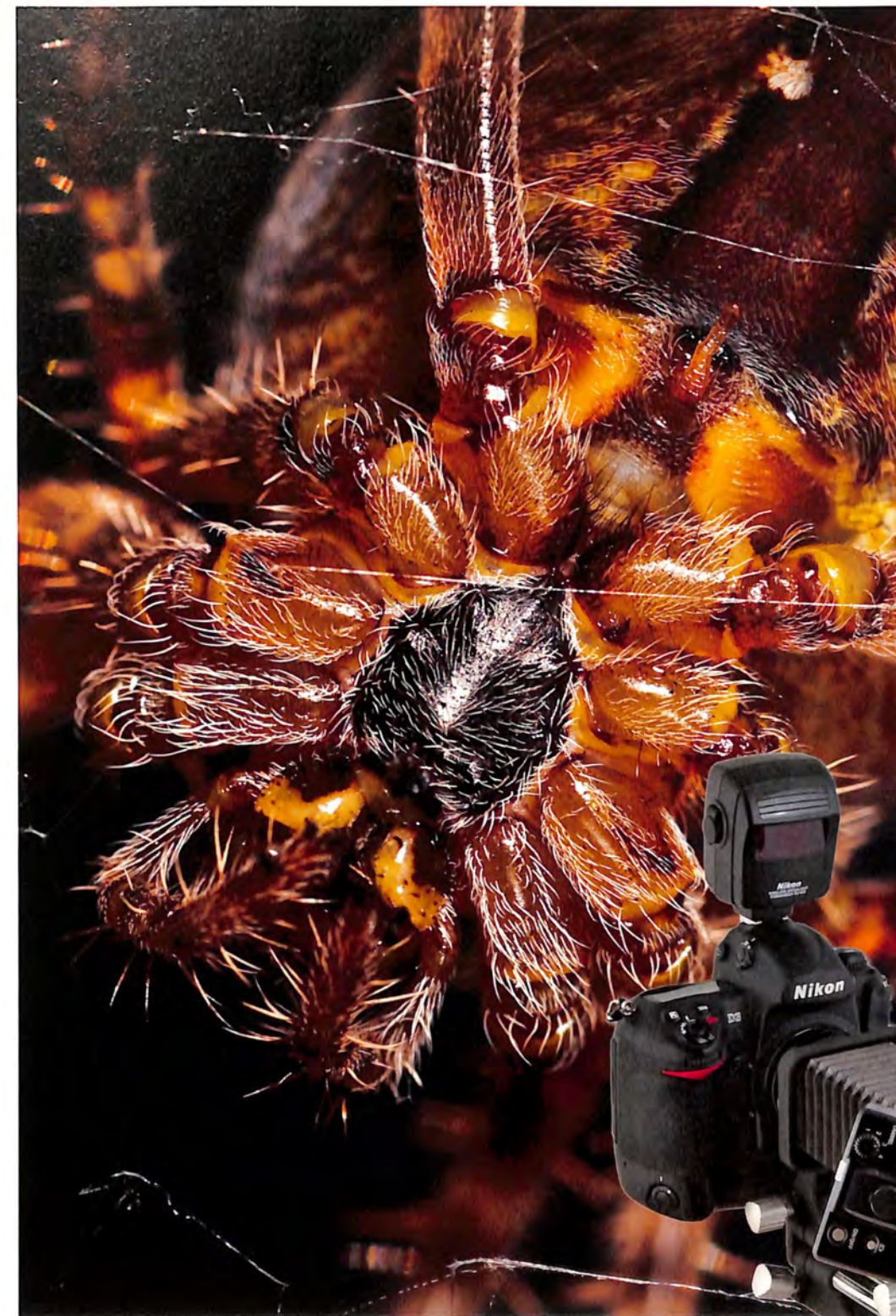
Međuprstenovi

- KENKO EXTENSION TUBE
- NIKON SPEEDLITE 2XSBR 200 + SB 600
- MANFROTTO 233B FLASH BRACKET
- HAMA UMBRELLA HOLDER

Svaki objektiv ima neku svoju minimalnu daljinu izoštravanja. Ona se postiže razmicanjem grupa sočiva putem takozvanih helikoidnih prstenova, koji imaju određeni korak. Na makroobjektivima taj korak, odnosno izvlaka, mnogo je veći nego na standardnim objektivima, pa ako želite da koristite "obične" objektivne za makrosnimanje, morate ih udaljiti od ravni filma ili senzora. Za taj posao idealni su međuprstenovi koji omogućavaju fizičko udaljenje objektivna (nemaju optičkih delova), čiji je rezultat povećavanje slike koja se nalazi ispred objektivna, tj. dozvoljavaju da se pride bliže. Međuprstenovi daju tamniju sliku, jer se udaljavanjem objektivna gubi deo svetlosti. Fotografi prirode koriste još jedan trik – ubacivanje telekonvertera između objektivna i fotoaparata, što daje

veću radnu daljinu i uvećanje. Moram da priznam da nikada nisam koristio ovakav način rada, prvenstveno zbog nepoverenja u kvalitet slike koju daje ovakav optički sistem. Ako kupujete "ozbiljne" telekonvertere, oni daju odličan kvalitet slike, ali ostave ozbiljnu rupu u vašem budžetu. Većina će se odlučiti za jeftinije varijante koje pojačavaju (i izazivaju) sve moguće optičke greške: hromatske aberacije, vinjetiranje... Uz sve pomenuto, telekonverteri dodatno smanjuju količinu svetla koja stiže do senzora, što otežava izoštravanje, jer slika koju vidimo u tražilu postaje tamnija. Ako na međuprstenove montirate makroobjektiv, povećava se mogućnost prilaska objektu snimanja. Objektivne možemo okrenuti i naopako, i tako dobiti znatnija uvećanja.

Iako se na berzama međuprstenovi mogu pronaći i kupiti za veoma malo novca (pre nekoliko godina kupio sam međuprstenove za fotoaparat Mamiya 645 i to po ceni od 20 evra), za one koji vole da eksperimentišu i sami prave delove svoje makroopreme, izrada međuprstenova nije nekakav nemogući posao. Sve što vam treba jesu "ženski" i "muški" bajoneti ili adapter M42. Bajonete montirate na bilo kakvu cev koja ne propušta svetlo, a oni malo veštiji mogu da naprave i međuprsten promenljive dužine od dve cevi koje ulaze jedna u drugu. Postoji i verzija međuprstenova promenljive izvlake, koja koristi helikoidne prstenove, a proizveli su ih: "Asahi Pentax", "Olympus" i "Konica". Na berzama je, takođe, moguće pronaći i takozvane "Praktica" adaptere, namenjene montaži objektivna s navojem M42. Međuprstenova, mehova i objektivna ovog sistema ima u ogromnim količinama. Podsetiću još da na međuprstenove i mehove možete montirati takozvane "shortmount" makroobjektive (objektive koji nemaju svoje izoštravanje), kao i "flat field" objektivne s aparata za povećavanje, koji su nenadmašni pri reprodukciji ravnih objekata, a imaju veliku rezoluciju, tj. daju izuzetan kvalitet slike. Prvi tip objektivna nije široko rasprostranjen, ali zato reproobjektiva ima svuda, samo ih treba potražiti.

Mehovi

- NIKON PB4 BELLOWS
- 2X NIKON SPEEDLITE SBR 200
- STATIV ILI MONOPOD

U normalnom položaju, objektiv radi tako što veliku sliku smanjuje, kako bi je preneo do senzora. Ukoliko je potrebno snimati iz neposredne blizine, s velikim uvećanjem, objektiv se okreće naopako i tada se dešava obrnut proces: mala slika se povećava. U praksi, to uvećanje zavisi i od žižne daljine objektivna, tj. širokougaoni objektivni uvećavaju mnogo više od normalaca. Treba znati da naopako okrenut objektiv nema automatiku blende (osim preko posebnih dodataka koji se, na žalost, danas ne proizvode kao originalni delovi opreme) tako da, pre fotografisanja morate ručno otvoriti blendu, kako biste izoštrili, a potom je zatvorili, da biste na snimku imali željenu dubinsku oštrinu.

Pojam pupilarne vrednosti (koji se često pominje u tekstovima o fotografisanju pomoću objektivna okrenutih naopako) odnosi se na to da sada zadnje sočivo (koje je uvek manje) postaje prednje, tako da relativni otvori blende nisu više tačni. Neophodna je proba, kako biste stekli uvid u prave vrednosti, što uz korišćenje digitalnih fotoaparata, nije nikakav problem. Na ilustracijama vidite na koji način je naopako okrenut objektiv dobio navoj, neophodan za montažu nosača SBR 200 bliceva: u otvor bajoneta ubačen je preokretni prsten Nikon BR2A na koji je potom montiran naopako okrenut objektiv. Na bajonet objektivna (koji se sada nalazi ispred meha) montiran je Nikon BR3, poseban dodatak koji služi kao zaštita zadnjeg (sada prednjeg) sočiva, i kao protivsunčani zaslon, koji ima navoj za filter, prečnika 52 mm. U ovaj navoj uvrtnu je adapter nosač osnovnog prstena bliceva SBR200. U ovom slučaju, do izražaja dolazi SW-11 extreme close-up, poseban dodatak bliceva SBR 200 (nalazi se u kompletu), namenjen snimanju na malim rastojanjima, koji usmerava svetlo ravno ispred objektivna.

fokusa Slaganje

⊕ Predrag Petković

NOĆNA MORA SVAKOG MAKROFOTOGRAFA ODUVEK SE ZVALA MALA DUBINSKA OŠTRINA. ZAHVALJUJUĆI MOGUĆNOSTIMA PROGRAMA ZA SLAGANJE FOKUSA, SADA MOGU MIRNO DA SPAVAJU

Fotografija urađena tehnikom slaganja fokusa

Slaganje fokusa jeste odlična tehnika za podizanje kvaliteta makrofotografije, a skoro neophodna za fotografisanje pri uvećanjima od 1:1 i većim. Potrebno je mnogo vežbe i strpljenja da bi se savladala, ali se sav trud isplati kada vidite konačni proizvod. Naravno, ovu tehniku ne treba forsirati po svaku cenu, već na nju treba gledati kao na još jednu fotografsku veštinu.

Šta je prihvatljiva dubinska oštrina?

Dubinska oštrina (DOF - Depth Of Field) podrazumeva polje prihvatljive oštine u fotografiji i prostire se 1/3 ispred i 2/3 iza objekta fotografisanja. Ona zavisi od više faktora, ali kod makrofotografije na nju najviše utiče udaljenost objektiva (preciznije, fokusne ravni senzora) od objekta snimanja i otvor blende. Što je otvor blende veći (manji "f"-broj), manja je i dubinska oštrina, pa kada smanjujete razdaljinu između senzora i objekta snimanja, uvećanje postaje veće, a dubinska oštrina manja.

Da biste shvatili koliki je problem mala dubinska oštrina, treba znati da je, pri maksimalnom uvećanju

Povećavanje dubinska oštine

Na sreću svih onih koji vole ili bi voleli da se oprobaju u makrofotografiji, postoji nekoliko programa kojima je moguće povećati dubinsku oštrinu. Ti programi zovu se "fokus stacking" programi, ili programi za sla-

(1:1) kod makroobjektiva od 100 mm i pri blendi od f/16, dubinska oštrina oko 3 mm. Montiranjem međuprstenova između tela i objektiva, uvećanje se dodatno povećava, a samim tim i dubinska oštrina postaje još manja. Veća dubinska oštrina može se dobiti manjim otvorom blende, ali pored nedostatka svetlosti najveći neprijatelj toj ideji jeste difrakcija. Što je manji otvor blende, svetlost će biti raspršenija, a fotografija mutnija.

Na kraju ostaje izbor - ili će samo jedan mali deo fotografije biti oštar, a sve ostalo mutno, ili će cela fotografija biti manje oštra zbog difrakcije.

ganje fokusa. Oni rade tako što više snimaka iste scene, gde svaki snimak ima različitu tačku fokusa, spajaju u jedan snimak velike dubinske oštine. Tako je moguće napraviti snimak koji je oštar celom dužinom kadra.

BEZ ALATA NEMA NI ZANATA

Ekstremni makro

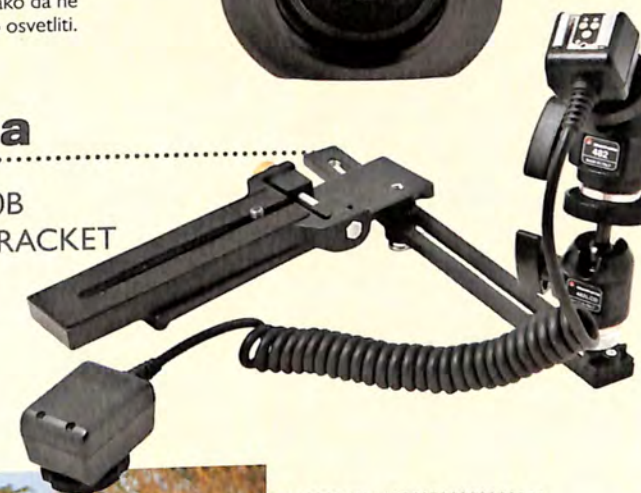
- CANON EOS 600D
- MP-E 65MM MACRO LENS
- MT-24EX MACRO FLASH

Kombinacija snova za svakog ko želi da, bez ikakve dodatne opreme, radi u takozvanom "ekstremnom makropodručju" oličena je u jedinstvenom Canon MP-E 65mm 1-5X makroobjektivu, blicevima Macro Twin Light MT-24EX i Canon fotoaparatu. Za razliku od svih ostalih makroobjektiva koji imaju punu radnu daljinu i mogu da se koriste i kao standardni objektiv, kod ovog područje izoštravanja počinje od razmere 1:1 i ide do 5:1. Objektiv je namenjen "Full frame" fotoaparatom, tako da na fotoaparatom APS formata, kakav je Canon EOS 600D, daje dodatno uvećanje od 1,5X, zahvaljujući krap faktor. Posebno dizajnirani za rad u makropodručju, blicevi imaju vodeći broj 24, a opremljeni su i "pilot" lampama, koje olakšavaju fokusiranje. Pored kretanja po nosećem prstenu i mogućnosti promene nagiba, svaki blic ima mogućnost rotiranja, tako da ne postoji mesto koje ne možemo osvetliti.

Nosač blica

- MANFROTTO 330B
- MACRO FLASH BRACKET (MODIFIKOVAN)
- 482 LCD MICRO BALL HEAD
- 482 MICRO BALL HEAD

Na terenu, pored pomenute fotografske opreme, koristim i ono što se obično zove HTZ oprema. Najčešće koristim radno odelo koje nije problem isprijeti i, uz to, nigde ne idem bez posebnih štitnika za kolena, jer s njima mogu bez bojazni da kleknem bilo gde, a da to ne postane dodatno mučenje na putu ka dobroj makrofotografiji. Da vas ne zbuni moja fotografija gde snimam s Nikonom, koristim i Canon 600D i Nikon D7000 u podjedankoj meri, samo mi Canon služi za snimke u ekstremnom makro području, a Nikon za klasične makro fotografije.

Čak i kada ste potpuno posvećeni tehnici slaganja fokusa, ne treba propustiti priliku da snimate i neku neuobičajenu fotografiju, kao što je ova desno. Za nju bismo mogli reći da je izvedena tehnikom selektivnog fokusa, kojim je sva pažnja usmerena na senku vilenjak na listu, istog onog koji je i na ostalim ilustracijama.

Focus stacking oprema

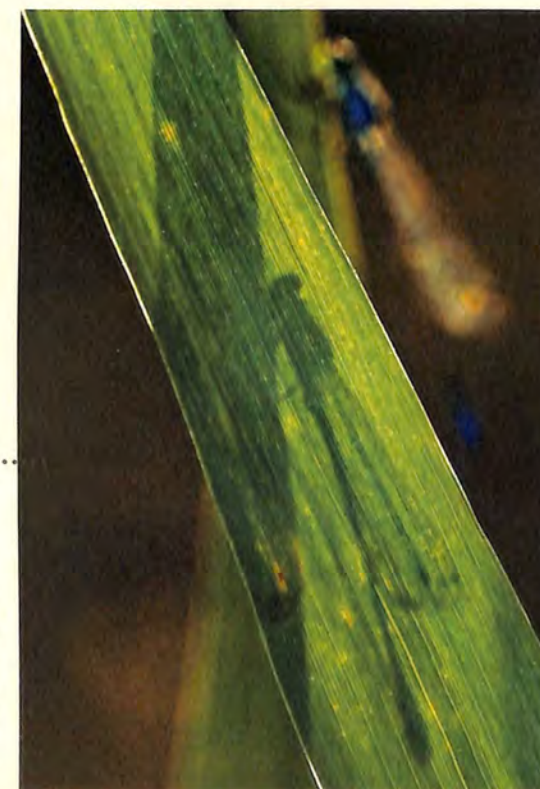
- MANFROTTO 454 MICROPOSITIONING PLATE
- MANFROTTO 410 JUNIOR GEARED HEAD

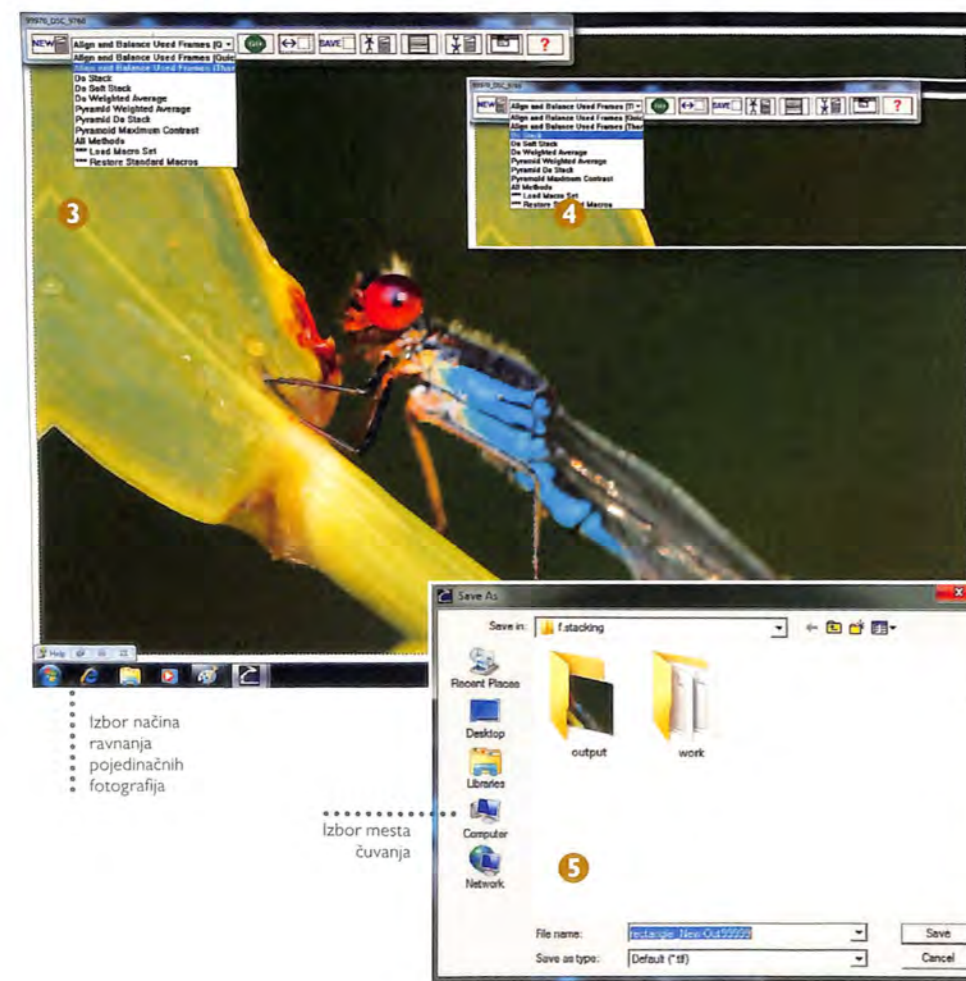
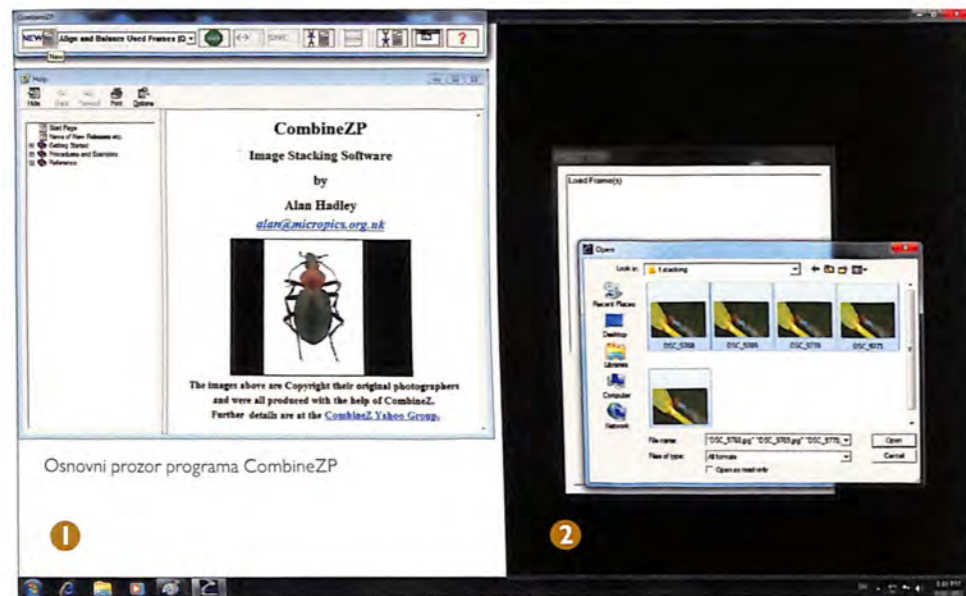
Za zaista precizno pozicioniranje opreme prilikom snimanja serija fotografija, namenjenih tehnici slaganja fokusa, neophodni su stabilan stativ i glava koja nosi fotoaparat. Ovakve glave nisu uobičajeni deo opreme, jer kontrole okretanja oko svake od tri ose imaju mogućnost mikrometarskog podešavanja. Za ono što je nama najvažnije, a to je precizno pomeranje ka objektu koji se snima, zadužena je sprava, tj. šina za fino pomeranje napred-nazad. Postoji veliki broj ovakvih uređaja, a ova je opremljena polugom za brzo i grubo pozicioniranje i kočnicom za fiksiranje željenog položaja.

Međuprstenovi ZEIKOS AUTO EXTENSION TUBES

Kada za makrosnimanja koristim ostalu opremu, u torbi uvek nosim automatske međuprstenove s ugrađenim kontaktima za kontrolu autofokusa.

Rad u programima za slaganje fokusa

Fotografije koje želimo da spojimo u jednu moraju biti iste rezolucije i ne smeju se isecati pre ubacivanja, jer ih program neće prepoznati.

Postoji veliki broj programa koji dobro rade ovaj posao: najpoznatiji besplatni programi su: Picoley, Tufuse i Combine Z (Combine Z5, ZM i ZP), a od komercijalnih programa izdvojio bih: Helicon Focus, Tufuse Pro, Zerene Stacker (sa zgodnom opcijom za naknadno retuširanje) i,

naravno, slaganje fokusa u Photoshopu. Moj favorit je besplatni program Combine ZP, kojim sam uspešno spajao čak i fotografije koje sam snimio iz ruke. Veoma je jednostavan za upotrebu, odlični radi i, što je najvažnije, besplatan je. Fotografije mogu biti u .jpg ili .tiff formatima.

Nakon pokretanja programa treba kliknuti na **New** (sl. 1), posle čega se otvara polje za izbor fotografija (sl. 2). Sledeći korak jeste da

Kvalitet završne fotografije u velikoj meri zavisi od samog fotografa i njegove tehnike fotografisanja. Postoje dva načina za dobijanje maksimalno kvalitetnih makrofotografija, uz korišćenje programa za slaganje fokusa.

Prvi način podrazumeva snimanje uz kontrolisano pomeranje opreme (odnosno senzora) ka objektu snimanja i to je finansijski skuplji način, jer zahteva kupovinu "makrošina" ili klizača. Na tržištu se mogu naći klizači različitih proizvođača, kod kojih cenu diktira kvalitet (najkvalitetniji je Novoflex klizač i, u zavisnosti od modela, cena mu se kreće i do 600 evra). Svi ovi uređaji rade po istom principu: klizač se montira na glavu stativa, fotoaparat na klizač i, okretanjem točkica na klizaču, veoma precizno pomera se oprema napred-nazad, a kod nekih modela i levo-desno.

Drugi način ne zahteva makrošine jer se fokusna tačka menja preciznim okretanjem prstena za fokusiranje, dok oprema miruje na stativu.

Često za fotografisanje životinja u prirodi koristim monopod ili snimam iz ruke, oslonjen na neku stabilnu površinu, dok fotoaparat pomeram napred-nazad. Obično prvo fokusiram na oči insekta, zatim na telo, pa sve dalje. Najbolje rezultate postizem spajanjem pet fotografija. Tako načinjeni snimci nisu ujednačeni kao pri fotografisanju s tripoda, ali taj problem veoma uspešno rešavaju programi za slaganje fokusa.

Fotoaparat treba podesiti na manualni režim rada – bez ikakve automatike. Budući da fotografije koje snimamo imaju različite tačke fokusa, isključivanje autofokusa se podrazumeva. Otvor blende zavisi od uvećanja i, što je uvećanje veće, blendu bi trebalo više zatvoriti, kako bi i dubinska oštrina bila veća. Ovdje treba napomenuti da je u makrofotografiji veoma izražena potreba za kompromisom između dubinske oštine i kvaliteta fotografije jer postoje tri položaja blende: maksimalni, minimalni i optimalni. Optimalni otvor blende, koji daje maksimalnu oštrinu, obično je negde na sredini minimalnog i maksimalnog. Pri uvećanju 1:1 najčešće koristim blendu f/11 (kompromis kvaliteta fotografije i dubinske oštine), mada neretko zatvorim blendu na f/13 (pa čak i na f/16 za uvećanja 3:1 i veća), ali je tada veoma izražen gubitak detalja na fotografiji. Upravo tu na scenu stupa tehnologija slaganja fokusa jer se, od serije fotografija maksimalnog kvaliteta i relativno male dubinske oštine, dobija jedna fotografija maksimalnog kvaliteta i maksimalne dubinske oštine.

izaberete drugu stavku iz padajućeg menija: **Align and Balance Used Frames (Thorough) Macro** (sl. 3) i **Go** kako bi program poravnao fotografije. Sačekate završetak te operacije i potom iz padajućeg menija izaberete opciju **Do Stack** (sl. 4) i **Go**, nakon čega program spaja sve fotografije u jednu s velikom dubinskom oštrinom. Ostaje samo da sačuvate fotografiju klikom na **Save** (sl. 5).

Fotografija gde je fokus na telu : Fotografija gde je fokus na početku oka

Naknadna obrada

Fotografija spojena programom za slaganje fokusa (sl. 6) obično zahteva veoma malo dodatne obrade, ukoliko se ne pojave neki neželjeni efekti. Uglavnom su to ivice koje izgledaju kao odraz u ogledalu (sl. 7 i 8) i njih treba odbaciti isecanjem, a na pojedinim mestima moguća je pojava "halo" efekta ili dupliranih ivica (sl. 9 na 100% uvećanju) koje je lako ukloniti jednostavnim kloniranjem.

Razlika u dubinskoj oštrini može se videti ako uporedite isečke fotografije nastale jednim snimkom i one nastale od 5 snimaka tehnikom slaganja fokusa (sl. 10. i sl. 11). Tehnologija

slaganja fokusa se lako i veoma uspešno koristi u studiju (posebno za stok-fotografiju), dok izlazak u prirodu i lov na insekte predstavlja pravi izazov. Mnogo je faktora koji ometaju snimanje, a svakako najveći problem predstavlja aktivnost insekata. Rešenje je jednostavno – treba samo primiriti insekta. Od fotografa se zahtevaju dve stvari – strpljenje i ustajanje u cik zore, jer trik je uhvatiti insekte na "spavanju", dok su u stanju mirovanja, usled niskih jutarnjih temperatura.

Za makrofotografisanje uvek biram mesta blizu vode (obale reke, jezera ili najobličnije

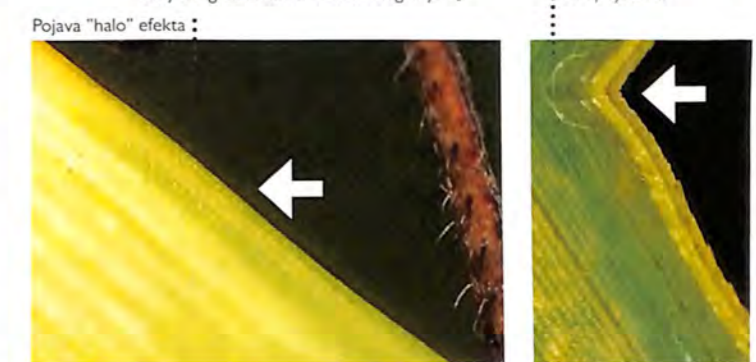
bare). Ta mesta su prepuna života, a izjutra ima dosta isparenja koja stvaraju kapljice po insektima. Jutarnje kapljice su korisne jer omogućavaju kretanje insekata, a predstavljaju lep i dekorativan detalj na makrofotografijama. Kada se zagreju i osuše, insekti postaju aktivni i tada je teško napraviti uspešnu seriju fotografija. Teško, ali ne i nemoguće.

Ponekad se dogodi da se insekti jednostavno "smrznju", pošto ih zablesne blic i takvu priliku treba iskoristiti. Ima, na primer, vilinih konjica koji će dopustiti da ih dodirnete, pa se čak bez straha popnu i na ruku.

PRAKSA NA DELU

Izgled gotove, spojene i neobrezane fotografije s vidljivim greškama na obodu fotografije : Pojava efekta ogledala na spojevima

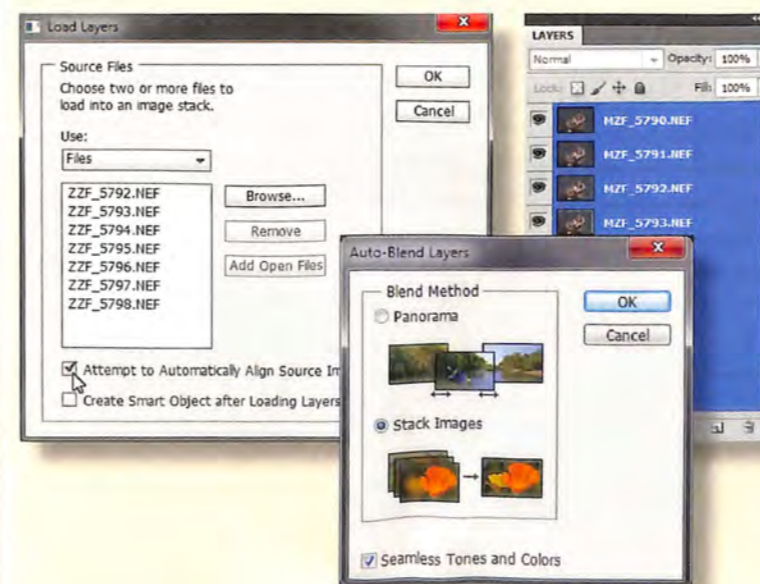

Pojava "halo" efekta :

Programi za slaganje fokusa i Photoshop

Tehnologija slaganja fokusa postala je veoma popularna među fotografima prirode, a njen razvoj u direktnoj je vezi s razvojem programa namenjenih spajanju serija fotografija. Iako meni odgovara Combine Z, možda će nekom, ko je kao Milan vezan za Photoshop, više odgovarati drugačiji način spajanja. Od početnih skromnih mogućnosti ranijih verzija (kada je u pitanju slaganje fotografija uopšte), stigli smo do aktuelne verzije Photoshopa CS5, gde su ove opcije prerasle u ozbiljan alat.

Postupak je izuzetno jednostavan i svodi se na tri koraka. Prvo je neophodno aktivirati opciju **File > Scripts > Load Files Into Stack** ili **File > Automate > Photo Merge**. Nakon izbora odgovarajućih snimaka (koji mogu biti i u .raw formatu), sledi selektovanje izabranih slojeva, aktiviranje opcije **Edit > Auto Blend Layers**, uz izbor opcije **Stack images**. Kao što vidite, veoma je slično spajanju slojeva u panoramu, a učitavanje slojeva može biti urađeno i na taj način. ■

Kako se rešavaju problemi arhiviranja

Milan Živković

TOKOM PROTEKLIH MESEC DANA IMAO SAM PRILIKU DA ČUJEM ČAK PET IDENTIČNIH PRIČA S ISTOM TEMOM: GUBITAK FOTOGRAFIJA KOJE SU SE NALAZILE NA HARD-DISKOVIMA. ČINI MI SE DA JE PRAVO VREME DA SE (PONOVO) OSVRNEMO NA NAJBOLNIJU TAČKU DIGITALNE FOTOGRAFIJE: KAKO DA ČUVAMO I SAČUVAMO NAŠU ARHIVU?

Sprečimo katastrofu

Računari su deo naše svakodnevice. Fotografima su postali sastavni deo neophodnog alata i iz nekog nepoznatog razloga postoji veliko, a isto-vremeno neopravdano, poverenje u sigurnost onoga što čuvamo unutar računara. O podacima jednostavno ne brinemo, dok se ne dogodi katastrofa: hard-disk je pokvaren, ponekad se čak dogodi da operativni sistem promeni status diska iz Simple Volume u Dynamic Volume i nema više pristupa ni disku, a ni fotografijama.

Verovatno bih priču o arhiviranju digitalnih fotografija i podataka odlagao da u prethodnih mesec dana nisam nekoliko puta slušao fotografe i njihove tugovanke o tome kako je hard-disk "crkao", a podaci, tj. dragocene fotografije, nepovratno su izgubljene. Dolazimo do zaključka da je briga o našim digitalnim fotografijama veoma slična odlasku kod zubara: znamo da moramo i da treba to da uradimo ali eskiviramo do poslednjeg trenutka, s tim da se ponekad desi da je prekasno.

Doduše, u nekoliko slučajeva postojala je mogućnost da se hardverskim intervencijama (nabavka identičnog hard-diska i zamena pokvarenih delova) izvuče deo podataka, ali po ceni koja često prelazi i 500 evra. I sada dolazimo do apsurdne situacije gde smo svi spremni da platimo koliko treba samo da nam neko spase podatke, a dan pre toga nismo hteli da kupimo još jedan disk na kome bismo čuvali rezervnu kopiju.

CHIEFTEC SNT-2131SATA

Uređaj zauzima prostor dva slot-a od 5 1/4, a unutra staju tri hard-diska. Pored opcije zamene diskova bez prekida rada (Hot Swap) postoji mogućnost da se diskovi uključe onda kada vam zaista trebaju, što im produžava životni vek. Iako uređaj ima svoje aktivno hlađenje, koristim ga isključivo sa diskovima zelene serije, koji se ne greju jer tri brza diska, poslagana jedan na drugi, bez razmaka, svakako nisu idealno rešenje za sigurnu arhivu.

HARD-DISKOVIMA

Neprekidan razvoj računarske opreme prati i stalni razvoj hard-diskova. Retko se čuju komentari ovog dela računara jer se obično priča o količini memorije, brzini procesora ili mogućnostima grafičke kartice. Jedino što se ponekad komentariše jeste veličina, odnosno količina prostora na kojem se mogu snimiti podaci. Hard-diskovi prate razvoj ostalog dela računarske opreme, tako da je najnovija generacija, o kojoj se još ne priča puno, ustvari hibrid između klasičnih i SSD diskova.

Zaštita podataka

Pre samo nekoliko godina nezaobilazan deo kućnog računarskog sistema bio je uređaj za neprekidno napajanje električnom energijom (UPS - Uninterruptible Power Supply System) ili bar produžni kablovi s prenaponskom zaštitom (Surge arrest). Ovo je bila posledica stalnih restrikcija i nestajanja električne energije. Postepeno smo se opustili ali, iako nestanci električne energije nisu više česta pojava, kvalitet napona veoma je diskutabilan, a često zavisi i od toga gde živite. Oni koji imaju aktivirano praćenje stanja (UPS Monitoring) mogu da primete da napon varira, a najopasniji po uređaje svakako su nagli skokovi napona. UPS uređaje možete pronaći u skoro svakoj prodavnici računarske opreme. S druge strane, ušteda

koju ste ostvarili nabavkom kućista u kojem je jeftino napajanje, može biti uzrok kvara delova sistema, od kojih je najgori kvar hard-diskova.

Meni je i dalje potpuno neshvatljiv odnos kakav prema svom celokupnom radu imaju fotografi koji kupuju super opremu, ali ne žele da potroše dinar na rezervni disk. Nikada do sada ovi uređaji nisu bili kvalitetniji, veći (po korisnom prostoru) i što je svako najvažnije, jeftiniji. Svako ima svoje favorite, ali od kada sam kupio prvi WD disk, nikada nisam imao problema. Diskove ovog proizvođača, pored veličine, razlikujemo i po boji: "Green" serija

CENA PROSTORA

Arhiviranje na hard-diskovima ima svojih mana, ali i velikih prednosti. Na primer, hard-disk veličine 2TB odgovara količini od preko četiri stotine DVD diskova. Za hard-disk WD Green 2TB treba odvojiti oko osam hiljada, a cena praznih DVD je oko 25 dinara, pa kada je pomnožite s količinom, vidite koliko nadmašuje cenu hard-diska. A tu je još i problem manipulacije: zamislite samo ubacivanje i čitanje tolikih diskova. A tu je još i poznato pitanje odnosa pouzdanosti i trajnosti.

UPS UREĐAJI

Kao i kod ostalih vrsta uređaja, na tržištu postoji veliki broj proizvođača i još veći broj modela, koji se razlikuju po mogućnostima: vremenu autonomije, koje zavisi od jačine baterije i u skladu sa tim brojem priključaka. Većina uređaja ima par priključaka koji su namenjeni napajanju, i nekoliko koji imaju samo prenaponsku zaštitu. Jedan od veoma dobro dizajniranih jeste APC BE 700G-GR, koji izgleda kao malo veći produžni kabl a ima 4+4 utičnica, zaštitu telefonske linije... Ako vas i dalje ne zabrinjava iznenadni nestanak struje, onda barem razmislite o nabavci Surge Arrest produžnog kabla, koji će vašu opremu zaštititi od strujnog udara.

EKSTERNI HARD-DISKOVIMA

Najbrži, najbolji i najjednostavniji način da obezbedite svoju arhivu digitalnih fotografija jeste nabavka eksternog hard-diska. Razlikuju se po konstrukciji, prostoru i sigurnosti.

Jedan od načina

Ne mora da znači da je idealan ali tokom godina osmislio sam svoj sistem zaštite i čuvanja digitalne arhive. On ima nekoliko nivoa koji se drastično razlikuju po brzini i sigurnosti podataka. Većina poznanika kaže da je pomalo paranoičan ali umesto odgovora, iskoristiću poslovicu "ko se jednom opeče" i reklamni slogan "izgleda šašavo ali mene više...".

Operativni sistem nalazi se na jednom, a "scratch" i radni prostor na još dva Adata SSD diska od po 64 i 128 GB (jedva čekam nov Adata SSD s čitanjem i pisanjem od 550/500 MB/s), što obezbeđuje izuzetnu brzinu, jer tokom rada nema kontakta s klasičnim hard-diskovima koji imaju pokretne, odnosno rotirajuće ploče. Tokom rada koristim veći SSD disk za snimanje obradenih fotografija (ili bilo koji drugi gotov posao) iz veoma jednostavnog razloga: sve se dešava skoro trenutno.

Nakon završetka posla oslobađam dragoceni (ujedno veoma mali i nesiguran) prostor koji postoji na SSD diskovima, tako što sve prebacim na dva WD Black diska od po 1 TB, koji se nalaze u računaru i podešeni su za sigurnosni mirror RAID režim rada, što znači, da čak i ako se jedan disk pokvari, istovetni podaci nalaze se na drugom (verovatnoća da oba diska "crknu" istovremeno veoma je mala). Kada imam vremena, poslove i fotografije razvrstam po kategorijama, a potom (obično je to tokom noći, kada brzina nije važna, a i ne moram da sedim pored

označava sporije uređaje, čije ploče se okreću na 5200 RPM, ali se zato skoro uopšte ne greju - što bi trebalo da garantuje duži vek trajanja. Pored zelene serije, postoje plava i crna, odnosno serije WD "Blue" i "Black" hard-diskova (7200 RPM) koji imaju slične karakteristike, ali se razlikuju po dužini garancije (tri, odnosno pet godina), tj. kvalitetu izrade.

Izbor zavisi od toga za šta su vam potrebni, pa ćemo početi od plavih i crnih. S visokim brojem obrtaja, koji daje veliku brzinu čitanja i pisanja, idealni su za osnovno, ili da ga tako nazovem, radno čuvanje podataka u računaru, nakon koga naše dragocene fotografije treba prebaciti na spoljašnji disk. Još bolja kombinacija jeste postavljanje takozvanog Mirror sistema, gde se na dva diska istovremeno snimaju identični podaci i tako drastično smanjuje mogućnost da se izgube.

S druge strane, sporiji i "hladni" hard-diskovi zelene serije čine se boljom opcijom za ono što je naša trenutna tema, a to je arhiviranje.

ROK TRAJANJA

Kada se hard-diskovi koriste u, nazovimo to tako, arhivskom režimu rada, mnogo su sigurniji nego obično. U klasičnom radu uključeni su bez prekida, a kako imaju određeni životni vek, vreme im prolazi. Ovakvo ih priključimo, snimimo šta nam treba i isključimo, tako da je vreme tokom kojeg disk radi, veoma kratko. Ovo je ujedno i savet za korišćenje eksternih diskova jer često imam priliku da vidim kako ih vlasnici drže uključanim bez prekida.

SIGURNOST

Neophodno je napomenuti da je arhiviranje na optičkim medijima, kakvi su CD i DVD, odavno pokazalo potpunu nepouzdanost. O trajnosti zapisa vode se stalne rasprave, ali realan test (kada su sakupljeni diskovi stari od tri do deset godina) pokazao je da sa više od polovine diskova nije moguće pročitati sve podatke. Indikativan je i savet institucija koje se bave arhivama da podatke kopirate svakih dve do pet godina, što postaje besmislen i skup posao.

ANSMANN

AEP
Alt Energetika Plus

POSEDUJU SVE PREDNOSTI ALKALNIH BATERIJA, ALI SU PUNJIVE!

Punjive baterije sa maxE tehnologijom imaju jako nizak nivo samopražnjenja i napravile su pravu revoluciju na tržištu baterija. ANSMANN sada u veličinama mignon AA i 9V E-block nudi unapređeni tip "maxE Plus" sa 20% većim kapacitetom. Mignon AA sada ima kapacitet 2500mAh dok 9V E-blok ima 250mAh. Ovo su baterije velikog kapaciteta, niskog nivoa samopražnjenja i maksimalnog broja ciklusa tokom životnog veka - idealne za vaš fotoaparatus.

NOVA!

hibridna baterija
SADA OD
2500mAh!

Distribucija mobilne energije:
Alt Energetika Plus d.o.o.
Pazinska 17, 11000 Beograd
Tel: +381 11 2492 537
office@altenergetika.com

www.altenergetika.com

Kupovina HDD rack uređaja može rešiti nekoliko problema odjednom. Kao što vidite pojedini modeli, pored čitanja hard-diskova, imaju ugrađene čitače kartica i USB hub sa dva priključka što rezultira čistim prostorom jer sa radnog stola eliminiše dve sprave. I njihove kablove!

Najskuplji model pored svih pomenutih mogućnosti podržava i korišćenje e-SATA priključka kojim se postuže velike brzine prenosa podataka, a sačuvaće slobodnim i jedan od USB priključaka što je veoma važno ako oko računara imate puno uređaja.

HARD-DISK ČITAČI

Ukoliko ne želite da prostor oko sebe zakrčite gomilom eksternih diskova i njihovim kablovima i adapterima za napajanje, onda je ovakav čitač po imenu HDD Rack idealno rešenje jer ovu spravicu jednom prikačite i ostavite na dohvata ruke. Uređaj ima dugme za automatski back-up. Postoji nekoliko modela, s čitačima svih vrsta memorijskih kartica i ugrađenim USB Hub priključcima i bez njih. Organizacija materijala na diskovima najlakša je ako posedujete dve ovakve HDD Rack sprave, a cena im je (kada uspete da ih pronađete u našim radnjama, jer se brzo rasprodaju) oko 20 evra.

računara), kopiram ili prebacujem na neki od tri WD Green diska od po 2TB, koji se nalaze smešteni u onoj zanimljivoj spravici, koju proizvodi "Chieftec". U mom sistemu organizacije jedan disk koristim kao arhivu "foto sirovina", odnosno neobrađenih i trenutno nezanimljivih fotografija, drugi je namenjen već obradenim fotografijama koje se nalaze u folderima definisanim vremenom snimanja, a treći disk sadrži razne poslove, kataloge izložbi i slično.

Na kraju, konačnu arhivu obrađenih i razvrstanih fotografija "backupiram" na nekoliko "goli" diskova koji (kada nisu potrebni) stoje u fiokama, a za rad sa njima koristim drugu zanimljivu spravicu po imenu HDD Rack. Ovaj uređaj najlakše je opisati kao čitač hard-diskova jer se, na način identičan ubacivanju CF kartica, disk ubaci na predviđeno mesto i uključuje. Otuda i onaj epitet "goli", jer sve što vam treba jeste hard-disk - nema kablova niti kućišta, pa ne zauzima mnogo prostora i može stalno biti priključen na računar. Idealno bi bilo da se zaista važna arhiva nalazi na dva diska, a oni opet na dva mesta, ali to zavisi od željenog stepena sigurnosti.

Eksterni diskovi

Nekoliko puta odgovarao sam na pitanja: zašto jednostavno ne koristim uobičajene eksterne diskove? Ako imate veliku arhivu, to znači veći broj diskova. Problemi nastaju prilikom manipulacije jer svaki uređaj ima svoje kućište, napajanje i gomilu kablova. "Gole" hard-diskove lako je čuvati jer ne zauzimaju puno prostora, jedino ih treba ubaciti u zaštitnu kesu (onu u kojoj su stigli do nas).

Umesto zaključka

Jedna kopija na najjeftinijem, može i starom, hard-disku bolja je od arhive vezane isključivo za računar, koja je veoma "ranjiva" kada su kvarovi u pitanju. Nakon obrade snimljenog materijala, iskopirajte obrađene fotografije zajedno s originalnim snimcima na siguran disk, ome ste namenili ulogu arhive. Preostale gomile snimljenih fotografija, namenjenih budućoj obradi, možete prebaciti na bilo koji medij jer, čak i da se nešto loše dogodi, dobre fotografije i originali nalaze se na sigurnom. Kao što možete videti, organizacija pouzdane arhive nije

jeftin posao, ali je cena svih pomenutih uređaja i dalje manja od samo jednog "recovery" posla koji vam ničim ne garantuje da ćete zaista dobiti sve vaše dragocene fotografije nazad. Ako ne verujete, matematika je jednostavna: tri hard-diska WD Green 2TB koštaju oko 240 evra, dva diska WD Black 1TB zajedno koštaju još 160 evra. Preostalih 100 evra možete utrošiti na neki od HDD Rack sistema. Sve zajedno to je 8TB prostora (7TB ako koristite mirror sistem) i još ste uštedeli cenu izgubljenih živaca i tableta za smirenje. Šalu na stranu, ovo je samo primer, a ne obavezan način rada, tako da "back-up" možete napraviti i na nekom disku koji čami u fioci, a verujte da ih često možete i dobiti od prijatelja koji su sklapali nov računar, a delovi iz starog im ne trebaju.

Kakva god i na čemu god da je snimljena kopija koju možete učitati - zlata vredi. To najbolje znaju oni koji sada mogu samo da opisuju, a ne i pokažu ono što su snimili. ■

MEMORIJSKE KARTICE

O sličnim problemima brinuli su i proizvođači fotoaparata, tako da veliki broj modela danas ima dva slota za memorijske kartice i opciju da na obe kartice snimate isti sadržaj. Iako se o ovoj opciji govori kao o nečemu preteranom (realno nije, jer imao sam priliku da čujem i za gubitak snimljenog materijala zbog pokvarene kartice), preostaje još jedna mogućnost, a to je da na jednu karticu snimate .raw, a na drugu .jpg fajlove maksimalnog kvaliteta. S obzirom na razliku u veličini fajlova, nekoliko puta promenićete prvu karticu, dok će druga biti osiguranje od eventualnih grešaka u upisivanju. Pomenuću i to da Camera Raw program otvara .jpg fajlove, što generalno daje nešto manji kvalitet, koji je i dalje daleko bolji nego potpuni gubitak fotografija.

KOPIJE NA PAPIRU

Kako meni ništa od ovoga nije dovoljno sigurno, i dalje radim arhivske printove najvećeg mogućeg kvaliteta. Za to koristim pigmentna Epson Ultrachrome K3 mastila i poseban bezkiselinski, arhivski inkdžet papir. Printovi su A3 formata, s odštampanom fotografijom 20x30 cm, što ostavlja dovoljno velike margine za manipulaciju gotovim printom jer bilo kakvi otisci prstiju neće biti na površini fotografije. Kvalitet štampe sa rezolucijom od 2.880x1.440 dpi omogućava veoma dobro skeniranje i reprodukciju - za slučaj da se izgube elektronski podaci.

U časopisu Refoto (broj 54) pisali smo o arhiviranju pomoću specijalnog kolor-mikrofilma, ali o tome ćemo pisati ponovo kada i ako ovaj sistem postane dostupan za svakodnevnu upotrebu.

SKY DRIVE

Postoji još jedna mogućnost arhiviranja, a to je takozvani "cloud storage" ili "sky drive", tj. arhiviranje na Internetu. Veliki broj kompanija nudi ovakve usluge pod različitim uslovima, tako da se treba dobro informisati jer često će vas privući reklama da je nekoliko gigabajta besplatno a u uslovima korišćenja najsitnijim slovima piše da ta usluga traje samo mesec dana. Čak i ako odlučite da platite, troškovi zakupa prostora veoma su mali, a za uzvrat fajlovi su vam uvek na dohvata ruke. Ukoliko se vašem računaru dogodi nezgoda, sve što treba uraditi jeste "download" podataka koji u našim uslovima može biti dugotrajan posao. Ovo rešenje svakako nije najbezbednije jer ostaje pitanje trajanja pojedinih kompanija, sigurnosti servera, bezbednosti podataka...

Da li je kriv Photoshop?

DISKUSIJE

KOLIKA JE ODGOVORNOST NAJPOPULARNIJEG PROGRAMA ZA OBRADU DIGITALNIH SLIKA U STVARANJU NAKARADNIH FOTO-MONTAŽA, FOTOGRAFIJA BEZ FOTOAPARATA I ...

✦ Zoran Imširagić

Čitajući nekoliko prethodnih brojeva časopisa našao sam na raznorazne optužbe za zloupotrebu Photoshopa i njegovih mogućnosti. Naročito mi se dopalo pismo jednog čitaoca koji je rekao da se Photoshop "... pretvorio u karikaturu samog sebe". Iako poenta pisma nije bio program, mišljenje čitaoca nije usamljeno i često se čuju optužbe na račun Photoshopa i prebacuje mu se odgovornost za razna (zlo)dela.

Čovek iza svega

Na početku treba naglasiti i to da kada kupujemo pastu za zube još uvek kažemo kalodont ili svaki začim zovemo vegeta. Veoma je logično što je i naziv programa Photoshop postao sinonim za bilo koju vrstu obrade digitalnih slika uključujući i one inkriminirane. Generalno, možemo da zloupotrebimo prilično jednostavnu stvar kao što je kašika i da njome nekoga povredimo ili ubijemo. Šta tek onda reći za najmoćniji softver za obradu slika na svetu?

Možemo ga upotrebiti na milion načina. Napravljen je s namerom da nam pruži obilje različitih mogućnosti i samo od korisnika zavisi u koju svrhu ćemo ga upotrebiti: možemo da ulepšamo nečije lice ili da ga pretvorimo u grotesknu grimasu; debeljuškastu devojkicu možete da pretvorite u neverovatno poželjnu i tako dalje. Opcije su svakako tu, ali da li su editor digitalnih fotografija uključujući tu i Photoshop krivi što se njihove mogućnosti koriste za dobijanje navedenih rezultata? Cela povika ravna je optuživanju automobila kojim je neko pregažen. U tom slučaju niko se ne žali na proizvođača automobila što se to dogodilo, već sudimo vozaču koji je vozilom upravljao.

Izmišljena stvarnost

Od samih početaka kulture čovek se trudi da izmisli nepostojeće i izmeni stvarnost. Kroz mitove, bajke, crteže i slike, a čim se pojavila, i fotografijom. Naučna fantastika je jedan od najomiljenijih žanrova današnjice i samo je moderna verzija drevne ljudske potrebe za izmišljanjem i menjanjem stvarnosti. Šta je onda loše u tome što nam programi iz verzije u verziju nude sve više mogućnosti da se uspešno bavimo onim što je od pamtiveka svima u genima? "Adobe" je oduvek slušao želje korisnika, pa je Photoshop kroz nove verzije dobijao ono što su korisnici tražili, programeri bili sposobni da napišu, a računari mogli da obrade i zato jeste najbolji i najpopularniji program za rad digitalnim slikama. Da li je slika nastala isključivo uz pomoć računara i editora, fotografija? Naravno da nije, ali to ne treba da umanjim kreativnost, znanje i veštinu koju je korisnik uložio u njeno nastajanje. Da li kao takva automatski treba da bude izgnana iz sveta likovnog

stvaralaštva? Svakako da ne! Uostalom i sam naziv ovog programa upućuje nas na njegovu namenu jer suprotno onome što možda mislite ovo nije program namenjen isključivo fotografima. Koriste ga umetnici svih profila, dizajneri, slikari a od kada ima 3D mogućnosti i vajari kako bi vizualizovali svoja dela.

Foto-montaže i retuš postoje od kada i sama fotografija. Nekad je to bila četkica, umočena u boju, da bi se dobili rumeni obraščići na crno-belim fotografijama, do kasnije upotrebe sofisticiranog "er-braša" kojim su vešti retušeri Playboy devojčama pokrивane sve nesavršenosti kože. Photoshop je samo preuzeo to nasleđe, stavio ga u digitalan prostor i nastavio da na najbolji mogući način ispunjava ljudsku potrebu menjanja sveta. Ako ne stvarnog, a onda bar izmišljenog.

Podsecanje krila ili promena svesti?

I gde je sada problem: u programu ili u glavama ljudi? Da li ćemo za nakaradne foto-montaže i druge (zlo)upotrebe da optužimo Photoshop i da ga zabranimo zakonom. Uostalom takva logika bi onda zabranila i sve editore teksta, zvuka, pokretne slike i onda nam preostaje pitanje za šta bi koristili računare. Na šta bi Photoshop ličio kada bismo mu ukinuli sve alate za retuš, slojeve, maske, selekcije, putanje, filtre...? Izgledao bi kao onaj mali program za pravljenje bitmapiranih sličica koji se besplatno dobijao u Windowsu 3.1. Sad, ko se seća toga, biće mu jasno na šta mislim. Ostali mogu da zamisle da imaju ispred sebe parče belog papira i četiri različita flomastera.

Jasno je d to svakako nije pravac u kojem se treba zaputiti, jer na primer internet je sjajna stvar, ali na njemu mogu da se nađu i neke izuzetno ružne stvari. Nije mreža kriva, ljudi su to stavili na nju.

Najjednostavniji zaključak jeste da po običaju treba naći pravu meru što nimalo nije jednostavan zadatak a apsolutno isto je i sa slikama nastalim ili obrađenim uz pomoć editora: kome je lepo u glavi, on pravi lepe slike, a kome nije to nema nikakve veze s programom, Photoshop mu nije kriv.

Galerija "na mreži"

Zoran Imširagić

KAD ŽELITE DA PUNO LJUDI VIDI VAŠE FOTOGRAFIJE, INTERNET JE PRAVO REŠENJE, T.J. VEB PREZENTACIJA

ADOBE LIGHTROOM

Izaberimo željene snimke

U prošlom broju časopisa *Refoto* (86), u tekstu posvećenom pravljenju foto-bukova, pisao sam o metodi izdvajanja željenih snimaka, pa sada neću ulaziti u detalje tog procesa. I dalje preporučujem "Brzu kolekciju" ili zastavice, kao najjednostavnije načine da izdvojite snimke koje želite da predstavite javnosti.

Od izvora tri putića

Lightroom nudi tri različite vrste veb-galerija. Najjednostavnije su tzv. Airtight galerije, gde se izabrane fotografije jednostavno smestaju u ponuđeni prikaz, bez mnogo komplikacija oko kreiranja. Zatim, tu su i galerije zasnovane na HTML i Flash tehnologijama. One imaju opcije za postavljanje raznih informacija o fotografijama i, zavisno od toga kojom tehnologijom želite da predstavite

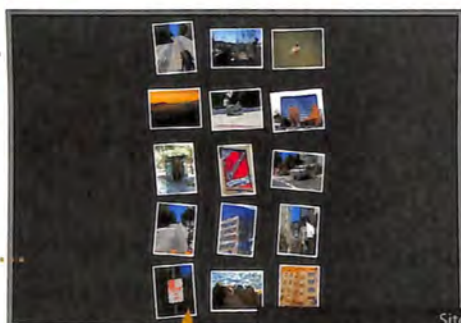
vaše snimke, razlikovaće se i njihov prikaz. Generalno, Lightroom ima gotove šablone za pravljenje veb-galerija, samo treba izabrati željeni. Srećom, osnovnih šablona ima dosta, a i kod njih se mogu dodatno menjati boje, okvirne linije, položaj i veličina slika. Sve ovo otvara velike mogućnosti za stvaranje prilično unikatnih veb-galerija uz relativno mali trud, bez ikakvog programiranja i poznavanja alata za pravljenje veb-prezentacija.

Gotove galerije napravljene u programu Lightroom u Flash i HTML verziji možete pogledati na adresama: www.refoto.rs/webgallery/lightroom/LR_Flash, www.refoto.rs/webgallery/lightroom/LR_HTML

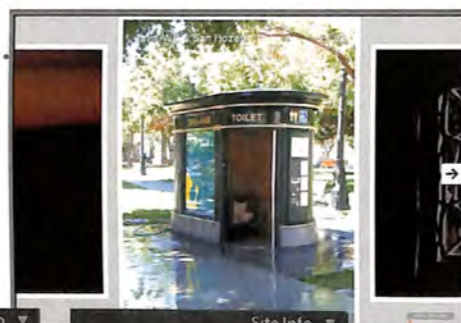
AIRTIGHT GALERIJE

AIRTIGHT POSTCARD GALERIJA

Airtight galerije su prilično automatizovane i nemaju mnogo elemenata za podešavanje. Zbog toga su lake za korišćenje, ali ne i originalne. Na slikama sa strane vide se kontrole za svaku od tri vrste Airtight galerija, pa je njihova međusobna sličnost očigledna. Istražujući ove galerije, pronašao sam da njihov tekstualni modul ne podržava naše specifične znake latinice (š, č, ć, ž, đ), što nije slučaj sa HTML i Flash galerijama.

Airtight galerije mogu biti u tri oblika – Postcard Viewer, Auto Viewer i Simple. Prva reda slike uz simpatičnu animaciju kao razglednice po zidu, druga ih u maksimalnoj veličini postavlja u niz, a treća daje umanjene prikaze sa strane, dok je izabrana slika velika.

AIRTIGHT AUTO GALERIJA

AIRTIGHT SIMPLE GALERIJA

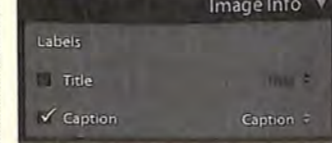
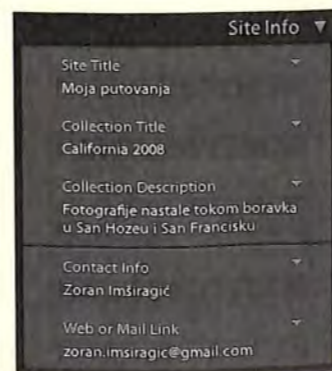
FLASH GALERIJA

Malkice animirano

Galerije zasnovane na Flash tehnologiji su atraktivno rešenje jer ova tehnologija pruža neke zgodne mogućnosti, kao što su "skrolovanje" umanjnih prikaza fotografija, pretapanje iz jedne u drugu sliku pri njihovoj promeni, slajd-šou i slično. Ono što raduje jeste da za sve ovo ne moramo da pišemo ni red koda.

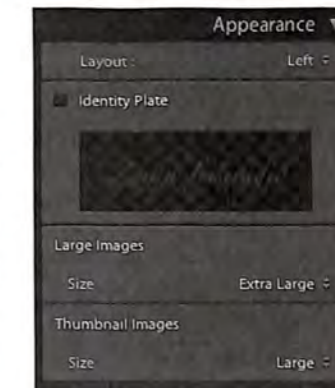
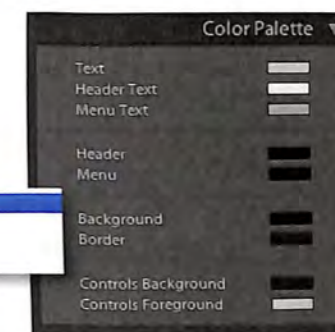
INFORMACIJE ZA POSETIOCE

Prijateljima i drugim zainteresovanima često ćete samo proslediti link vaše veb-galerije, pa je korisno da kada odu na tu stranu, budu informisani o sadržaju galerije, šta je, gde i kada snimano. Bez obzira na to da li pravite Flash ili HTML galeriju, podaci koje Lightroom nudi su isti. Kako na veb-stranici možete da imate više galerija, dobro je da toj stranici date neko ime koje opisuje čemu ona služi. To ime upišite u polje "Site Title". U polje "Collection Title" možete da upišete naziv određene galerije. Izuzetno je važno da u polju "Collection Description" upišete malo širi opis onoga o čemu naša veb-galerija govori. Ako želite da vas posetioци kontaktiraju nakon gledanja galerije, zgodno je da takve podatke unesete u polja "Contact Info" i "Web or Mail Link".

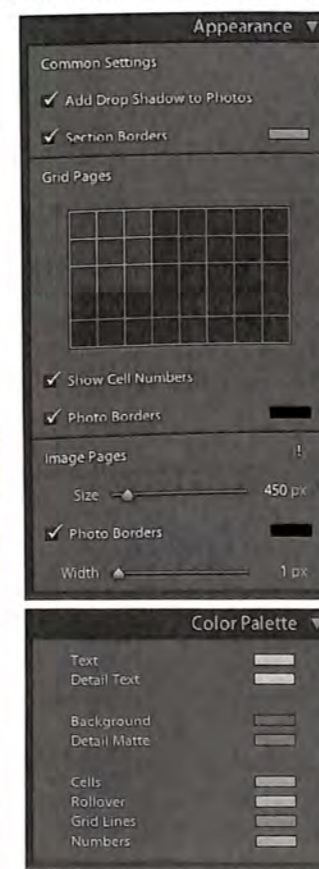
Lični pečat

Iako Lightroom ima priličnu količinu šablona za pravljenje galerija, taj broj je ipak ograničen i neuporedivo manji od broja korisnika ovog programa. Da bi vaša galerija bila koliko-toliko jedinstvena, odabirom boja možete veb-galeriji dati neki lični pečat. Panel "Color" kontroliše boje podeljene u četiri segmenta. Prvi segment kontroliše boju teksta, drugi kontroliše boju područja u kojem se nalazi zaglavlje galerije. Pozicija zaglavlja menja se u zavisnosti od izabranog šablona, pa predlažem da za dati slučaj promenom boje utvrdite tačnu poziciju ovog područja. Treći segment kontroliše boju podloge glavnog dela stranice i boju okvirne linije fotografija, a četvrti boju kontrolnih elemenata (trake za skrolovanje i dugmića za navigaciju.) Panel "Appearance" omogućava kontrolu veličine slike u umanjenom i punom prikazu. Takođe, kroz ovaj panel možete da odredite s koje strane će se nalaziti grupni prikaz fotografija.

PRILAGOĐAVANJE SEBI

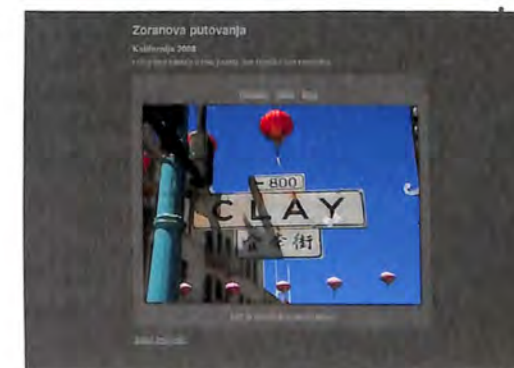
Galerija rađena u HTML tehnologiji prilično je jednostavne strukture, pa se samo ograničeni broj elemenata može prilagođavati. Glavno mesto za to jeste panel "Appearance" (prikaz). On ima kontrolu nad tri segmenta – zajednička podešavanja (Common Settings), koja se odnose na kompletnu galeriju; zatim na grupni prikaz (Grid Pages) gde možete da odredite broj kolona i redova za smeštanje snimaka, njihove brojeve, kao i postojanje i boju njihovih okvira; i treći segment (Image Pages), gde možete da podešavate parametre pojedinačnog prikaza fotografija, kao što su njihova veličina i okvir (prikaz, boja i debljina).

Boje po želji

Još jedan način da prilagodite HTML galeriju sebi jesu boje. S obzirom na specifičnosti HTML-a, boje se mogu koristiti za različite elemente – tekst, pozadinu, "čelije" u kojima su smeštene fotografije, "rollover" stanje, linije između "čelija" i brojeve snimaka.

HTML GALERIJA

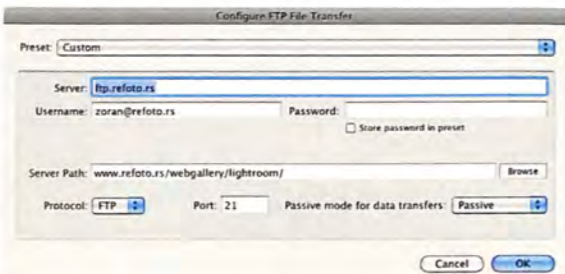

Može i statično

Galerije u HTML tehnologiji ne nude neke velike varijacije u izgledu, ali su pregledne i svi ih mogu gledati, bez obzira na verziju pretraživača ili posredovanje programa Flash player. Kada kliknete na neku od fotografija, dobijate njen uvećani prikaz, kao i kontrole za navigaciju "Previous", "Index" i "Next".

Pravac Internet!

Kada ste napravili galeriju (bez obzira na to koji od prikazanih sistema ste koristili), treba je postaviti na željeni veb-server kako bi svi mogli da vide vaše fotografije. Lightroom tu izuzetno pomaže, jer uz nekoliko klikova i unosa adrese servera i potrebnih šifara (za sve ovo možete se obratiti veb-administratoru tog servera) i nekoliko minuta za prenos podataka, vaša galerija će biti dostupna širokoj javnosti. Ako želite da na serveru imate više galerija, samo je potrebno da u panelu "Upload Settings" obeležite polje "Put in Subfolder" i date ime folderu. Sve ostalo će Lightroom uraditi za nas.

PRE NEGO POSTANE JAVNO

Fotografije u Lightroomu su prikazi originalnih snimaka u malim rezolucijama. U kom kvalitetu će se one naći u vašoj veb-galeriji podešava se kroz panel "Output Settings". Ovaj panel ima mogućnost da se fotografije dodatno izoštre, jer se polazi od pretpostavke da su originalni snimci napravljeni u velikoj rezoluciji, pa njihovim prilagodavanjem za veb-prikaz dolazi do određenog zamućenja zbog smanjenja rezolucije.

BRIDGE ILI ZAPRAVO LIGHTROOM?

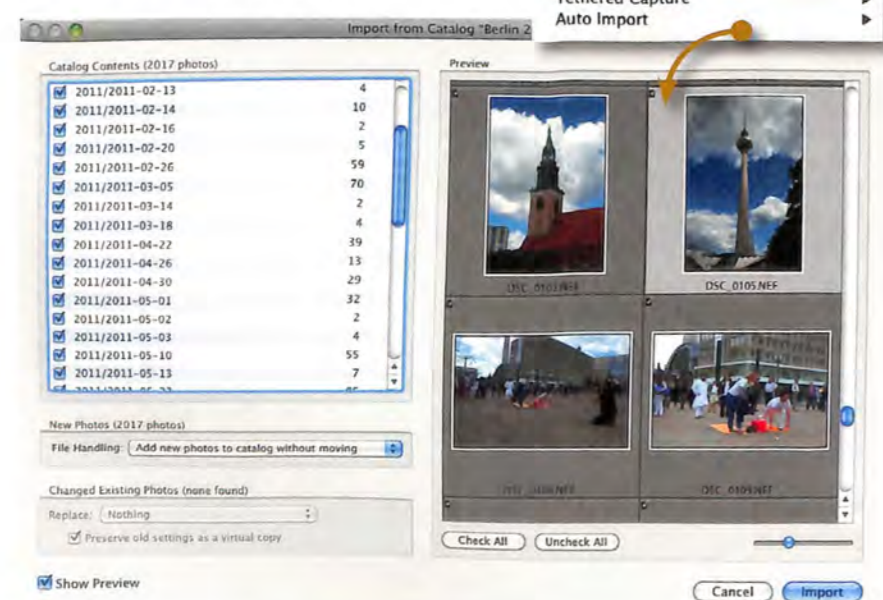
Kada sam završio istraživanje mogućnosti pravljenja veb-galerija u Lightroomu, rešio sam da vidim kakve su mogućnosti "Adobeovog" Bridgea. Tamo me je sačekalo prilično iznenađenje – iako paneli u Output radnom okruženju izgledaju drugačije, apsolutno svi priloženi šabloni su identični onim u Lightroomu. Neki od šablona zovu se potpuno isto kao u Lightroomu, a i oni sa drugim imenom su samo izdvojeni Flash šabloni pomenutog programa. Naravno, zašto praviti nešto novo kad već imate gotovo rešenje? Razvojni timovi "Adobea" uglavnom ne razmenjuju kôd između sebe, pa nije često da vidimo

istu opciju u dva različita programa koja baš i ne radi isto. Ovde je situaciji potpuno drugačija, što je verovatno posledica činjenice da je dosta toga što je Bridge posedovao ušlo u gradivno tkivo Lightrooma kada je ovaj nastajao. Sada je izgleda bilo vreme da se dug savrni.

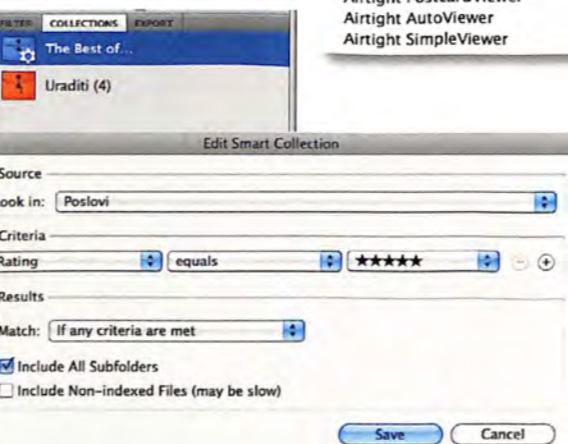
THE BEST OF

U prošlom tekstu o foto-bukovima, kao i u ovom, nisam pomenuo mogućnost pravljenja The Best of kolekcije, tj. izbora vaših najboljih fotografija bez obzira na to kada ste ih napravili i u kom od Lightroomovih kataloga su se nalazile ili u kom folderu bile, ako je Bridge u pitanju.

Iz foldera u kolekciju

Da biste koristeći Bridge izdvojili fotografije koje želite da budu u The Best of izboru, najzgodnije rešenje jeste da napravite kolekciju. Kolekcije mogu biti "obične" i "pametne". U "obične" morate ručno da ubacite željene snimke, a "pametna" radi automatski, prema nekom kriterijumu (npr. broj zvezdica koje ste dodelili). Kada izaberete kolekciju, njen sadržaj se ponaša kao da je folder, i dozvoljava da od njea pravite foto-buk ili veb-galeriju.

Iz Lightrooma u Lightroom

Lightroom omogućava da pravite izbor (a do nje, po želji foto-buk ili veb-galeriju) samo od fotografija iz aktivnog kataloga, što nije zgodno za pravljenje The Best of izbora. Rešenje je da napravite nov katalog u koji ćete ubaciti željene snimke iz drugih kataloga. Lightroom dozvoljava da se isti snimak nalazi u neograničenom broju albuma, kao i da podešavanja, napravljena u jednom, ne utiču na izgled te fotografije u drugom katalogu, jer je informacija o promeni zabeležena u katalogu, a originalni snimak je samo izvor informacija. Pri ovom procesu, iz originalnog kataloga, fotografija prenosi sva podešavanja, kao i metadata informacije, što vas spašava od ponovnog unosa podataka i primenijavanja podešavanja. Kada ste u izbor ubacili željene fotografije, možete pristupiti pravljenju foto-buka ili veb-galerije.

Osobine

I KONSTRUKCIJA FOTOGRAFSKE SLIKE

izražajnih elemenata fotografije

Vladimir Červenka

"SLIKAR STOJI PRED PRAZKOM POVRŠINOM, FOTOGRAF STOJI PRED SVEMIROM"

JAN ŠMOK

Razlike između slikarskog i fotografskog postupka

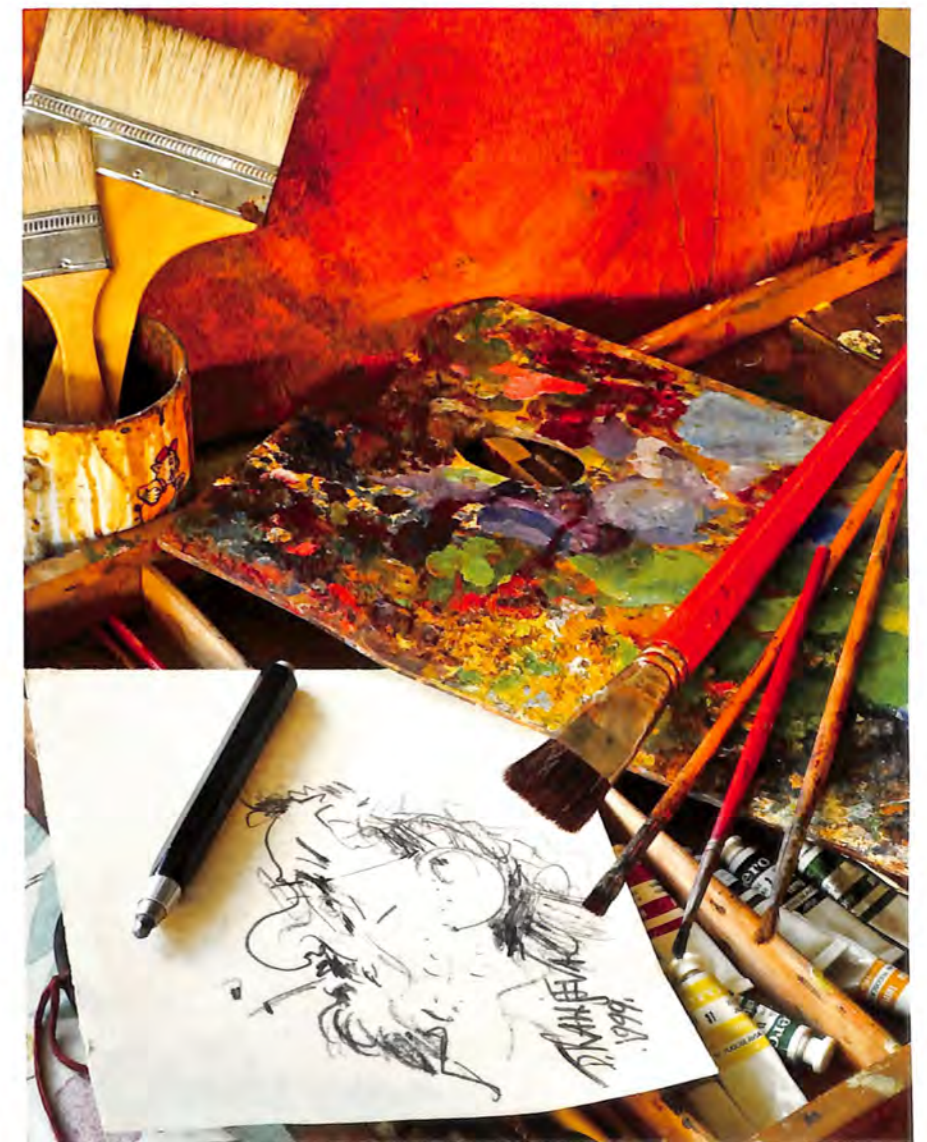
U svom radu slikar koristi likovne izražajne elemente – tonske i bojene linije, tačke, mrlje i površine koje rukom nanosi direktno na dvodimenzionalnu površinu slike. Umetnik prema svom nahodjenju odabira ton ili boju, i nanosi je na podlogu. Ukoliko nije zadovoljan rezultatom, sliku može da koriguje brisanjem ili prekrivanjem drugom bojom.

Izražajni elementi fotografije takođe su tonalne i bojene linije, tačke, mrlje i površine ali, za razliku od slikara, fotograf ne može da ih nanosi direktno na dvodimenzionalnu površinu medija kojim ostvaruje zapis: filma ili senzora. Fotograf mora da ispuni trodimenzionalni prostor ispred objektivu u kojem nastaje fotografski zapis. Optički sistem fotoaparata taj prostor deli na:

- predmetni prostor koji se nalazi ispred objektivu (u njemu se nalaze trodimenzionalni predmeti)
- likovni prostor koji se nalazi iza objektivu, u tamnoj komori fotoaparata, u kojem je smešten dvodimenzionalni medij, namenjen zapisu fotografske slike (film ili senzor). Veličina predmetnog prostora određena je vidnim uglom objektivu, a veličinu likovnog prostora određuje format senzora ili filma.

Od čega se sastoji fotografija

Fotografska slika sastavljena je od, manje ili više, raspršenih krugova svetlosti, koji nastaju prolaskom zraka svetla kroz optički sistem i predstavljaju minimalni izražajni element fotografije. Imaju promenljive osobine koje direktno zavise od kvaliteta optičkog sistema (objektivu). U procesu nastanka fotografije, fotograf odabira određenu tačku u predmetnom prostoru (prostor ispred objektivu) i pomoću optičkog sistema transformiše je u kružice raspršenog svetla. Zraci svetla potom se projektuju na ravan prostora slike (ravan fotoosetljivog materijala), gde stvaraju njenu realnu sliku. Pritiskom na okidač, a pomoću svetla i optičkog sistema, fiksira se ispisana slika tačkom

(slika raspršenog kružića) i to pomoću foto-hemijskog ili digitalnog zapisa. Konačnom obradom materijala, fotograf realizuje njenu kopiju – fotografsku sliku tačke.

Nosilac, odnosno najmanji sastavni element svetlom ispisane slike, jeste raspršeni kružić koji postoji samo u ravni fokusa objektivu i ujedno on predstavlja maksimalnu oštrinu koju je na fotografiji moguće postići!

Nosioci, odnosno najmanji sastavni elementi kopije svetlom ispisane slike, u našem slučaju dvodimenzionalne fotografije, u zavisnosti od medija zapisa, jesu zrno ili piksel!

Paradoks (kvaka 22) jeste u tome što nešto stvarno postoji: svetlom ispisana realna slika ili original, koji je neopipljiv i nije postojan, odnosno traje dok ima svetla i funkcioniše neki optički sistem, a nešto nam se samo "čini" da postoji – a to je dvodimenzionalna fotografija.

Slikar, direktno i ručno, manipuliše tonalnim i bojenim linijama, mrljama i površinama na dvodimenzionalnoj površini slike, pomoću slikarskog alata – pisaćke, četke, špатель... Skupovi linija i površina formiraju figure koje, prema svojoj zamisli, dovodi u međusobni odnos i u odnos s ramom slike, koristeći pravila i postupke kompozicije. Slikar radi metodom dodavanja – na praznu površinu slike nanosi linije i mrlje koje formiraju figure i postepeno popunjava površinu slike. Ukoliko nije zadovoljan konačnim rezultatom, može da izbrise neodgovarajuće linije i površine ili da ih prekrije drugom bojom.

←← PROSTOR SLIKE →→

← PREDMETNI PROSTOR →

← LIKOVNI PROSTOR →

Fotograf radi u trodimenzionalnom prostoru optičke (fotografske) slike, koji je određen optičkim sistemom koji koristi. Optički sistem (objektiv) deli prostor slike na predmetni prostor, koji se nalazi ispred objektiva i na likovni prostor, koji je smešten iza objektiva. U predmetni prostor, tj. u vidni ugao objektiva, koji definiše ram buduće fotografije, fotograf smešta trodimenzionalne predmete (rekvizite i modele) i barata njima prema svojoj zamisli. Svaka manipulacija rekvizitima i modelima u predmetnom prostoru, posredstvom optičkog sistema pretvara se u indirektno uzrokovan položaj linija i površina, tj. dvodimenzionalnih figura predmeta, u ravni fokusa objektiva – na dvodimenzionalnoj površini senzora.

Promenu položaja linija i površina u likovnom prostoru fotograf može obaviti samo promenom položaja rekvizita u predmetnom prostoru. Međusobni položaj figura i njihov položaj u odnosu na ram slike prati se u tražilu fotoaparata, a fiksira pritiskom na okidač. Ukoliko raspored figura na konačnoj fotografiji nije zadovoljavajući, fotograf ne može da promeni položaj linija, površina i figura, već mora da ponovi ceo postupak, a promene može da obavi samo manipulacijom rekvizitima u predmetnom prostoru.

Svetlom ispisanu sliku formiraju "raspršeni kružići" koje objektiv projektuje u ravan fokusa (senzora), a nastaje u likovnom prostoru, tj. u tamnoj komori fotoaparata. Ta slika okrenuta je vertikalno i horizontalno za 180 stepeni i predstavlja original s kojeg se prave kopije pomoću foto-hemijskog ili digitalnog zapisa. Možete je videti u tražilu fotoaparata kod kojih se kadriranje slike obavlja direktnim posmatranjem slike na mat staklu – studijski fotoaparati, a vidite je, takođe, i u tražilu refleksnih fotoaparata (SLR) s ispravnim vertikalnom i horizontalnom orijentacijom, koja se postiže sistemom ogledala i prizme, ugrađenih u tražilo.

odnosno kopija svetlom ispisane slike koju možemo da držimo u ruci i čije trajanje je neograničeno, a koja zamenjuje realnu sliku i preuzima funkciju originala!

Osobine izražajnih elemenata fotografije

Raspršeni kružić svetla veoma je mali sadržajni element i njime se teško manipulise. Skupovi raspršenih kružića formiraju tonalne ili bojene mrlje i površine različite svetline, a dve suprotstavljene površine različitog kvaliteta formiraju liniju – što su površine tonalno različite, to je linija izražajnija. Skupovi tonalnih mrlja, površina i linija formiraju dvodimenzionalne figure, tj. slike predmeta koje se nalaze ispred objektiva. Manipulacija ovim elementima je već mnogo lakša, ali njihov položaj u likovnom prostoru (iza objektiva) fotograf može da promeni jedino ako razmesti objekte u predmetnom prostoru (ispred objektiva)!

Fotografija kao produkt manipulacije

Za razliku od slikara koji direktno na površini slike manipuliše tonalnim i bojenim linijama i mrljama (konstrukcija + kompozicija), fotograf manipuliše predmetima, svetlom, fotoaparatom i materijalom (konstrukcija). Posledica ovih manipulacija jeste indirektno uzrokovan položaj raspršenih kružića s određenim osobinama u ravni fokusa (to jest, tačaka, mrlja, površina, linija i figura), odnosno na površini senzora.

Položaj figura na slici i njihov uzajamni raspored kontroliše se i menja pomoću tražila fotoaparata (kompozicija). Ali, za razliku od slikara koji interveniše direktno na površini slike, fotograf promenu može da obavi jedino intervencijom u predmetnom prostoru, tj. vidnom polju objektiva. Jedino pomeranjem predmeta ispred objektiva ili promenom položaja fotoaparata, fotograf može da promeni položaj površina, linija i figura u ravni projekcije!

Ukoliko zapis ne zadovolji autorsku nameru, fotograf ne može ništa da koriguje: obriše ili pomeri raspršene kružićice na drugo mesto, već ceo postupak realizacije mora da ponovi, tj. snima od početka. Korekciju može da obavi samo nekim od konstruktivnih postupaka – pomeranjem predmeta koji se nalaze u vidnom polju, promenom tačke snimanja, žižne daljine objektiva, osvetljenja i slično.

Problematika svetla

Tačka koja se nalazi pred objektivom u vezi je s nekim predmetom. Njega treba osvetliti kako bi reflektovao svetlo, jer se predmeti vide isključivo zahvaljujući svetlu koje je reflektovano, tj. zahvaljujući odbijenim zracima svetlosti (elektromagnetnog zračenja) koje naše oko registruje. Praktično mi, a takođe i senzor fotoaparata, ne vidimo predmet, već odbijeno svetlo koje on emituje prema nama. To znači da fotograf mora poznavati problematiku i prirodne zakone koji se odnose na svetlo. U praksi, fotograf mora da savlada tehniku osvetljavanja, bilo da radi s prirodnim svetlom (svetlosnom realnošću) ili stvara, po svom nahođenju, svetlosnu konstrukciju pomoću veštačkih izvora svetla. Slikar mora dobro da pozna problematiku svetla, ali nije primoran da savlada tehniku osvetljavanja. Realni predmeti u ateljeu osvetljeni su prirodnim ili veštačkim svetlom, a kada slika po sećanju ("iz glave"), slikaru svetlo uopšte nije potrebno – osim da osvetli površinu na kojoj slika. Ako fotograf želi da promeni položaj senke – mora da pomeri reflektor, dok slikar jednostavno nanese željeni ton na odgovarajući deo površine slike.

Zamisao koju ima u glavi, slikar rukom može odmah da prikaže u dve dimenzije: direktno na papiru ili platnu. Za razliku od njega, fotograf svoju zamisao prvo mora da kreira u predmetnom prostoru, koji se nalazi ispred objektiva fotoaparata, kako bi, posredstvom optičkog sistema, viđenje pretvorio u dvodimenzionalnu fotografiju. I dok slikar popunjava samo praznu površinu, fotograf s realne scene mora da ukloni sve što mu nije potrebno (metoda oduzimanja), ili da popuni prazan prostor scene (metoda dodavanja).

Sličnosti između pozorišnog reditelja i fotografa

Fotografski postupak ima mnogo sličnosti s ulogom pozorišnog reditelja koji na sceni radi s glumcima i barata predmetima – realnim objektima, koji za gledaoca predstavljaju lica i predmete drame. Ali sličnost je samo u prilazu rešavanju problema, dok su, u suštini, pozorište i fotografija

A.P. Čehov "Na dnu", televizijska inscenacija drame, reditelj G. Paskaljević.

Na pozorišnoj sceni određene likove (uloge) moraju da odglume realni ljudi, koji koriste realne predmete ili makete koje ih zastupaju, u tom smislu govorimo o tumačima uloga – glumcima i o rekvizitima. Slično je u fotografiji – realni likovi i predmeti "glume" svoje uloge, i u tom smislu govorimo o modelima i rekvizitima.

dva bitno različita sistema saopštavanja. Razlikuju se po tome što je pozorišna predstava vremenski ograničena – posle izvođenja nestaje, dok fotografija traje sve dok fizički ne bude uništena.

Crtež je sistem linija koji, iako prikazuje određen predmet, ne mora da bude u vezi sa stvarnošću – to može da bude potpuno imaginarni objekat, u potpunosti nastao maštom slikara. Da bi na pozorišnoj sceni bio prikazan određeni lik žene, njega mora da odglumi prava žena – glumica, a kada ona barata predmetima, mora da koristi realne predmete ili njima slične makete. U tom smislu govorimo o tumačima uloga – glumcima i rekvizitima. U fotografiji je slično: jabuka na fotografiji nije stvarna jabuka, ljudska figura na fotografiji nije stvaran čovek, već su to delovi "raspršenih kružića" koji "glume" jabuku ili određenu ličnost. Nosilac tog sastava jeste stvarna jabuka ili stvaran čovek, koji su se nalazili u predmetnom prostoru i bili u vidnom polju objektiva. Trodimenzionalni predmeti, koji se nalaze u vidnom polju u fotografiji, predstavljaju pomoćno sredstvo koje nam omogućava njihovo oslikavanje, odnosno stvaranje njihove dvodimenzionalne slike. Da bi naslikao čoveka, slikaru nije potrebno da on fizički bude tu, dok reditelju i fotografu on neizostavno jeste potreban! Čak i kod nefigurativne fotografije, kada su na snimku zastupljene samo linije i tonovi, i kada na fotografiji ne razlikujemo predmete i ljude, u vidnom polju objektiva mora biti neki objekat!

Zbog toga u fotografiji, radi lakšeg sporazumevanja, treba uvesti pojmove slične onima koji se koriste u pozorišnoj terminologiji:

- rekviziti – čovek; životinja; predmet i sl., koji se nalaze u vidnim polju objektiva;
- model – u spoju s odabranom ličnošću za potrebe snimanja koristimo pojam "model" jer je u ovom slučaju pojam "rekvizit" u odnosu na određenog čoveka suviše predmetan. Slučajne pešake na ulici ne možemo nazivati modelima, već ih eventualno možemo zvati "statistima";
- figura – dvodimenzionalna slika rekvizita ili modela na snimku.

Kada kažemo rekvizit ili model, podrazumevamo trodimenzionalne predmete ili ljude koji se nalaze u vidnom polju objektiva (predmetnom prostoru slike), a kada kažemo figura, podrazumevamo njihovu dvodimenzionalnu sliku u ravni projekcije slike – na senzoru fotoaparata ili na konačnoj fotografiji (odnosno u likovnom prostoru slike). ■

Većina fotografa radi metodom oduzimanja – s realne scene u predmetnom prostoru uklanjaju rekvizite koji nisu potrebni pomoću nekog od postupaka konstrukcije. Na drugoj fotografiji suvišni rekviziti uklonjeni su u postupku kadriranja, sužavanjem vidnog ugla, tj. promenom rama slike i u postupku manipulacije rekvizitima, direktnim uklanjanjem sa scene.

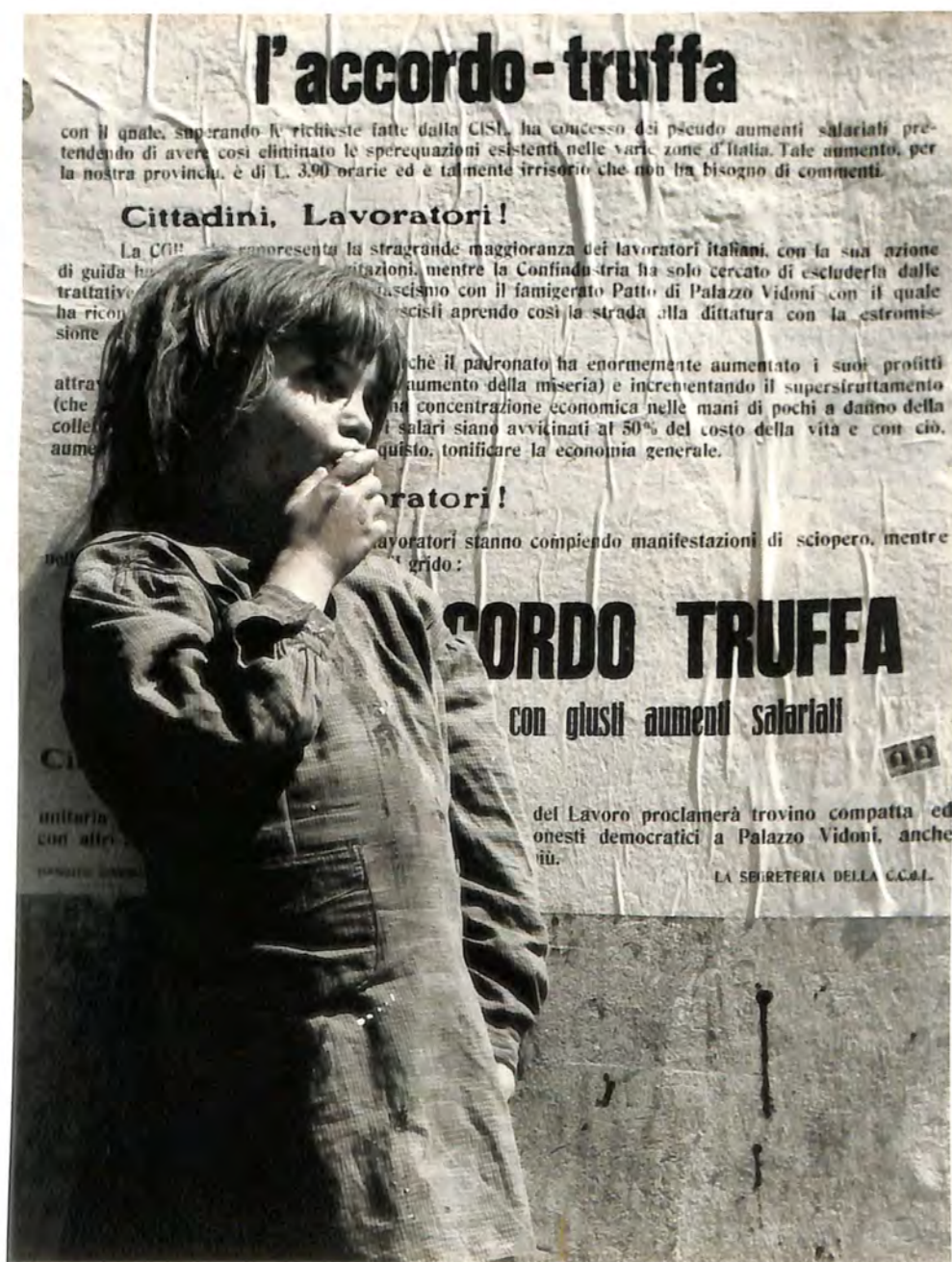
Druga metoda koja se koristi u fotografiji jeste metoda dodavanja – prazan predmetni prostor (realna scena) popunjava se rekvizitima koji se aranziraju prema autorskoj zamisli. Na drugoj fotografiji su najpre u postupku kadriranja eliminisani nepotrebni rekviziti (pozadina) sužavanjem vidnog ugla, a zatim, postupkom aranziranja, dodati potrebni. Ova metoda je slična slikarskom postupku, samo slikar popunjava dvodimenzionalnu površinu, dok fotograf popunjava trodimenzionalni prostor.

Italijanski neorealizam

✦ Jelena Matić

ZA ISTORIJSKI PRIKAZ O FOTOGRAFIMA IZ DOBA NEOREALIZMA U ITALIJI – PRAVCA KOJI JE NASTAO NEPOSREDNO NAKON DRUGOG SVETSKOG RATA, ODLIČNO NAM JE POSLUŽILA VELIKA IZLOŽBA KOJA SE TRENUTNO ODRŽAVA U SANKT PETERBURGU

l'accordo-truffa

con il quale, superando le richieste fatte dalla CISL, ha concesso dei pseudo aumenti salariali pretendendo di avere così eliminato le sperequazioni esistenti nelle varie zone d'Italia. Tale aumento, per la nostra provincia, è di L. 3.900 orarie ed è talmente irrisorio che non ha bisogno di commenti.

Cittadini, Lavoratori!

La CGIL rappresenta la stragrande maggioranza dei lavoratori italiani, con la sua azione di guida ha... mentre la Confindustria ha solo cercato di escluderla dalle trattative... fascismo con il famigerato Patto di Palazzo Vidoni con il quale ha ricostituito i sindacati aprendo così la strada alla dittatura con la estromissione...

che il padronato ha enormemente aumentato i suoi profitti (attraverso la concentrazione economica nelle mani di pochi a danno della collettività) e incrementando il supersurruttamento... salari siano avvicinati al 50% del costo della vita e con ciò, questo, tonificare la economia generale.

Lavoratori!

Lavoratori stanno compiendo manifestazioni di sciopero, mentre il governo... grido:

ACCORDO TRUFFA

con gliusti aumenti salariali

del Lavoro proclamerà trovino compatta ed onesti democratici a Palazzo Vidoni, anche...
LA SEGRETERIA DELLA C.C.I.L.

Nakon Amerike i Italije, izložba kustosa Valtera Live (Walter Liva) "Fotografija i neorealizam u Italiji, 1945–1965" gostuje u Rusiji. Praćena predavanjima i projekcijama najboljih filmskih ostvarenja neorealizma, od 12. oktobra do 20. novembra predstavljena je u Državnom muzeju ROSFOTO i Centru za istraživanje i arhiviranje fotografije – CRAF u Sankt Peterburgu.

Kako je nastao termin neorealizam

Termin neorealizam počeo je da se koristi otprilike u isto vreme kada je Roberto Rossellini (Roberto Rossellini) 1946. godine u Njujorku, a zatim i na Filmskom festivalu u Kanu, gde je dobio glavnu nagradu, predstavio film "Rim, otvoreni grad" (Roma, città aperta, 1945). Počeci jednog od najznačajnijih italijanskih kulturnih pokreta XX veka nalaze se, međutim, u međuratnoj književnosti, pre svega u delima Alberta Moravije (Alberto Moravia). Tokom, a naročito nakon Drugog svetskog rata, interesovanje za društvene probleme i svakidašnji život prenosi se na film i fotografiju. Pored Roselinijevog, koji se ujedno smatra manifestom neorealizma, u kulturna ostvarenja ubrajaju se i filmovi Vitorija de Sike (Vitorio de Sicca): Deca nas gledaju (I bambini ci guardano, 1942); Kradljivci bicikla (Ladri di biciclette, 1948); Lukina Viskontia (Luchino Visconti): Opsesija (Obsessione, 1942); Federika Felinija (Federico Fellini): Ulica (La Strada, 1954).

Posleratni procvat fotografije

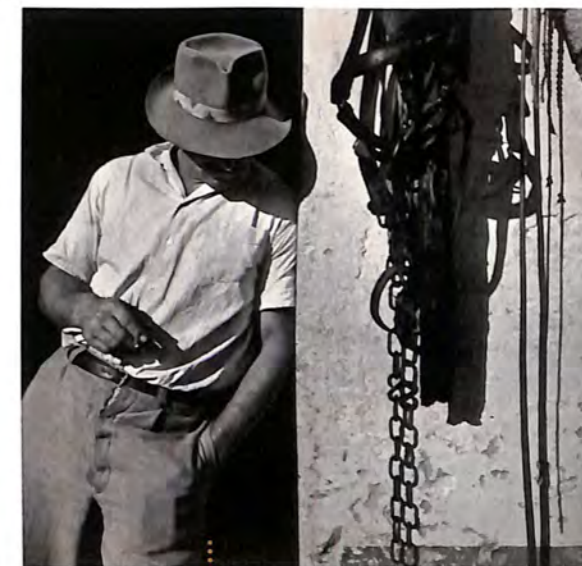
Paralelno s filmom, u većini zemalja posleratne Evrope dolazi do obnove i jačanja fotografskog života. Od sredine četvrte do sredine šeste decenije italijansku fotografsku scenu obeležila su osnivanja nekoliko značajnijih fotografskih

✦ FULVIO ROITER, "Chioggia", 1960

✦ GIANNI BERENGO GARDIN, "Venecija", 1954

✦ GIANNI BORGHEGAN, "Jedan od visokih", 1953

✦ FERDINANDO SCIANNA, "Sveti dani na Siciliji", 1963

grupa i udruženja, pokretanje specijalizovanog časopisa, izložbe, publikacija. Već tokom 1947. i 1948. godine osnivaju se dve fotografske grupe: "La Bussola" (Kompas) i "La Gondola" (Gondola), dok milanski foto-klub objavljuje mesečnik *Fotografia*. Dve godine kasnije osniva se Fotografski savez, a 1954. i 1955. godine i grupe "La Misa" (Miza) i "Furlanska grupa za novu fotografiju" (Gruppo Friulano per una nuova fotografia). Godine 1957. u Veneciji se održava prvo bijenale fotografije. Od važnih izdanja koja su se pojavila u ovo vreme ističu se knjige: Poruka mračne komore (Il messaggio della camera oscura) Vilijama Klajna (William Klein); Njujork (New York), Nova Italijanska fotografija (Nuova Fotografia Italiana) Đuzepea Turonija (Giuseppe Turroni); Jedna zemlja (Un paese) s fotografijama Pola Stranda (Paul Strand) snimljenim na severu Italije, a praćenim tekstom scenariste i teoretičara neorealizma Čezara Cavatinija (Cesare Zavattini). Krajem pedesetih u Milano dolazi i čuvena izložba Edvarda Štajhena (Edward Steichen) "Porodica čoveka" (The Family of Man). Ovo je samo mali deo iz istorije italijanske fotografije ovog perioda. Naravno, značajnu ulogu odigrali su i časopisi *Epoca*, *Tempo*, *L'Europeo*, *Il Mondo* i drugi koji su od početka saradivali s mnogobrojnim fotografima.

Teme i fotografi

Kao i u sedmoj umetnosti, tako i u fotografiji, prikazivanje svakidašnjice u neorealizmu značilo je usmeriti fotoaparata, kako ka obnovljenim i razvijenim severnim delovima, tako i ka nerazvijenijim južnim delovima zemlje. Ne samo ka gradovima, njihovim skrivenim delovima i dešavanjima, već i ka selima, tradiciji i običajima, ljudima provincije, njihovim anegdotama

LUIGI CROCENZI, "Predgrade Rima", 1947

LUIGI CROCENZI, Iz serije "Šetamo u procesiji", 1947

CARLO BEVILACQUA, "Ribareva mreža", 1954

i navikama, sveštenstvu, dečjim nestašlucima i mnogim drugim scenama i likovima novog društva. Nekada ironično, a nekada simpatično i duhovito, fotografi neorealizma težili su da prikažu lepotu svoje zemlje i naroda. S velikim uspehom to je radio Mario Đakomeli (Mario Giacomelli). Prepoznatljiv po fotografijama jakih crno-belih kontrasta bez nijansi, u najbolje Đakomelijeve radove ubrajaju se ciklusi o ljudima malog planinskog grada Skana (Scanno), na kojem je radio od 1957. do 1959. godine, i Mali sveštenici (Pretini) iz šezdesetih godina. Nezaobilazni su i Đani Berengo Gardin (Gianni Berengo Gardin) i Luidi Kročenci (Luigi Crocenzi). Pored svakidašnjice, Gardin je s podjednakim uspehom fotografisao pejzaž i arhitekturu. Kročenci, koji se smatra jednim od pionira neorealizma, osnovao je 1956. u Fermu Centar za kulturu fotografije (Centro per la Cultura nella Fotografia). Za razliku od drugih neorealista, radio je foto-priče kao što su: Pogled na Milano (Occhio su Milano, 1946), Idemo u proces (Andiamo in possessione, 1947). Mario de Bjazi (Mario de Biasi), kao foto-reporter, najviše je saradivao s časopisom *Epoca*, zatim Pjerdordo Branci (Piergiorgio Branzi), poznat po portretima ljudi i fotografijama

IZLOŽBA "FOTOGRAFIJA I NEOREALIZAM U ITALIJI, 1945-1965", POSLE SANKT PETERBURGA BIĆE PREDSTAVLJENA U NJIŽNOM NOVGORODU I MOSKVI.

snimljenim u selima Italije; Alfredo Kamiza (Alfredo Camisa), saradnik časopisa *Il Mondo*, koji je u odličnim kompozicijama s akcentom uglavnom na detalje i tonalitet, svakidašnjicu prikazivao s dozom ironije, ali i melanholije. Tu su još i Nino Miljori (Nino Migliori), Đuzepe Bruno (Giuseppe Bruno), Toni del Tin (Toni Del Tin), Karlo Bevilakva (Carlo Bevilacqua), Fulvio Roiter (Fulvio Roiter), braća Đani i Đuliano Borgezan (Gianni and Guliano Borghesan), Federiko Patelani (Federico Patellani), Franko Pina (Franco Pinna) i drugi.

Novootkriveni fotografi

Za razliku od filma i njegovih glavnih protagonista poput Roselinija ili De Sike, koji su još s prvim filmovima stekli slavu, kako u Evropi, tako i svetu, slučaj s neorealističkom fotografijom bio je drugačiji. Dugo godina na međunarodnoj sceni bilo je poznato svega nekoliko fotografa među kojima su, na primer, Đakomeli i Gardin. Ozbiljnije upoznavanje, kako s dešavanjima, tako i s autorima i radovima neorealizma počelo je

tek pre nešto više od dve decenije (izložbe, predavanja, publikacije). Zahvaljujući inicijativi i saradnji kulturnih institucija iz regiona tokom 2009. i 2010. godine, velika izložba pod nazivom "Godine neorealizma – smernice italijanske fotografije" uz posebno štampan katalog predstavljena je u Rovinju, Zagrebu, Banjaluci, Novom Sadu u Muzeju savremene umetnosti Vojvodine, a zatim i Beogradu u Kulturnom centru Beograda. Domaća javnost imala je jedinstvenu priliku da prvi put na jednom mestu vidi oko dvesta radova trideset najznačajnijih imena fotografije neorealizma. ■

LITERATURA

1. Michael Frizot (ed.), A New History of Photography, Konemann, 1998.
2. Naomi Rosenblum, A World History of Photography, Abbeville Press, 2007.
3. Godine neorealizma – smernice italijanske fotografije, Kulturni centar Beograda/Muzej savremene umjetnosti Republike Srpske, 2010.
4. www.rosphoto.org

ZORGE, "17 - po starom"

SVETO, tema "Iluzija, prvo mesto"

Zašto Fotofiniš

ZAŠTO JE FOTOFINIŠ NAJPOSEĆENIJI FOTOGRAFSKI SAJT U OVOM DELU EVROPE, NAJBOLJE OBJAŠNJAVA KOMENTAR NAŠEG AKTIVNOG ČLANA YOMAHA, IZ POŽEGE Ivan Tošić

LIMBONIC, "Into the dark side"

"Kada malo udeš u sajt, vidjeti ćeš da je ovo sjajno dizajniran foto-sajt, s naglaskom na foto. Neka riješenja su, naprosto, fenomenalna, kao npr. mogućnost v1 i v2 fotografije, mogućnosti jednostavnih edita, tj. prijedloga istih. Bio sam na dosta sajtova, ali ovaj je po prilagodnosti korisnicima, po edukativnosti, ali i po natjecateljskom duhu (tjedni tematski natječaji su izvrsni), daleko iznad svih na kojima sam bio. Komunikacija među članovima je sasvim ok. Manjkavosti i devijacija ima, kao i svugdje kada su u pitanju ljudska ega i sujete, ali čini mi se da se i to počelo rješavati..."

Skoro 2.000 registrovanih članova sajta sa oko 80.000 fotografija, prvo mesto među najuspešnijim sajtovima u kategoriji kultura i umetnost na aktuelnom Veb-festu

(regionalnom takmičenju veb-projekata), sigurno nam znači podstrek za dalje unapređenje ovog prijatnog mesta za druženje." ■

Nedeljne nagradne teme prethodnog meseca bile su: "Venčanje", "Iluzija", "Humor" i "Tekstura", a kao i do sada, najuspešnije predstavljamo čitaocima časopisa *ReFoto*.

Trenutno je aktuelna tema "Enterijer", a u najavi su: "Impresija", "Radost", "Idila" i "Vatra".

EMKE X, tema "Venčanja", prvo mesto

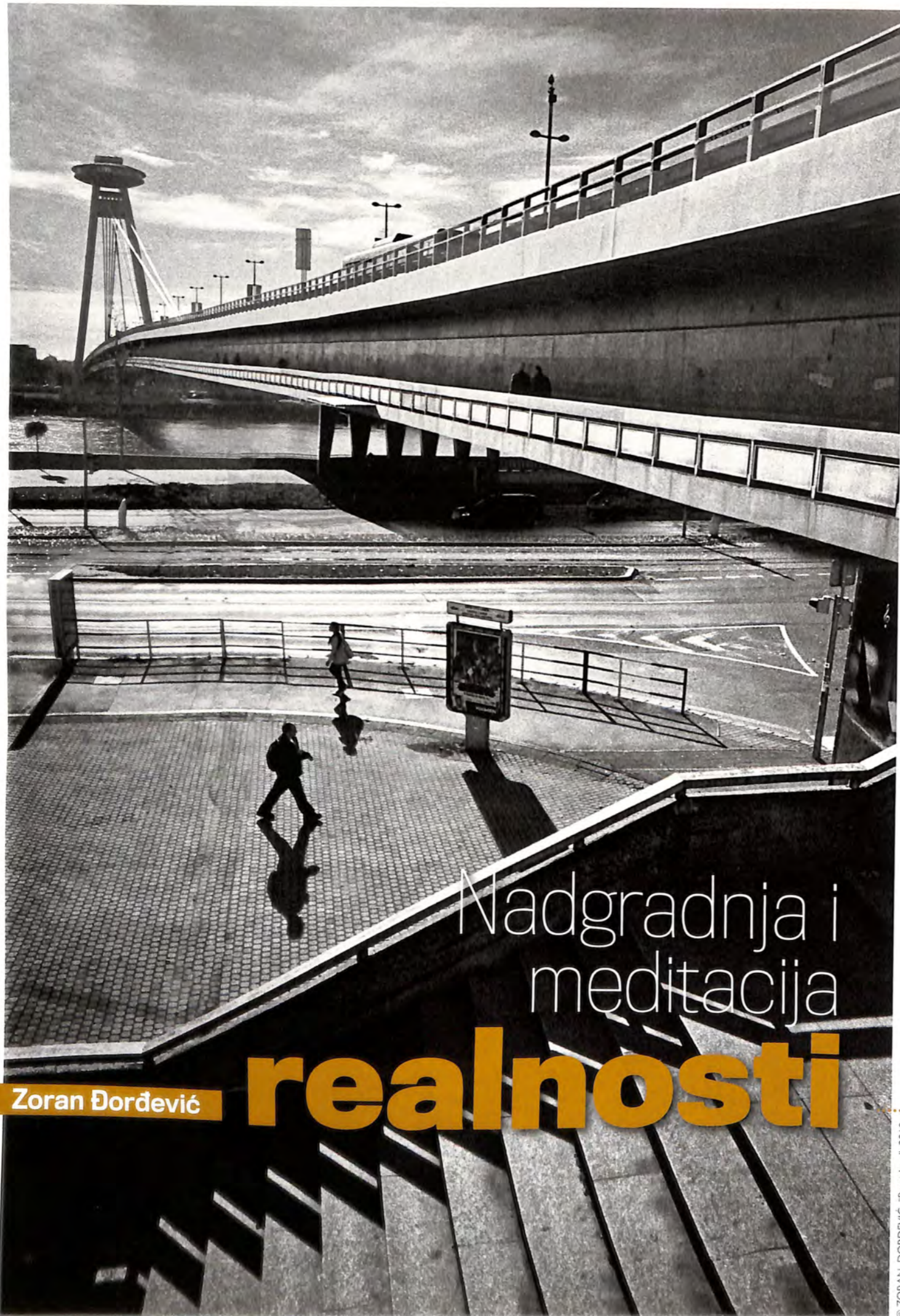
WWW.FOTOFINIS.ORG

DJOLE U2, tema "Humor", prvo mesto

FREYA, tema "Tekstura", prvo mesto

Nadgradnja i
meditacija

realnosti

Zoran Đorđević

© ZORAN ĐORĐEVIĆ, "Bratslava", 2010

© ZORAN ĐORĐEVIĆ, "Na vratima raja", 2011

DELA ZORANA ĐORĐEVIĆA OBELEŽAVA IZRAZIT LIKOVNI I SINTETIČKI KARAKTER. ON JE MEĐU MAJSTORIMA KOJI U PRVI PLAN POSTAVLJAJU LIKOVNE VREDNOSTI PRIZORA, VIZURE I VIZIJE, KOJIMA STVARNOST SLUŽI ZA NADGRADNJU, PREVREDNOVANJE I MEDITACIJU

✦ Dejan Đorić

Zoran Đorđević, jedan od najznačajnijih srpskih majstora crno-bele fotografije istražuje stvarni svet, u fokus njegovog objektivu ulaze sasvim obični ljudi, ali on ne stvara nimalo obične fotografije. Opremio se za "lajf" kao fotografski žanr, za preobražaj sirove stvarnosti u estetiku poetskog realizma. Vešto koristeći različite perspektive i tonske gradacije, naglašava prostor, svetlost, senku i linearnost u kompoziciji. Njegov realizam zasnovan je i na elementima apstraktnog i znakovnog, na isticanju detalja i lokalnog, pa ga možemo odrediti i kao sintetičara, predstavnika čiste fotografske umetnosti. Pojedine fotografije ovog višestruko

nagrađivanog majstora u zemlji i svetu nalik su filmskim kadrovima, bliske film noaru i italijanskom neorealizmu.

Opštim mekim, difuznim svetlom i svetlom naglašenim u detalju, pronalazi skrivene poetske vrednosti u svakodnevicu, izabrane, posvećene trenutke, ulične prizore koje sagledava istovremeno iz žablje i ptičje perspektive. Grad postaje šifrirana teritorija, znakovni prostor i veliki crtež, svetlost i senka između starog i novog. Suočavamo se s estetikom usamljenosti, susretom pojedinca i grada, šetača i bicikliste s arhitekturom. Ljudi i predmeti kao u filmu Orsona Velsa (Orson Welles) "Treći čovek" bacaju duge senke, asfalt postaje ogledalo, fotografija mesto

susreta ljudskog i urbanog. Evropski gradovi u njegovom sočivu postaju metafizička središta, prostori kretanja svetlosti i senke, kontemplacije i osećajnosti.

Zato po pravilu na Đorđevićevim fotografijama uočavamo jednog čoveka, jednu ženu, kako slovi njegov rad. Ljudima je dat poseban značaj, čovek je uzdignut kao misaono i osećajno biće, građanin koga grad ne otuđuje i ne ugrožava, već uslošnjava i podstiče njegovu osobitost. U pitanju su humanizovani gradski prostori, gradovi koji odgovaraju ljudskoj meri ili su u metropolama fotografski pronađeni intimni ostaci i oaze ljudskosti. Ozbilnost urbanom prizoru daje tretman

FOTOGRAFI

© ZORAN ĐORĐEVIĆ, "Dorčol – balon", 2009

© ZORAN ĐORĐEVIĆ, Iz serije Ljudi s periferije "Borina priča", 1984

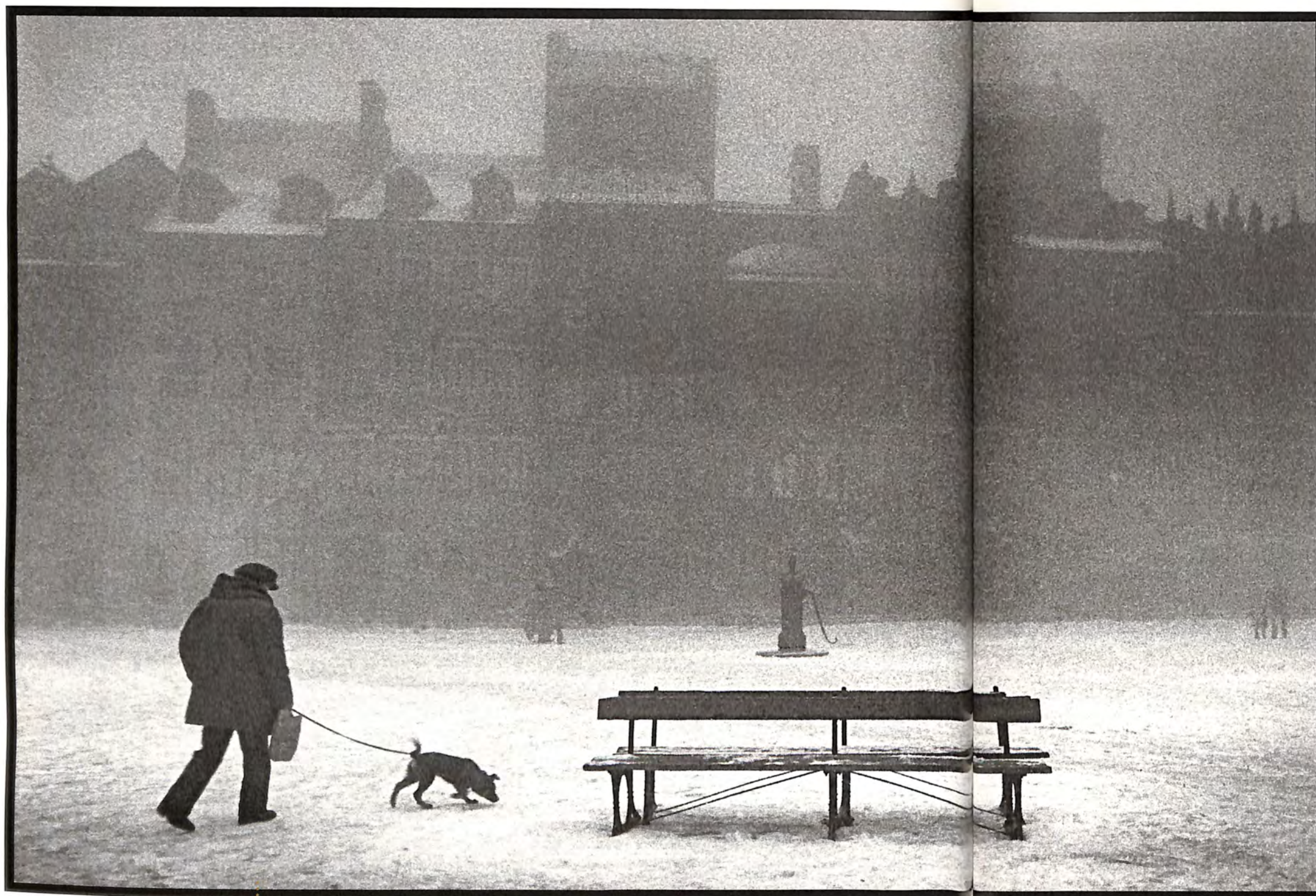
© ZORAN ĐORĐEVIĆ, "Pušac", 2009

nalik filmskom kadru koji podseća na čuvene scene iz Ajzenštajnovih (Eisenstein) i Hičkovih (Hitchcock) filmova, mada se u tom pogledu ne smemo zavaravati. Maršal Mekluan (Marshall McLuhan) je opazio da je u središtu svakog novog medija prethodni, stariji, film nije moguć bez fotografije, a ona bez slikarstva koje za osnovu ima crtež. U pitanju je poseban, inteligentan vid retro estetizacije, bez direktne namere da se nostalgijom pobude osećanja, koliko nastojanje da se ispita priroda umetničkog čina. Snimci podsećaju na gradska jezgra i ambijente iz pedesetih i šezdesetih godina prošlog veka, na grad koji lagano nestaje, izumire, pretvoren danas u "haj-tek" (Hi Tech) poligon.

Prisećamo se izgubljenog vremena kada su među ljudima u prvom planu bila osećanja, podrška i razumevanje, kada je svetom vladala prirodnost. Vidimo ponovo zaboravljena stepeništa, gelendere, kamene podove i kaldrmu nekog drugog, boljeg doba, koje priziva detinjstvo i dostojanstvo, vreme kada su i mali i veliki gradovi bili slični. Radovi kao "Na vratima raja" i "Motovunski triptih" prostorno otvaraju scenu kao na renesansnim slikama, autor poseže u još stariju poetiku od realističke i modernističke. U tom smislu, pojedine fotografije nisu samo figurativno, vizuelno i tematsko prisećanje na detinjstvo, na drugačiji urbanitet, već i putovanje kroz vreme, poniranje u slojeve umetnosti i istorije.

© ZORAN ĐORĐEVIĆ, Iz serije Sudbine "Zagrijaj", 1984

© ZORAN ĐORĐEVIĆ, Iz serije Varšava "Trg", 1987

Dela ovog umetničkog fotografa obeležava izrazit likovni i sintetički karakter koji odaje vrsnog poznavaoa. On je među majstorima koji u prvi plan postavljaju likovne vrednosti prizora, vizure i vizije, kojima stvarnost služi za nadgrađnju, prevrednovanje i meditaciju. Prevazilazeći realnost, Zoran Đorđević joj se vraća na oplemenjen način, dopunjuje je, tumači, čini boljom i privlačnijom. Možemo se upitati nisu li na taj način previsoko postavljeni stvaralački ciljevi.

Ne zanima ga lepota, već smisao postojanja i razlozi življenja, pa njegovi radovi osim estetskih imaju i etičke vrednosti. Višeslojnošću i višeznačnošću uspostavio je visoke kriterijume, neki sasvim svoj poredak u fotografiji, vrativši je na izvorište, tamo gde pripada, učinivši je na nov, a ipak tako stari način, ne sredstvom tehničke već umetničke produkcije.

© ZORAN ĐORĐEVIĆ, "Motovunski triptih", 2011

Zoran
Đorđević

© ZORAN ĐORĐEVIĆ, Iz serije Varšava "Magleno jutro", 2008

Rodio se u Kragujevcu, iz koga stalno odlazi i kome se neprestano vraća. Diplomirao je na Odseku za novinsku fotografiju Jugoslovenskog instituta za novinarstvo u Beogradu. Fotografsku karijeru započeo je polovinom osamdesetih kao saradnik listova: *Omladinske novine*, *Mladina* (Slovenia), *Feral*, *Oko*, *Palet* (Hrvatska), *Pogledi*, u kojem ubrzo postaje urednik fotografije. Godine 1986. prihvata ponudu "Zastave", da se kao urednik za fotografiju, film i video pridruži propagandnom timu na poslovima za tržišta Zapada. Autor je i koautor četiri izdanja "Guide to Yugo", namenjenog američkom tržištu. Radeći kao foto-reporter nedeljnika *Svetlost*, 1996. vraća se "lajfu", fotografskom žanru u kojem je postigao najveće uspehe. Osvojio je sve najznačajnije nagrade za fotografiju na prostorima velike Jugoslavije. Među njima je i Diploma Anastas

Jovanović, kao i priznanja za najbolju fotografiju Jugoslavije i Srbije. Srpska akademija nauka i umetnosti je u Zbornik fotografija koje su istorijski uticale na razvoj ove umetnosti u Srbiji uvrstila i njegove radove. Ima zvanje majstor fotografije FSS, umetnik fotografije FIAP. Izlagao je u Argentini, Austriji, Belgiji, Italiji, Izraelu, Francuskoj, Mađarskoj, Portugalu, Poljskoj, Čehoslovačkoj, Španiji, Švajcarskoj, Sloveniji, Hrvatskoj. Izdavačka kuća "Slovo" objavila je knjigu njegovih fotografija "Čuvar tvojih snova". Član je Međunarodne organizacije filmskih kritičara – FIPRESCI. Predavač je za film u SKC u Kragujevcu i jedan od osnivača BELDOCS, Međunarodnog festivala dokumentarnog filma u Beogradu. Od 2011. član je Umetničkog saveta FSS. Radi na Televiziji "Kragujevac" kao urednik filmskog i dokumentarnog programa. ■

Kanjon Bogutovski potok
U njemu prevladavaju senke i jaki kontrasti. 14 mm, ISO 1.600, f/2,8, 1/30 s

Za ljubitelje prave **avanture**

ZAHVALJUJUĆI PREDRAGU VUČKOVIĆU, SPUŠTALI SMO SE NIZ STRMOGLAVE BELE PADINE, LETELI SLOBODNIM PADOM S VISINE OD NEKOLIKO STOTINA METARA, RONILI NAJLEPŠIM MORIMA SVETA I SHVATILI ZAŠTO JE EKSTREMNI SPORT TAKO PRIVLAČAN I UZBUDLJIV. SADA JE NA REDU KANJONING, NAIZGLED BEZAZLEN I NE TAKO ATRAKTIVAN SPORT, ALI SAMO NAIZGLED

✦ Ivana Tomanović

Peda Vučković i dalje uspešno spaja dve velike ljubavi: prema fotografiji i ekstremnom sportu. Istražujući lepote i uzbuđenje koje donose razne sportske vratolomije, dospao je i u duboke, hladne i mračne kanjone koji, za one najhrabrije i najistrajnije, kriju neslućene lepote i izazove. Peđa je, zajedno s Milošem Radevićem (jedan od vodećih ljudi u gorskoj službi spasavanja), oformio tim "Extreme Canyoning". Njega čine zaljubljenici

u različite vrste ekstremnog sporta, a kanjoning (Canyoning) ih spaja kroz alpinizam, ronjenje i boravak u prirodi! Kanjoni predstavljaju pravu netaknutu prirodu i zaista malo ljudi može kroz njih da prođe, naročito kroz one ekstremnije. Ipak, Peđa na sve ovo dodaje i skoro 30 kg foto-opreme s kojom se spušta niz užu, penje po klizavim stenama, roni, pliva, hoda po vodenom toku, provlači kroz uske procepe... i to sve zbog dobre fotografije!

Kanjon Škurda iznad Kotora
Vertikale ovog kanjona više su od solitera i za prolazak je potrebno oko 13 sati. 14 mm, ISO 800, f/2,8, 1/500 s.

Samo za iskusne

Fotografisanje u kanjonu vrlo je zahtevno i to od samog početka. Pored pomenutih tehnika, neophodno je poznavati i planinarske tehnike, sistem orijentacije i navigacije i traženje pravog puta, jer su kanjoni najčešće u zabačenim predelima, daleko od domašaja civilizacije. Fotograf nosi opremu, tešku i kabastu, i uz sve to mora paziti da je ne razbije o stene ili pokvasi, a u kanjonima je svuda spoj kamena i vode. To sve otežava uspešan prolazak.

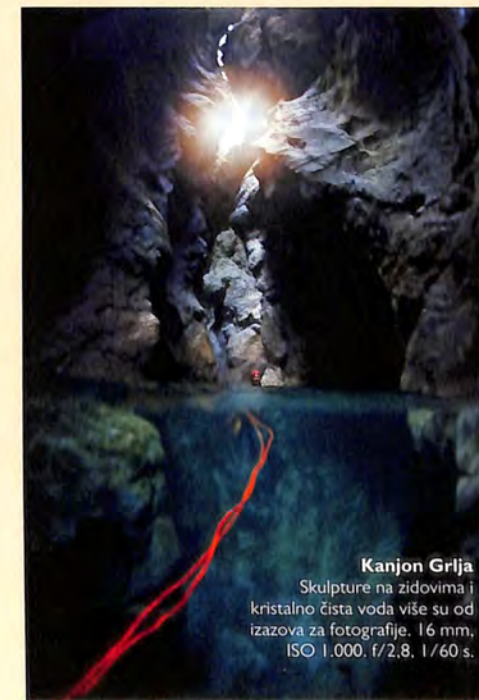
Na ekspedicijama s "Extreme Canyoning" timom Peđa nosi dva fotoaparata i jedno podvodno kućište, s tim da je jedan fotoaparat zaštićen od vode, a drugi se nalazi u kućištu. Kao i u svakoj oblasti fotografije, i ovde je najveći izazov – kako snimiti svu lepotu kanjona na nov i inventivan način, kako pridobiti gledaoce jedinstvenim pogledom na, ionako mnogima nedostupna mesta, kao što su kanjoni?

FOTO-OPREMA

U zavisnosti od vrste kanjona, Peđa određuje koju će opremu nositi. Osnovnu opremu čini Nikon D3 i tri objektivna (16 mm, 17–35 mm i 14–24 mm). Tu je i podvodno kućište veoma osetljivo na udarce i ogrebotine, a teren je vrlo zahtevan i grub. Da bi dočarao ambijent kanjona koji je uvek veoma uzak, Peđa koristi širokougaone objektivne. Svetlosno jaki objektivni se podrazumevaju jer u kanjonu nema svetla. Peđa to ističe kao veliki izazov za fotografa jer u lošim svetlosnim uslovima treba snimiti dobru i atraktivnu fotografiju. U uskim kanjonima voli da se fokusira na svetlosne rupe, koje koristi kao snopove svetlosti za osvetljavanje nekoga ili nečega u kanjonu, i time daje akcentat fotografiji. Nikada ne koristi blic!

Kanjon Grlja
Gre na Miloševom licu dovoljno govori o temperaturi vode od 6°C u kojoj treba provesti 5 sati, koliko je potrebno za prolazak kanjona. 16 mm, ISO 400, f/2,8, 1/60 s.

Kanjon Grlja
Skulpture na zidovima i kristalno čista voda više su od izazova za fotografije. 16 mm, ISO 1.000, f/2,8, 1/60 s.

Kanjon Grlja
Uski procepi i svetlo čine ambijent neverovatnim. 16 mm, ISO 2.000, f/2,8, 1/30 s.

Kanjon Međurečki potok
Mnogo je napora i truda potrebno za prolazak kanjona, a samim tim i za svaku fotografiju.
16 mm, ISO 200, f/3.5, 1/1.250 s.

Kanjon Međurečki potok
Sigurnost je uvek na prvom mestu.
16 mm, ISO 125, f/2.8, 1/40 s.

Kanjon Škurda iznad Kotora (levo)
Jedan od trideset vodopada (vertikala) koji se nalaze u ovom kanjonu. Specifičnost ovog dela kanjona je u mnoštvu boja: od smaragdno zelene, preko indigo plave do zemljanih boja smeđe i sive.
14 mm, ISO 800, f/6.3, 1/10 s.

VELIKA POMOĆ TIMU JE FIRMA "IGLU ŠPORT" KOJA IM OBEZBEĐUJE NAJNOVIJU OPREMU, NEOPHODNU ZA PREŽIVLJAVANJE U ESKTREMNIM USLOVIMA

Voda, vazduh, zemlja

Specifičnost kanjona jeste to što ih čine stene, mahovina, trava, drveće, voda... Oni su često mračni, što dodatno otežava fotografisanje. Peđa je, naravno, primenio svoje veliko iskustvo u snimanju raznih sportova, pa je upotrebio podvodno kućište za svog "mezimca", fotoaparata Nikon D3, da bi fotografisao direktno iz vode, i to tako da pola fotografije bude snimak pod vodom, a pola nad vodom. Pukotine kroz koje se probija sunce iskoristio je na sličan način kao kad fotografiše pod vodom, pa su tako nastali snimci koji na izuzetan način dočaravaju svu lepotu kanjona, ali i zahtevnost terena. Iako 90 odsto fotografija snimi iz ruke, Peđa nosi i mali stativ, koji je neophodan kada je količina

svetla minimalna. Na pitanje kako nastaju ovi snimci, Peđa s osmehom kaže: "Teško!" Uglavnom dok pliva u vodi koja je jako hladna, oko 5-6 stepeni Celzijusovih, ili se nogama oslanja na neke stene pod vodom da bi bio stabilniji, jer su ekspozicije često veoma duge zbog pomenutog nedostatka svetla. Kada tome dodate nekoliko sati provedenih u vodi, jasno vam je koliko je ovaj poduhvat težak i zahtevan. Specifičnost kanjona jeste što nema povratka, već samo izlaska na drugu stranu, pa treba voditi računa i o vremenu – da ekipu ne uhvati mrak. Dešavalo se da Peđina ekipa spava u kanjonu kako bi stigli da završe sve što su naumili, iako se to ne preporučuje.

FOTOGRAFSKI IZAZOVI

Zbog nedostatka svetla često fotografiše dugim ekspozicijama, oko 1/30-40 s, i koristi visoku osetljivost, ali ne preko ISO 2.000. Specifična je izuzetna prozornost vode u kanjonima, koja ne može da se nađe na drugim mestima, jer je ovde ekstremno čista i stalnim proticanjem istesala je stene, pa nema više šta da je prlja. Za Peđu, kao fotografa, ta bistra voda predstavlja najveći izazov i zato snima pola-pola, pod vodom i nad vodom. Fokus je, uglavnom, na površini vode jer se čovek najčešće tamo nalazi. I uvek na osnovu glavnog motiva određuje parametre snimanja.

Kada snima u vodi, često je zaglavljen između dve stene, ili sedi na steni, nekad mora da razapne užu ako je voda brza ili visi s užeta, pluta po vodi, ali tada problem stvara voda koja nosi. U suštini, stalno smišlja kako će nešto da uradi, ali zato vreme brzo prolazi i temperatura više nije primarna, ne oseća je toliko. Ipak, vrlo važan faktor jeste temperatura vode koja je uvek ispod 12 stepeni. Veoma je teško biti u tako hladnoj vodi i fotografisati. Na primer, u kanjonu Grlje na Prokletijama, temperatura vode je samo šest stepeni, a prolazak traje oko 4-5 sati. Zbog hladne vode zamagle se i objektiv, pa često mora da čeka da kondenzovana voda ispari, mada podvodno kućište to delimično olakšava, jer je stalno pod vodom. Iz tog razloga ne treba često vaditi fotoaparat iz vode, da ne bi bio izložen drastičnim promenama temperature, ali to prvenstveno zavisi od izdržljivosti fotografa.

www.extreme-photographer.com

www.extremecanyoning.com

Kanjon Međurečki potok
Izgled kanjona zavisi od položaja sunca jer to određuje s koje strane i kako će kanjon biti osvetljen.
16 mm, ISO 200, f/4.5, 1/800 s.

NA TERENU

Kanjon Međurečki potok
Svako godišnje doba kreira drugačiji izgled kanjona.
16 mm, ISO 400, f/2.8, 1/400 s.

Oprema i organizacija

Oprema članova tima je na ovakvim ekspedicijama veoma važna. Od obuće, nose se specijalne cipele (gozjerice) i neoprenske čarape, koje drže telesnu temperaturu. Obavezni su ronilačko odelo, alpinistički šlem, pojas s kompletnom sigurnosnom opremom (alatka) za spuštanje i osiguravanje na užetu. Ekipa koristi ronilačka odela od 5, 6 ili 7 mm, u zavisnosti od kanjona i temperature vode. Ima, međutim, kanjona koji se prolaze skoro 13 do 14 sati! To ne dozvoljava usredsređenost samo na fotografiju, mada je njoj skoro sve podređeno, već stalna koncentracija mora biti usmerena na uslove prolaženja, bezbednost i opremu. Peđa svoju foto-opremu nosi u rancu s vodonepropusnom vrećom (a nekad čak i kofer).

Ovaj tim čini osam članova, a bude i gostiju. Zahvaljujući dobroj uigranosti tima, mogu da prođu kroz bilo koji kanjon sa svom pratećom i fotografskom opremom. Miloš i Peđa su organizatori svih ekspedicija, a Miloš obezbeđuje veliki deo tehničke podrške. Uspejaju da savladaju sve prepreke i sve zamisli da sprovedu u delo, u velikoj meri zahvaljujući Miloševom iskustvu.

Po težini fotografisanja, Peđa Vučković svrstava kanjoning u sam vrh, ali mu iskustvo u velikoj meri olakšava rad. Količina adrenalina i izazova koje ovaj sport nosi sa sobom čine ga jednim od najekstremnijih sportova, a u isto vreme i najlepših jer predstavlja spoj boravka u prirodi i sporta. To sve obično traje od tri do pet božanstvenih dana prepunih avanture i povratka netaknutoj prirodi, koje je na našoj planeti, nažalost, ostalo još tako malo. ■

ROMAN LIPINSKI, Poljska, "My Window to the World", portret / FIAP srebrna medalja

DELAHAYE ROLAND, Belgija, "Memoirs Perdus", slobodna tema / FIAP zlatna medalja

STEVA SEKERIC, Srbija, "Mile u Beogradu", svakodnevni život / FIAP zlatna medalja

Life Balance

KREATIVNA RADIONICA "ART BALANCE" PROŠLE GODINE ORGANIZOVALA JE IZLOŽBU FOTOGRAFIJA "GREEN BALANCE". OVE GODINE USPEŠNO JE ZAVRŠEN "LIFE BALANCE"

Na konkurs "Life balance" odazvalo se ukupno 273 autora iz 51 zemlje, a njihove fotografije predstavljale su odgovor na četiri zadate teme: "Svakodnevni život", "Portret", "Umetnički akt" i slobodna tema. Ukupno je stiglo 3.411 fotografija za sve teme, a za izložbu je primljeno 922 fotografije.

Izložba je prikazana u beogradskoj galeriji "O3ONE", od 21. do 27. novembra, gde je bilo i svečano uručjenje nagrada, a u galeriji Centra za foto i filmsku kulturu Srba, na Banovom brdu, biće predstavljena od 27. novembra do 5. decembra. Spisak primljenih i nagradnih fotografija potražite na internet-adresi: www.artbalance.org.

EDE TORDAI, Rumunija, "Mysterious Woman I", akt / FSS bronzana medalja

BRANISLAV BACKOVIĆ, Srbija, "Češljanje brkova", portret / FSS zlatna medalja

NATAŠA PIRKOV, "Na vrteći"

ALEKSANDAR NIKIČEVIĆ, "Stari ako hoćeš snahu, kupi mi Yamahu"

U SOMBORU JE ODRŽANA TRADICIONALNA IZLOŽBA OMLADINSKE FOTOGRAFIJE, PODELJENA U DVE STAROSNE KATEGORIJE: DO 16 GODINA I DO 21 GODINE

✦ Ivana Tomanović

BORIS JOVANOVIĆ, "Pogledi"

SARA PAVIĆ, "Life is beautiful"

30 omladinska izložba fotografije Srbije

Jedna od tradicionalnih manifestacija Foto-saveza Srbije jesu Dani omladinske fotografije, koji su ove godine održani u Somboru, u organizaciji Foto-kluba "Rada Krstić". Organizator je naglasio da će naredne četiri godine manifestacija biti održavana u Somboru kako bi se maksimalno podigao kvalitet, a potom će biti predata nekom drugom gradu. Nadamo se da će se to i dogoditi kako se ne bi ponovila priča sa Danima fotografije Srbije.

Ovakvi problemi svakako nisu mučili najmlađe autore, od čijih fotografija je Milan Živković, selektor izložbe, izabrao najuspešnije, a najboljima dodelio nagrade. Kako je najveći broj nagrada dobila ekipa mladih iz Ivanova, koju vodi Zoltan Bisak, posebno je istaknut značaj rada s mladim autorima, o čemu će biti reči u nekom od sledećih brojeva.

Organizovane su i dve radionice: "Life portret", koju je vodio Branislav Brkić, a kao primer koristio je fotografije snimljene na putovanjima po Kini i "Od digitalnog fajla do printa", tokom

koje je Milan Živković pokazao mogućnosti programa Camera Raw i štampanje fotografija po sistemu didžigrafije, koji je osmislila kompanija "Epson". Nagrade najboljim autorima obezbedili su Foto-savez Srbije, časopis *Refoto* i fotografska radnja "BgElite Foto".

NAGRAĐENI

Nagrade u kategoriji do 16 godina dobili su: Nataša Pirkov, Nikoleta Kalapiš i Goran Miladinović. Pohvaljeni su: Ana Milinković, Miroslav Miladinović, Marko Nađ, Dunja Ostojin i Emilija Stanišić. Za kolekciju fotografija nisu dodeljene nagrade.

U kategoriji do 21 godine za kolekcije fotografija nagrade su dobili: David Nedeljković, Boris Jovanović i Jana Milovanović, a pohvaljen je Miloš Pavić. Nagrade za pojedinačne fotografije dobili su: Sara Pavić, Aleksandar Nikičević i Sara Dragičević. Pohvaljeni su: Lorant Csokany, Milena Milutinović, Uroš Petrov i Milan Vukičević.

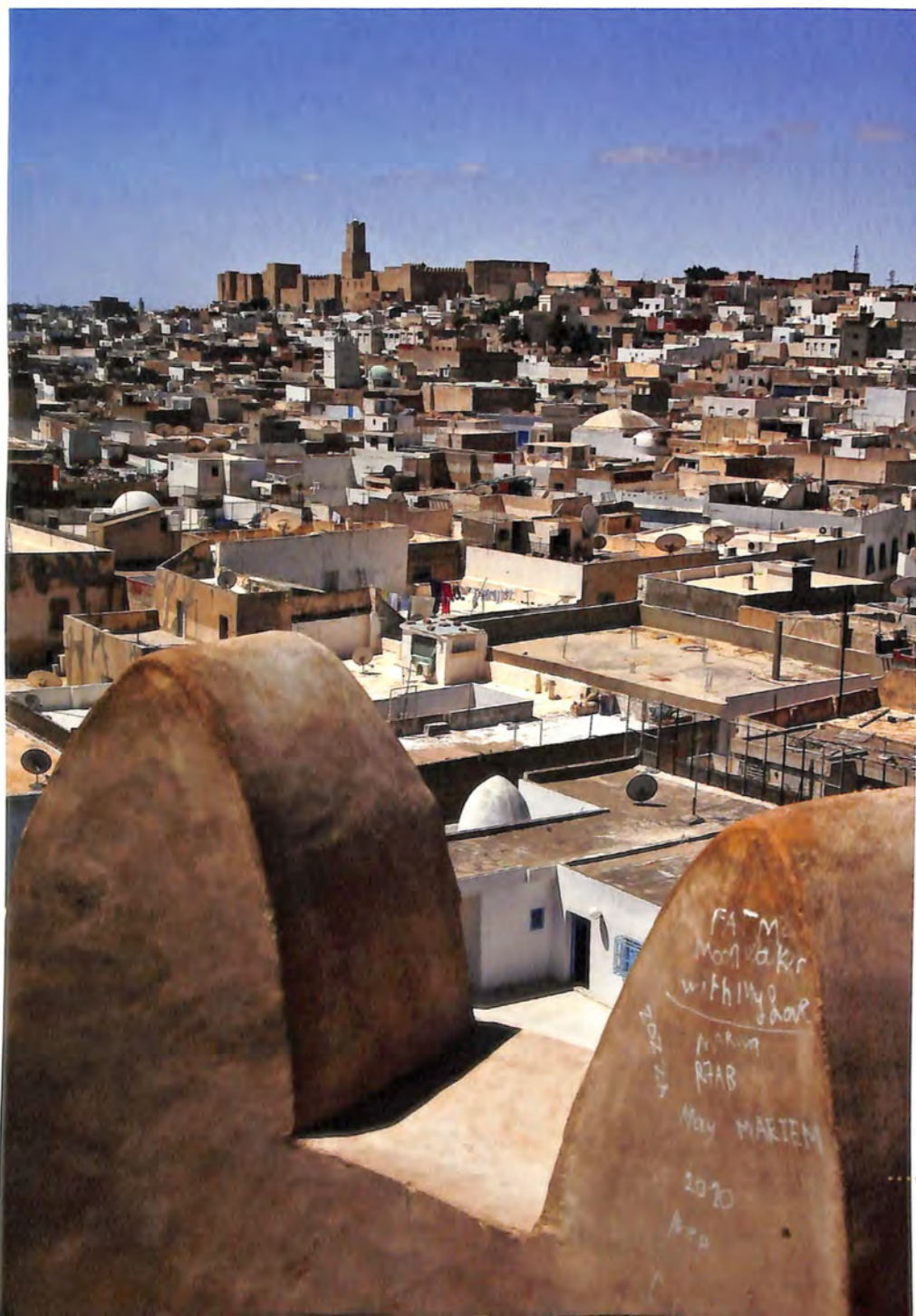
DAVID NEDELJKOVIĆ, "Deca"

PUTOPIS

Oblici i tekstone **Tunisa**

Josip Šarić

I PORED POVRŠINE OD OKO 164.000 KM², TUNIS DELUJE LILIPUTANSKI PRITEŠNJEN IZMEĐU OGROMNE LIBIJE I JOŠ VEĆEG ALŽIRA, ALI JE U GEOGRAFSKOM SMISLU VEOMA RAZNOLIK I NA MALOM PROSTORU PREDSTAVLJA SVE ONO ŠTO KARAKTERIŠE SEVERNУ AFRIKU

straživanje Tunisa započeo sam na severu, u glavnom gradu, Tunisu. Već prvi susret s novom sredinom potvrdio je ono što sam očekivao. Severom zemlje dominira zelena boja beskrajnih maslinjaka i plavo-bela kombinacija u arhitekturi, posebno izražena u nekada bonvivanskom Sidi bu Saidu, sada predgrađu Tunisa. Raskoš boja i oblika, praćen larmom, gužvom i nekontrolisano-kontrolisanim saobraćajem, sreću se na svakom koraku i prilika za fotografisanje ima na pretek. Scene se smenjuju brzo i zahtevaju hitre reakcije. To, nažalost, znači da će vlasnici kompaktnih digitalaca s izraženim kašnjenjem okidanja ostati uskraćeni za mnoge atraktivne snimke.

S pomeranjem na jug menja se klima i maslinjaci ustupaju mesto palmerijama i nepreglednim nizovima kaktusa. Svaki stari grad u svom jezgru ima medinu, najstariji deo grada, u kojoj se nalazi suk, stambeno-trgovačka četvrt. Osim nemogućnosti upotrebe stativa, suk pred fotografa stavlja još jedan izazov – uske uličice su u različito doba dana neravnomerno osvetljene, tako da je jedna strana u debeloj senci, dok druga blešti belinom okrečenih zidova. Prava muka za svetlomer i korektno eksponiranje. No, vreme i tragovi koje ono ostavlja čine suk izuzetno zahvalnom sredinom za snimanje detalja. Činjenica da se u suku i danas živi, pruža priliku i za snimanje svakodnevnog života, s tim što treba računati da će se fotograf često naći pred ispruženom rukom koja očekuje baksiš za načinjene snimke na kojima je zabeležen nečiji lik. Jedino mesto gde se na fotografa i na njegov fotoaparat ne gleda baš s osmehom na licu jeste deo suka u Susu u kojem se nalaze bordeli.

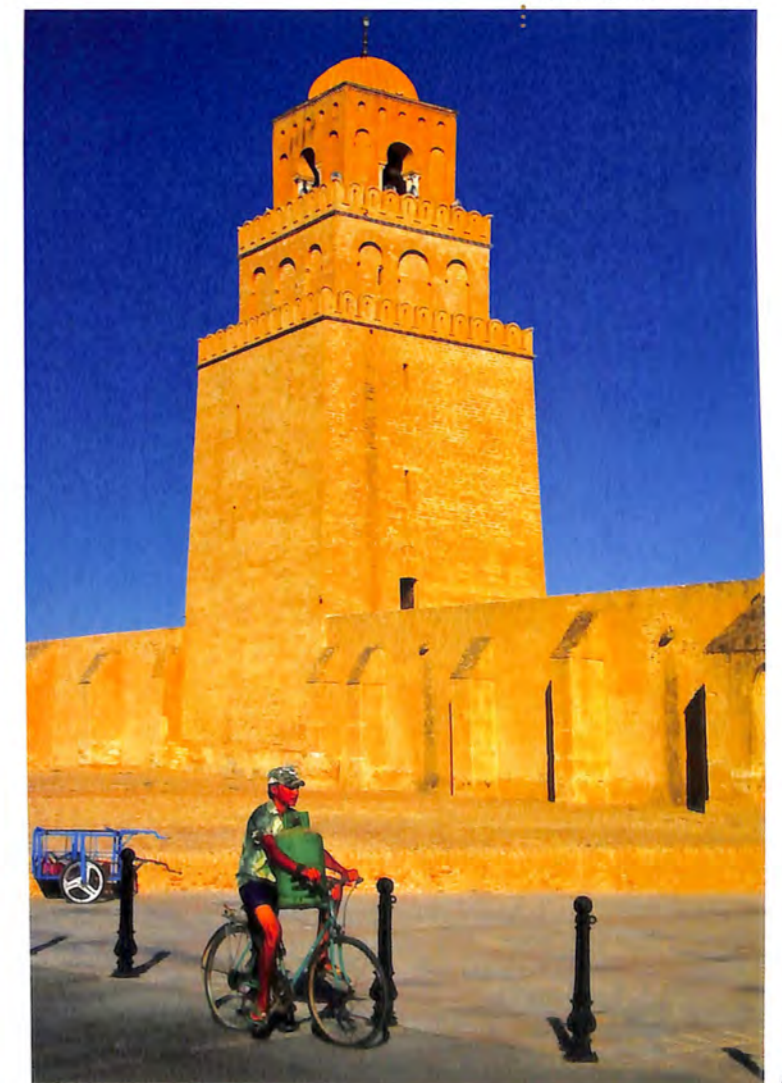
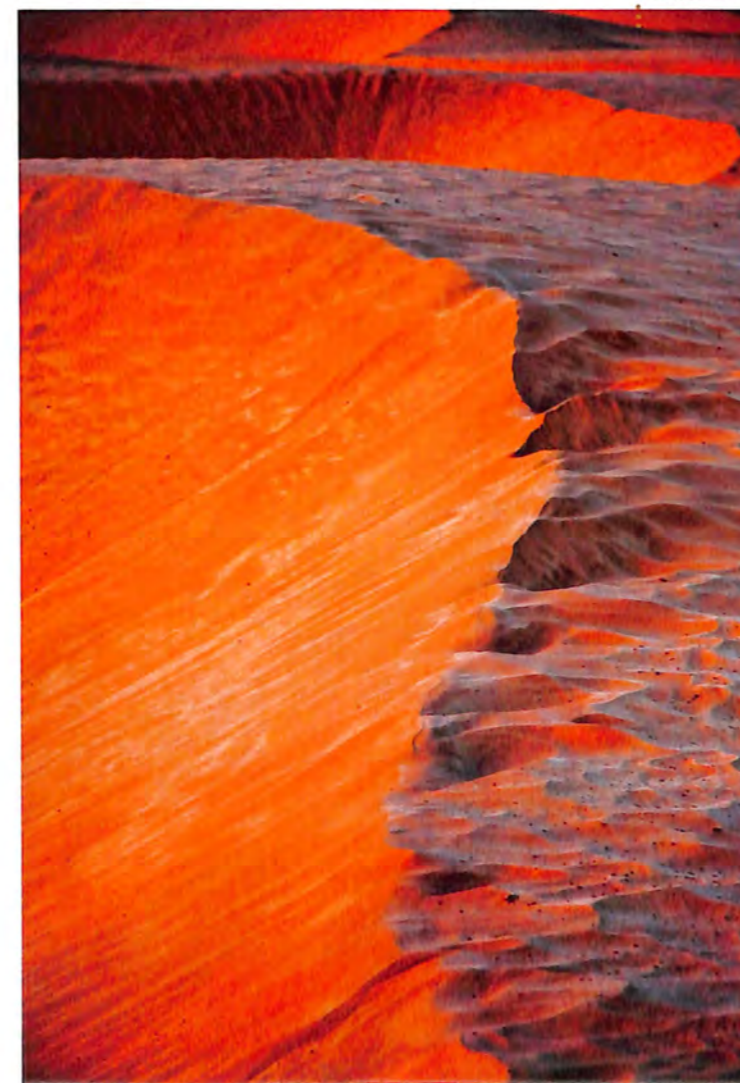
Sousse, Ribat, "Svetionik"

Sousse, Suk, "Ulica 4"

Douz, "Dine"

Kairouan, "Biciklista minaret"

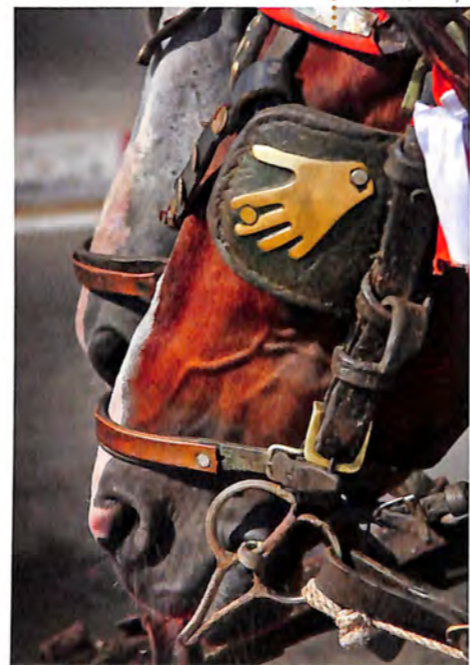

Monastir, "Mauzolej Kolonade"

Chott, El Jerid, "Čamac 3"

Sousse, "Konji"

Filtri su obavezni!

Oduvek sam govorio da se najveći deo aktivnosti obavlja tokom obdancice i nikada nisam žudeo za onim famoznim "zlatnim satima", pa sam opušteno snimao u svim svetlosnim uslovima. Kad na nekom mestu boravite ograničeno vreme, iščekivanje najpogodnijeg trenutka jeste luksuz zbog koga ne vredi žrtvovati sve ostale trenutke. Sredina leta u severnoafričkoj zemlji podrazumeva jaku osunčanost i sredinom dana blage izmaglice koje guše kolorit i smanjuju vidljivost. U takvoj situa-

ciji upotreba polarizacionog filtra je "must on". S obzirom na to da živim u svetu u kojem su jagode crvene, trava zelena, a nebo plavo, upotreba tog filtra za mene je radno stanje i inače, ne samo u severnoj Africi. U Tunisu, on je pomagao da plava boja vrata i prozorskih rešetki bude intenzivna, da iz izmaglice izvuče nebo nad Saharom, da zlatnoj boji peska da veću saturaciju, čineći ga još toplijim nego što je bio na skoro 40°C, a da palmino lišće ne izgubi od svog rajskog zelenila, ispod koga su se krili grozdovi zrelih, zlatnožutih urmi.

Tokom celog boravka u Tunisu imao sam utisak da vetar ne prestaje da duva. Na morskoj obali stvarao je klimu koju bih pozeleo i u Beogradu, a u pustinskoj oblasti ublažavao je dnevnu vrelinu. Vetar koji duva nosi sa sobom zrnca peska koja, bockajući ogoljenu kožu, stvaraju efekat blagog strujnog udara. To znači da se u takvim uslovima podrazumeva upotreba bar UV filtra, ako se ne koristi neki drugi. Zaštitiće osetljivu površinu sočiva objektivu, a da li će pesak prodrati i u sâm objektiv ili fotoaparatus, videćete narednih dana.

Sousse, "Vrata čilim"

SA MNOM JE NA PUT POŠAO FOTOAPARAT I JEDAN OBJEKTIV I TO ZUM 17-85 MM KOJI OBAVLJA SVE ONO ŠTO OD NJEGA TRAŽIM I OČEKUJEM

Sousse, "Ben Ali"

Sousse, "Grad 3"

Sousse, Suk "Peškir"

Svetlosni izazovi

Bleštavilo koje se sreće kako u saharoskom području, tako i u oazi Šebika, na krajnjim istočnim obroncima Atlasa, još jedan je izazov za svetlomer fotoaparata koji će često fotografije poklekspozirati, pa je preporuka da se radi korekcija ekspozicije od bar +2/3 ako ne i ceo stop. Međutim, ni tada fotograf neće baš biti siguran da neće imati zabavu s korekcijom ekspozicije u postprodukcijom postupku.

Bilo je situacija u kojima bi mi dobrodošao stativ. Tada bih se setio da ne mogu da snimim sve što bih u životu želeo, pa bih na stativ zaboravio i uživao u prizoru koji će ostati zabeležen u mom sećanju. Bilo je trenutaka kada sam imao utisak da me žižna daljina ograničava, a onda bih se setio reči E. Haasa, pa bih se odmakao nekoliko koraka od objekta i sve bi došlo na svoje mesto.

Tradicija i modernizam

Tunis je drugačiji od Egipta, drugačiji je i od Maroka, iako su ljudi slični u svojoj srdačnosti, ljubopitljivosti i ljubaznosti... Tunis je samo svoj, na jedan specifičan način. Evropeiziran je taman toliko da nije izgubio od svoje autentičnosti, što je, bar na severu, stvorilo kulturnu mešavinu, dovoljno vitalnu da snažno prihvata novo, ali i uporno čuva staro. Centralni i južni deo Tunisa su mnogo tradicionalniji, ali podjednako, ako ne i živopisniji. Bilo koja oblast da se obilazi, mogućnosti za fotografisanje su beskrajne i nigde nećete doživeti neprijatnosti, osim ukoliko u kadar ne ubacite palatu sadašnjeg predsednika Ben Alija. U tom slučaju obezbeđenje koje je na stalnom oprezu vrlo brzo će stići do vas i oduzeti vam karticu ili, u boljem slučaju, naložiti da izbrišete fotografije. Snimanje na svim kulturno-istorijskim lokacijama je dozvoljeno, ali se upotreba fotoaparata uglavnom plaća jedan tuniski dinar, što je simbolična nadoknada za zadovoljstvo koje dobijate. ■

Srđan Abdijević Abdee

Leica ELMARIT-S 30 MM F/2,8 ASPH

Korisnici Leica S-sistema uskoro će moći sebe da obraduju novim širokim stakalcem. Elmarit-S 30 mm f/2,8 ASPH je na Leici S2 ono što je objektiv od 24 mm na fotoaparatu od 35 mm, a kombinacija širine, velikog otvora blende i male minimalne daljine fokusiranja osiguravaju ovom objektivu velike mogućnosti primene. Biće u prodaji od decembra, a koštaće 9.500 evra.

www.leica.com

GoPro HD HERO 2

Malena kamera koja se kači na sve i svašta i pritom snima video dobrog kvaliteta u HD rezoluciji bila je očigledno recept za uspeh, pa se u međuvremenu pojavilo mnogo klonova. Ali drugovi proleter iz kompanije GoPro ne gube vreme, već naporno rade i tako je svetlost dana ugledao novi mali "Heroj" koji snima i fotografije i šire i kvalitetnije, a košta isto. Pored snimanja videa u punoj HD rezoluciji, ovaj model snima velikom brzinom (do 120 sličica u sekundi) u nižim rezolucijama. Takođe, snima fotografije od 11 miliona piksela, uz mogućnost izbora između kontinualnog snimanja dve fotografije u sekundi ili fotografisanja u rafalima od po 10 fotografija. I ovu kameru moguće je uzeti u kombinaciji s nekoliko dodatne opreme, a sve u zavisnosti od vaših potreba, po ceni od 300 dolara.

www.gopro.com

SLR Magic OBJEKTIV

Hongkonška kompanija "SLR Magic" najavila je nov, i "snimačima" i "slikačima" zanimljiv objektiv za mikročetvorotročinski sistem, a reč je o HyperPrime 12 mm F1,6. On se sastoji od 12 elemenata u 10 grupa, od kojih su tri elementa napravljena od stakla s dodatkom tantala, što treba da obezbedi dobre optičke karakteristike. Najavljena cena modela je 500 dolara.

Canon EOS 1D X

Posle duge pauze, "Canon" ponovo nastupa. Na programu je ovog puta novi EOS 1D sa sve konspirativnim sufiksom X. Posle skoro jedne decenije kompromisa u vidu APS-H (faktor uvećanja 1,3) formata, konačno je pred nama brz fotoaparat sa senzorom punog formata (ekv. 35 mm). Iako izgledom podseća na pretke, EOS 1D X je praktično razvijen "od nule". Zasnovan je na novom senzoru sa 18 megapiksela i, kako obećavaju, sa do sada najmanje šuma čak i na veoma visokim ISO osetljivostima. Kako fotoaparat snima velikom brzinom, tj. 14 snimaka u sekundi (12 ako se koristi autofokus), za obradu su zadužena čak dva nova DIGIC V procesora, dok je jedan DIGIC IV zadužen za merenje svetla i autofokus. Novi autofokusni sistem sastoji se od 61 AF polja, od kojih je čak 41 "krstastog" tipa, tj. osetljivo u dve ose. Lepa vest jeste i da je AF dobio zaseban odeljak u meniju, te će budućim vlasnicima promena parametara fokusa biti mnogo lakša. Novost je i EOS iTR (Intelligent Tracking and Recognition) sistem koji automatski prati lica u kadru. Merenje svetla u 252 zone obavlja nov

senzor sa 100.000 piksela. Zatvarač je napravljen od karbonskih vlakana i, po rečima proizvođača, može da izdrži 400.000 snimaka. Novitet u EOS svetu jeste i mogućnost kombinovanja više ekspozicija, i to na nekoliko različitih načina. Po rečima proizvođača, EOS 1D X je EOS sa do sada najboljim video-mogućnostima jer će, zahvaljujući novom senzoru, biti manje izražen moare, a za razliku od prethodnika, moći će "u cugu" da snimi 30 minuta materijala, uz automatsko "sećanje" na fajlove od po 4 GB. Radi lakše upotrebe fotoaparata, u vertikalnom položaju postoje dva "džojstika" sa zadnje, i dva para funkcijskih tastera sa prednje strane, a promenjen je i položaj još nekih tastera, poput onog za uključivanje živog prikaza. Pored duplog slota za kartice, EOS 1D X poseduje čitav niz opcija za žičano i bežično povezivanje - LAN port i novi WFT-E6A WiFi adapter. Najavljena cena EOS-a 1D X jeste 6.800 dolara, a pojavice se na tržištu u martu sledeće godine.

KINEMATOGRAFIJA PO "CANONU" - NOVO POGHLAVLJE

Svi mi, koji smo se poslednjih nekoliko godina pitali što nam se omiljeni proizvođač "uspavao", nedavno smo dobili odgovor koji je bio sve, samo ne očekivan. Evolucija EOS sistema počela je s pojavom EOS 5D Mk II, a kada su praktično svi aktuelni EOS modeli dobili mogućnost snimanja video-materijala, svima je bilo jasno da će nešto iz toga da proistekne ali niko nije sa sigurnošću mogao da kaže tačno šta. Početak jeseni, iako je po pravilu trebao da bude žut, zahvaljujući najavi iz firme "Canon" postao je crven, jer posle 20 i kusur godina, EOS sistemu je poverena još jedna uloga. Biće to sistem namenjen i "ozbiljnoj" video produkciji, sa sve kamerama i objektivima, namenjenim za tu svrhu. U prvog turi najavljena je Cinema EOS C300 kamera i nekoliko objektivna iz nove EF

Cinema serije. Reč je o kameri s novorazvijenim senzorom Super 35 formata i s rezolucijom od 8,29 megapiksela. Praviće se u dve verzije, tj. sa EF i PL bajonetom, koristeći CF kartice, a kad se bude pojavila na tržištu, početkom sledeće godine, koštaće oko 20.000 dolara. Novi objektivni će, takođe, biti dostupni u Cinema EF i PL verzijama, a u pitanju su CN-E14,5-60 mm T2,6 L S i CN-E30-300 mm T2,95-3,7 L S sa zumovima i CN-E24 mm T1,5 L F, CN-E50 mm T1,3 L F, CN-E85 mm T1,3 L F s fiksnim objektivima. Novi zum objektiv pokrivaće Super 35 i APS-C senzore, dok će fiksni moći da se koriste i na uređajima sa senzorom formata od 35 mm. I jedni i drugi prilagođeni su upotrebi u kinematografiji. Imaju jasno vidljive oznake, dugački hod prstena za fokus i zum i prsten za kontrolu blende. Filmadžije koje požele ova stakla u svom arsenalu moraće da izdvoje 47.000 dolara po objektivu za zumove i po 6.800 dolara za fiksne objektivne. Poznato je, takođe, i to da će u Cinema EOS liniji proizvođa biti i "klasičnih" D-SLR fotoaparata, a uskoro se očekuju najave novih proizvoda.

www.canon.rs

Lytro Light Field NOVA BUDUĆNOST FOTOGRAFIJE ILI...

Ovih dana "bombarduju" nas vestima o novom fotoaparatu i revolucionarnom otkriću koje treba da promeni budućnost fotografije. Sve to pokrenula je firma "Lytro" najavivši da će se početkom sledeće godine na tržištu pojaviti fotoaparati koji će imati mogućnost promene fokusa prema vlastitoj želji i to nakon snimanja fotografija. Istorija "zarobljavanja" svetlosnog polja veoma je stara. Prvi zapisi datiraju još od 1903. godine i uglavnom su to bila samo teoretska istraživanja. Eksperimenti su bili skupi i sastojali su se od puno fotoaparata povezanih na superračunar koji je obradivao sve te podatke. Svetlosno polje prvi put je zarobljeno pre oko dvadeset godina na Univerzitetu "Stanford". Princip rada je sledeći: klasični fotoaparati (analogni ili digitalni) hvataju snimak u ravni, tj. podatke o količini svetlosnih zraka koji padaju na film ili senzor. U prirodi, međutim, postoji svetlosno polje koje predstavlja količinu svetlosti koja putuje u svim pravcima i odbija se od objekta fotografisanja. Nova tehnologija snima sve informacije o kompletnom svetlosnom polju nekog kadra, uključujući intenzitet svetlosti, boju i pravac zraka.

To u praksi znači da ne treba više brinuti o oštirini fotografije i izostravanju pri fotografisanju, jer kada napravite snimak, izostravanje, tj. izbor tačke fokusa i dubinske oštirine, može biti obavljeno naknadno u samom fotoaparatu ili računaru i u potpunosti prilagođeno željama fotografa ili onog ko gleda fotografiju. Nov "Lytro Light Field" fotoaparat koji prvi treba da uvede ovu tehnologiju u komercijalnu upotrebu nimalo ne podseća na fotoaparat kakav smo

I pored toga što je fotoaparat "Lytro Light Field" doživeo veliku medijsku promociju, on nije prvi komercijalni fotoaparat koji beleži svetlosno polje. Pre godinu dana nemačka firma "Raytrix" napravila je fotoaparat Raytrix Model R11 sličnih mogućnosti, na koji može da se stavi standardni fotografski objektiv. S posebnim softverom možete promeniti dubinu polja i stvoriti trodimenzionalnu sliku iz jedne fotografije. Ovo je profesionalni uređaj koji ima praktičnu upotrebu i njegova cena je oko 30.000 evra.

www.raytrix.de

navikli da vidimo, a mene najviše podseća na karmin većih dimenzija. Nema ni veliki broj komandi, jer nema podešavanja otvora blende, fokusa. Od kontrola ima samo dugme za uključivanje, okidač, dugme za zumiranje, mali displej osetljiv na dodir, koji je smešten sa zadnje strane, i USB konektor sakriven iza poklopca. Fotoaparat ima 8x optički zum sa stalnim otvorom blende od f/2,0 na celom rasponu. Izuzetno je brz jer nema zadržke za izostravanje pre okidanja, a baterija i fleš-memorija integrisani su u sam fotoaparat. "Lytro" senzor je osetljiv na svetlo i obezbeđuje fotografisanje u vrlo lošim svetlosnim uslovima bez blica. Takođe, omogućava fotografisanje 3D fotografija, za čije pregledanje nisu potrebne posebne naočare. Za početak, u prodaji će biti dva modela u različitim bojama, s internom memorijom od 8 GB, na koju može da se snimi oko 350 fotografija s cenom od oko 400 evra. Model s internom memorijom od 16 GB, prodavaće se po ceni od oko 500 evra.

Za obradu snimljenih fotografija i postavljanje na Internet biće vam neophodan poseban softver (u početku će biti dostupan samo za Mac OS X, a verzija za Windows pojavice se tokom 2012). Zanimljivo je da iako postoji opcija za direktno učitavanje (upload) na internet-servise poput Fejsbuka "Facebook", originalne datoteke ostaju na "Lytrovim" serverima. U planu je mogućnost promene perspektive i neprimetno prebacivanje iz 2D u 3D. Snimljene fotografije biće rezolucije 300 x 300 piksela i to je sve za sada daleko od revolucije, ali treba se setiti da je digitalna fotografija na početku imala "smešnu" rezoluciju i da je veoma brzo stigla do današnjih nekoliko desetina miliona piksela. Da li je ovo nova budućnost fotografije i da li će doživeti praktičnu upotrebu, rano je da se kaže, ali vreme će pokazati.

www.lytro.com

Panasonic LUMIX DMC-GX1

Iz meseca u mesec, CSC fotoaparati, pogotovo iz "mikročetvorotročinske" familije, zaokupljaju sve veću pažnju. Iz firme "Panasonic" stiže najava dugo očekivanog "pravog" naslednika modela GF1. Kao što je poznato, GF2, i pogotovo GF3, nisu ono što su svi mislili da će biti, i bilo je pitanje vremena kada će proizvođač ponuditi i malo telo i, fotografima neophodne spoljne kontrole. Taj trenutak je došao i iz "Panasonica" su najavili ne samo nov model, već i novu familiju proizvoda. Lumix GX1 je mali, ima praktičan rukohvat, veći broj tastera i nov senzor (16 MP, isti kao u G3), ali nema elektronsko tražilo (može se priključiti eksterno). Proizvođač obećava fotografije visokog kvaliteta čak i na visokim ISO osetljivostima i veliku brzinu autofokusa i dužu autonomiju. U prodaji će se pojaviti sredinom decembra, po ceni od 600 evra samo za telo, a u kompletu s novim, tankim kit zumom iz X-serije, koštaće 830 evra.

www.panasonic.rs

Zeiss CARL ZEISS DISTAGON T* 2/25

Iz Nemačke stiže nov, brz, širokougaoni, naravno manuelno fokusni, objektiv. "Zeiss" je najavio Distagon T* 2/25 za Canon EOS i "Nikonove" F-fotoaparate (i kamere). Konstrukcija se sastoji od 11 elemenata u 10 grupa, a imućni ljubitelji širokog, a mutnog, moraće za ovo zadovoljstvo da izdvoje nešto više od 1.450 evra.

http://lenses.zeiss.com/photo/en_DE/home.html

Sony Alpha NEX-7

Aždaja u džepu

LJUBITELJI DIGITALNIH FOTOAPARATA BEZ OGLEDALA, A S IZMENJIVIM OBJEKTIVIMA, KONAČNO MOGU DA ODAHNU JER SADA ZAISTA MOŽE DA SE KAŽE DA JE "SONY" OZBILJAN U NAMERI DA NEX SISTEM PROŠIRI I NAMETNE KAO ODLIČNO REŠENJE ZA ŠIRI KRUG FOTOGRAFA

✦ Srđan Abdee Abdijević

Sony Alpha NEX-7, perjanica NEX familije malih fotoaparata s velikim senzorom najzad je među nama i, odmah da kažem, planira tu i da oстане. Već samo pakovanje koje podseća na monolit iz "Odiseje u svemiru" govori mi je da se unutra nalazi nešto što će uneti promene u moje poglede na foto-opremu i taj prvi utisak me nije prevario. Kada sam izvadio NEX-7 iz ambalaže, bilo mi je jasno da je moguće u malo telo smestiti sve što treba. Ujedno, shvatio sam i to da je ovaj fotoaparat i najava novog trenda u kome će izvestan broj budućih CSC fotoaparata biti podjednako sposobni kao prethodni modeli s ogledalom.

TELO

Telo NEX-7 odlično je izrađeno i potpuno je u skladu s namenom i cenom. Kvalitet korišćenih materijala je odličan i već se na prvi pogled može zaključiti da je reč o proizvodu napravljenom da traje dugo i radi pouzdano, čak i u rukama onih koji opremu baš i ne maze. Jedino što mi se nije dopalo jeste ugrađeni blic, koji kada iskoči iz tela, deluje kao nešto što će se slomiti mrkim pogledom. Naravno, u pitanju je kompromis jer se blic nalazi blizu bajoneta i mora da se podigne visoko da bi se izbegla senka objektiva u kadru i da bi se, koliko-toliko, ublažio efekat crvenih očiju. Slučajno sam primetio da konstrukcija ugrađenog blica praktično dozvoljava

A ELEKTRONSKO TRAŽILO

Elektronsko tražilo na NEX-7 je dokaz kako je moguće dobiti vrhunski dizajn i vrhunsku funkcionalnost u istom paketu. Iskreno se nadam da će ih i drugi proizvođači slediti.

B OBJEKTIV

Lagani kit objektiv srednjeg raspona s optičkom stabilizacijom.

C FN DUGME

Funkcijsko dugme koje poziva redom do četiri podešavanja.

1 DISPLEJ

Displej na NEX-7 dobro se vidi i po jakom suncu, a mogućnost pomeranja se može vrlo kreativno iskoristiti u mnogim situacijama.

2 KONTROLNI TOČKIĆI

NEX-7 ima čak tri kontrolna točkića čija se uloga menja u zavisnosti od podešavanja korisnika i režima snimanja.

Od sledećeg modela očekujem mogućnost usmeravanja blica.

Ako se koriste mali objektiv, fotoaparat može da se nosi i na kvalitetnoj traci oko ručnog zgloba.

Otvor stereo-mikrofona

da ga usmerite nagore, ali ne postoji mehanizam koji bi ga u tom položaju držao, što je veliki propust, koji će kod naslednika biti, nadam se, ispravljen. Ugrađeni fleš može bežično da kontroliše pojedine modele "Sony", tj. "Minolta" eksternih bliceva, a podržana je i sinhronizacija na velikim brzinama zatvarača. Papučica za eksterni blic je ona čudna, tj. "Minoltina", i korišćenje, na primer, okidača za rasvetu zahteva kupovinu adaptera.

DISPLEJ I TRAŽILO

Najveće oduševljenje kod mene izazvalo je prozorče pozadi u levom gornjem ćošku, a reč je, naravno, o elektronskom tražilu. I to ne bilo kakvom elektronskom

tražilu, već o "Sonijevom" čudu moderne tehnologije, tj. istom onom minijaturnom OLED displeju velike rezolucije (XGA) o kome sam pisao u testu modela SLT-A77. Pored neospornog kvaliteta tog tražila, kada je prikaz u pitanju, moram priznati da mi se posebno dopada i to kako je on uklopljen u telo, jer njegovo postojanje nije ostavilo posledice po ergonomiju i dimenzije fotoaparata i ovakvo rešenje definitivno je elegantnije od nakaradnih eksternih tražila. Kada se fotografiše u čudnim pozama, prilikom kojih je nemoguće ili nepristojno gledati u tražilo, na scenu stupa displej dijagonale tri inča sa 921.000 tačaka, koji se može pokretati u dve ose, tj. moguće ga je podići ili spustiti da bi se lakše snimalo iz gornjeg ili donjeg rakursa.

RUKOVANJE

Sony NEX-7 poseduje pravi pravcati rukohvat koji, i pored malih dimenzija tela, osigurava udoban i siguran hvat, što je veoma bitno. Naravno, male dimenzije su morale ostaviti posledice, a kao što je već uobičajeno, reč je o kontrolama zbijenim na desnoj strani čije korišćenje ume da bude veoma naporno. Naime, raniji NEX modeli bili su poznati kao fotoaparati čije korišćenje u velikoj meri podrazumeva šetnju kroz menije i "Sony" je rešio da situaciju malo popravi, pa NEX-7 ima izvestan broj točkića i dugmića ali, pošto Marfi nikad ne spava, radi se o kontrolnom sistemu gde su ti točkići i dugmad potpuno drugačiji od onih koje smo do sada srećali. To je hibridni kontrolni sistem u kome kontrole menjaju ulogu u zavisnosti od izabranog režima snimanja i on zahteva određeno vreme za privikavanje, ali posle toga, kao i nakon prilagođavanja kontrole ličnim potrebama, rad fotoaparatom NEX-7 postaje, što bi se reklo, pesma.

SONY E 18-55 MM F/3,5-5,6

Jedna od varijanti prilikom kupovine svakog od fotoaparata iz NEX porodice jeste kupovina u kompletu sa "kit" zumom standardnog raspona 18-55 mm (35 mm ekv. 27-83 mm) i za tu klasu i namenu standardnih maksimalnih otvora blende, tj. f/3,5-5,6. Iako su takvi objektiv poznati kao "rešenje dok se ne skupi kinta za nešto bolje", "Sony" je izuzetak jer je u pitanju veoma lagan objektiv skromnih dimenzija, visokog kvaliteta izrade i dobrih optičkih

karakteristika. U nešto manje od 200 grama mešovite konstrukcije (legura magnezijuma i plastika) našlo se mesta za efikasan sistem za stabilizaciju slike, mogućnost direktnog ručnog doterivanja fokusa i brz i tih motor za autofokus. Prečnik navoja za filtre je skromnih 49 mm, a korišćenje polarizacionih i sličnih filtera koji se okreću je lako zato što se prednji element ne rotira prilikom fokusiranja.

Optičke karakteristike objektiv su, u proseku, na zadovoljavajućem nivou. Na 18 mm je primetno bačvasto izobličenje, hromatske aberacije i vinjetiranje na svim otvorima blende, ali se već od 24 mm stvar znatno popravlja. Oštrina u centru kadra je odlična na svim žižnim daljinama i otvorima blende ali, da bi se dobili savršeno oštri ćošкови, potrebno je blendu malo pritvoriti.

Maleni NEX "kit zum" nije savršen objektiv, ali zbog svojih gabarita i zgodnog raspona može biti veoma upotrebljiv u velikom broju situacija, pogotovo što ga je moguće nositi u jakni džepa.

U velikom broju situacija, razliku između uspelog i neuspelog snimka čini sveukupna "brzina" fotoaparata, a to je ono u čemu CSC fotoaparati donedavno nisu briljirali. U poslednje vreme to se bitno popravilo, te je NEX-7 jedan vrlo živahan uređaj na koji većina fotografa nikad neće morati da čeka. Kao ilustraciju, navešću brzinu snimanja u rafalu, koja može da iznosi čitavih 10 snimaka u sekundi i da kašnjenje u odzivu prilikom snimanja iznosi svega 0,02 sekunde, što su cifre hvale vredne i u praksi dobrodošle. Brzina autofokusa je odlična, tj. takva da je u dobrim svetlosnim uslovima teško primetiti razliku u odnosu na dobar deo D-SLR fotoaparata, tj. razlika je u tačnosti fokusa koja je kod NEX-7 daleko veća. Kada je svetla malo, autofokus uspori, ali i dalje ostane precizan, a veća odstupanja javljaju se samo kada je "mrak" i to ako se ne koristi lampica za pomoć pri fokusiranju. Za dobre karakteristike zaslužan je delom i sam senzor koji ima elektronsku prvu zavesicu, a krive horizontale efikasno sprečava digitalna libela.

PUNO PIKSELA

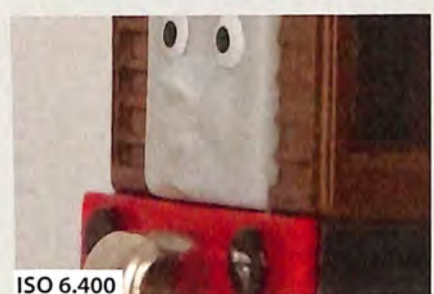
Mali NEX-7 je CSC pandan Alfi A77, što znači da ovi modeli dele i isti senzor, a u pitanju je još jedno "čudo tehnike" u vidu Exmor APS HD CMOS senzora sa efektivnom rezolucijom od čitavih 24 miliona piksela koji predstavlja jedan od glavnih aduta ovog modela. Senzor ima veoma veliku rezoluciju i odličan dinamički opseg koji svoju pravu moć pokazuje kada se koristi RAW, kada je koristeći niske i srednje ISO osetljivosti i dobar objektiv moguće dostići, za praktično džepnu spravu, neverovatno kvalitet fotografija čak i kada se radi o štampi u velikim formatima. Najveći problem, kada je kvalitet slike u pitanju, jesu objektiv jer megapikseli ne praštaju, a to dodatno komplikuje činjenica da "Sony" linija NEX objektivna nije baš mnogo bogata. To se može prevazići kupovinom adaptera i korišćenjem "Minolta" i "Sony" objektivna za SLR fotoaparate, kao i velikog broja objektivna za druge sisteme. Uporedo sa NEX-7 najavljen je i nov LA-EA2 adapter koji NEX-7 pretvara u SLT fotoaparat sa sve faznim AF senzorima i brzim kontinualnim izoštravanjem.

Ako ne volite da fotografije naknadno obrađujete, NEX-7 će vas u potpunosti razumeti i omogućiti vam da one već prilikom samog fotografisanja postanu posebne. To podrazumeva, pored uobičajenog igranja bojama i kontrastom, i mogućnost pravljenja panorama prostim okretanjem fotoaparata (koji tom prilikom štekće kao "šarac"), kao i pravljenje HDR-a. Vlasnicima kompatibilnih "Bravia" televizora zanimljiva opcija može biti i pravljenje 3D panorama, kada komplikovani algoritmi na osnovu analize dve fotografije nastale pomeranjem fotoaparata, prave trodimenzionalnu sliku.

Što se tiče video-mogućnosti, NEX-7 nudi veliki izbor režima snimanja, te je u PAL varijanti moguće snimati pun HD (1.920x1.080) sa 50 sličica u sekundi sa 28 MB/s, a postoje i "slabija" podešavanja za manje zahtevne korisnike. Video snima u AVCHD 2.0, a audio u AC-3 formatu. Na fotoaparat je moguće priključiti eksterni mikrofoni.

ISO 1.600

ISO 6.400

ISO 16.000

- Kvalitet snimljenih fotografija i video-zapisa, kvalitetna izrada, kontrole, sveukupna brzina rada, tih zatvarač, tražilo.
- Zahtevan po pitanju kvaliteta objektivna, nestandardna papučica za blic, kontrole koje traže navikavanje.

UTISAK

Umesto klasičnog "tehničkog" utiska reći su samo ovo: Sony NEX-7 je bio, otišao i ostavio prazninu. Gledajući kurirski kombi kako se gubi iza čoška, i udišući miris opalog lišća, osetih setu i potrebu da se prošetam po kraju. Posle samo pola sata sve mi je bilo jasno. Šetnja bez NEX-7 nije šetnja, već besciljno tumaranje u kome prizori ostaju nezabeleženi, ali nastavljaju još dugo da progone...

TEHNIČKI PODACI

OSNOVNE INFORMACIJE	SONY ALPHA NEX-7
Cena (sa PDV)*	125.000 din. (1.250 evra) set s objektivom 18-55 mm
Sony E	Sony E
Faktor uvećanja žižne daljine	1,5x
Tip senzora / veličina	APS-C "Exmor" HD CMOS, 23,5 x 15,6 mm
Odnos strana senzora	1,5 (3:2)
Maksimalni efektivni broj piksela	24,3 miliona piksela
Format u kojem snima	JPEG, RAW, RAW + JPEG, AVCHD 2.0 (video-zapis)
Tražilo	XGA OLED, 2.359.296 piksela, pokriva 100% vidnog polja, uvećanje 1,09, korekcija dioptrije
Displej	3 inča (7,62 cm) TFT LCD sa 921.600 piksela
Autofokus / krstastih senzora / osetljivost za ISO 100	detekcija kontrasta
AF osvetlivač	da, LED
Brzina zatvarača	30 - 1/4.000 s i B
Sinhronizacija blica	1/250 s
Brzina kontinualnog fotografisanja	do 10 snimaka u sekundi
Ekspozicijski režimi rada	PASM, Auto, Auto+, panorama, 3D panorama, programi sa scenama
Merni sistem	multi, naglasak na centar, spot
Ekvivalentna osetljivost (ISO)	Auto, ručno od 100 do 16.000
Korekcija ekspozicije	+/- 5EV (korak 0,3 EV)
Korekcija snage blica	+/- 3EV (korak 0,3 EV)
AutoBracketing	tri snimka ili pet snimaka s korakom +/- od 0,3 do 3 EV
Balans belog	Auto, 6 definisanih opcija i zadanje vrednosti u kelvinima
Bracketing / fino podešavanje balansa belog	ne / da
Ugrađeni blic	GN 6 (ISO 100) i pokriva polje objektivna do 17 mm
Blic TTL sistem	ADI, bežična kontrola
Tip memorijske kartice	SD/SDHC/SDXC/MemoryStick Pro Duo
Daljinski okidač	IC
Nosač baterija s vertikalnim rukohvatom	ne
Kontrola dubinske oštine	da
Živi prikaz slike na displeju	da
Snimanje video-zapisa	da
Stabilizacija slike	ne
Priključci	USB, HDMI, mikrofoni
Napajanje	NP-FW50,
Karakteristike baterije (prema CIPA standardu)	oko 430
Dimenzije / masa (bez baterija i objektivna)	120 x 67 x 43 mm, 291 g
Sadržaj kutije	punjač, baterija, kaiš, poklopci, CD sa programima
Informacije	www.sony.rs

*Cene su okvirne i podložne promenama

OCENA

Konstrukcija:	
Rukovanje:	
Mogućnosti:	
Kvalitet fotografije:	
Cena/kvalitet:	
UKUPNA OCENA	

Lagan, raznovrstan i spreman za avanturu.

Predstavljamo vam Versapack 200 AW Dvodelni višenamenski ranac

Lak pristup opremi sa bilo koje strane.

Gornji deo ranca namenjen je vašim ličnim stvarima.

Posetite: www.lowepro.com/versapack

Sigma 8–16 mm f/4,5–5,6 DC HSM Ekstremno široko

"SIGMA" JE NAJVEĆI NEZAVISNI PROIZVOĐAČ OBJEKTIVA NA SVETU. VEĆ NEKOLIKO GODINA U PONUDI IMA MODELE KOJE DRUGI NEMAJU, A JEDAN OD TAKVIH JESTE SIGMA 8–16 MM F/4,5–5,6 DC HSM – EKSTREMNI ŠIROKOUGAONI ZUM OBJEKTIV

Boris Bjelica

Ovaj model ima ekstremno malu žižnu daljinu od 8 mm i namenjen je isključivo D-SLR fotoaparatom sa APS-C veličinom senzora na kojima pokriva vidni ugao oko 121,2 stepena (u zavisnosti od veličine senzora koji vaš sistem ima). Odličan je za snimanje arhitekture,

enterijera i pejzaža jer daje prenaplašenu perspektivu i ističe objekte fotografisanja. S pravom se može reći da je ovaj objektiv (s ekvivalentnom žižnom daljinom od 12 do 24 mm) unapređena APS-C verzija dobro poznatog objektivu Sigma AF 12–24 mm f/4,5–5,6 EX DG HSM za pun format senzora.

OPTIČKA KONSTRUKCIJA

Ekstremni širokougao raspon zahteva i puno novina u optičkoj konstrukciji, a to je petnaest elemenata raspoređenih u jedanaest grupa. Korišćena su četiri FLD staklena elementa, čije su karakteristike slične fluoritu, koji se koristi isključivo kod skupih objektivu

radi korekcije aberacije boja. Sastavni deo optičke konstrukcije čine i tri asferična sočiva, od kojih je jedno hibridno i specijalno oblikovano kako bi se korigovali distorzija i astigmatizam. Premaz sočiva je zaista dobar. Prednje sočivo, i pored toga što je upadljivo ispušćeno, prilikom fotografisanja u kontrastu svetla retko se dešava pojava takozvanih duhova i neželjenih refleksa. Senilo je sastavni deo ovog objektivu i nije moguće koristiti filtre. Jedina mogućnost korišćenja filtra prečnika 72 mm jeste s prstenastim adapterom koji dobijate uz objektiv, ali tada u zavisnosti od žižne daljine dobijate manje ili veće delove zatamnjenih ivica.

KVALITET IZRADE

Nov "Sigmin" objektiv izrađen je kvalitetno i to uglavnom od metalnih delova i čvrste, kvalitetne plastike. Dva prstena za ručno izoštravanje i zumiranje lepo klize i zgodni su za upotrebu. Fizička dužina objektivu ostaje konstantna, bez obzira na promenu položaja zuma i kretanja sočiva za izoštravanje. Objektiv je prilično kompakatan, a ono što je neobično svakako je njegov prečnik od "samo" 75 mm.

Sigma ima HSM motor koji je vrlo brz i gotovo nečujan, ali je moguće i direktno ručno izoštravanje. Kada se koristi živi prikaz slike, izoštravanje je malo sporije nego kod objektivu drugih proizvođača. Kontrolni deo objektivu na bočnoj strani ima prekidač za izbor načina izoštravanja. Minimalna daljina izoštravanja je 24 mm, a ima i skalu s postavljenim udaljenostima. Uz objektiv dobijate i kvalitetnu torbicu.

DOBRA OŠTRINA

Oštrina koju daje ovaj objektiv izuzetno je dobra na centralnom delu kadra za ceo raspon žižne daljine, ali je malo lošija na ivicama kadra. Za otvor blende f/8 rezultati se popravljaju, pa je moja preporuka da je češće koristite ukoliko ste u mogućnosti. Daje prilično veliko izobličenje slike za žižnu daljinu od 10 mm (oko -3%), ali je sve to uobičajeno za ekstremni vidni ugao koji pokriva. Situacija se drastično popravja kad se pređe žižna daljina od 12 mm. Svi širokougaoi objektivu imaju takozvano prirodno vinjetiranje zbog nemogućnosti da svetlost podjednako pokrije celu scenu. Kod njega je najviše izraženo na žižnoj daljini od 10 mm, s maksimalnim otvorom blende, ali situacija se opet znatnije popravja za sve žižne daljine kada se postavi blenda na f/8. ■

UTISAK

Sigma 8–16 mm f/4,5–5,6 DC HSM prava je zvezda u svojoj kategoriji objektivu jer nudi ekstremnu žižnu daljinu, kvalitetnu konstrukciju i, na kraju, vrlo oštre fotografije na celom rasponu kadra kada se blenda zatvori na f/8. Najveći problem može biti vinjetiranje i blaga hromatska aberacija s maksimalnim otvorom blende, ali ona nestaje zatvaranjem otvora blende.

- Kvalitet izrade, odlična oštrina na centralnom delu fotografije, umerena distorzija, tih, brzo i precizno izoštravanje.
- Velika hromatska aberacija i vinjetiranje za žižnu daljinu od 10 mm, nemogućnost korišćenje filtra.

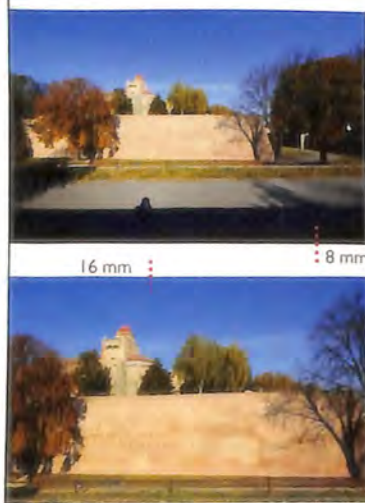
TEHNIČKI PODACI

OSNOVNE INFORMACIJE	SIGMA 8–16 MM F/4,5–5,6 DC HSM
Cena (sa PDV)*	75.000 din. (750 evra)
Bajonet	Canon EF, Nikon F, Pentax, Sigma, Sony α
Žižna daljina	8–16 mm
Ekvivalentna žižna daljina za format od 35 mm kada se koristi na APS-C formatu	12–24 mm (1,5x) 12,8–25,6 mm (1,6x) 13,6–27,2 mm (1,7x)
Maksimalni otvor blende	f/4,5 (8 mm) i f/5,6 (16 mm)
Minimalni otvor blende	f/22
Konstrukcija (br. sočiva / br. grupa sočiva)	15 / 11
Broj lamelica blende	7
Stabilizator slike	ne
Minimalna daljina izoštravanja	0,24 m
Informacija o rastojanju	da
Prečnik filtra	s adapterom 72 mm
Senilo	ugrađeno
Dimenzije / masa	75 x 105,7 mm / 555 g
Sadržaj kutije	prednji, zadnji poklopac i torba
Informacije	011/71-29-136, www.foto-oprema.com, www.sigma-photo.co.jp/english

*Cene su okvirne i podložne promenama

OCENA

Konstrukcija i rukovanje:	
Mogućnosti:	
Kvalitet optike:	
Cena/kvalitet:	
UKUPNA OCENA	

REZOLUCIJA

	f/5,6	f/8	f/11	f/16	f/22
8 mm					
12 mm					
16 mm					

Svet KOMPJUTERA

Najdugovečniji i najtiražniji kompjuterski mesečnik u Srbiji

Na kioscima svakog prvog u mesecu

Tamron 18–270 mm F/3,5-6,3 Di II VC PZD Manji i lakši superzum

NOVA VERZIJA "TAMRONOVOG" SUPERZUM OBJEKTIVA S RASPONOM OD PETNAEST PUTA NIJE SAMO MANJA I LAKŠA, VEĆ SADA IMA PZD MOTOR ZA BRŽE I TIŠE IZOŠTRAVANJE. PROVERIO SAM KOLIKO STVARNO OVE NOVE KARAKTERISTIKE MOGU DA PRIVUKU POTENCIJALNE KORISNIKE KOJI ŽELE DA IMAJU SVE U JEDNOM OBJEKTIVU

✦ Boris Bjelica

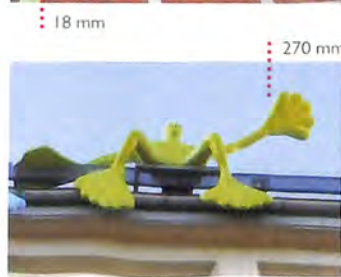
► REZOLUCIJA

	f/5,6	f/8	f/11	f/16	f/22
18 mm					
200 mm					
270 mm					

Kod današnjih digitalnih fotoaparata ne vodi se samo rat za veći broj piksela već i trka u rasponu zum objektivu, kako kod kompaktnih digitalaca, tako i kod objektivu koji su namenjeni D-SLR fotoaparata. I sâm sam puno puta pozeleo da imam jedan objektiv koji pokriva veliki raspon žižne daljine, a da pri tome ne bude suviše težak i da mi bude dobar pratilac na putovanju kada svi izbegavamo da nosimo suviše opreme. Ponuda ovih objektivu koji se mogu nazvati superzumovima sve je bolja, a firma "Tamron" sada je na vrhu liste kada je u pitanju raspon žižne daljine. Ovaj objektiv isključivo se koristi na D-SLR fotoaparata i sa APS-C formatom senzora sada daje najveći raspon žižne daljine od 18 do 270 mm, što je ekvivalentno vidnom uglu objektivu sa žižnom daljinom od 27 do 405 mm, za format od 35 mm.

KVALITET IZRADE

Objektiv je kraći i tanji u odnosu na prethodni model, ali ima isti raspon žižne daljine. U sklopljenom položaju dugačak je samo 88 mm, što je za malo duže od standardnih zum objektivu raspona 18–55 mm. Masa mu je 450 grama, tj. 100 grama je lakši od prethodnika, što je dobro kada se ovaj superzum

objektiv koristi na manjim D-SLR fotoaparata. Kako je to "Tamronu" uspeo? Za izradu objektivu koristio je u najvećoj meri plastiku, ali i pored toga kvalitet je prilično dobar. Prstenovi koji se izvlače s promenom žižne daljine samo malo se klimaju. Na objektivu dominira široki gumirani prsten za zumiranje i kontrolu, a uži prsten za ručno izoštravanje nalazi se ispred njega. Ima skalu s označenim udaljenostima. Prsten za ručno izoštravanje okreće se za vreme automatskog izoštravanja, pa je poželjno prste držati dalje od njega. Drugi problem koji utiče na preciznost ručnog izoštravanja jeste mali raspon između minimalne daljine za izoštravanja i beskonačnosti.

Kao i kod većine današnjih objektivu, osnovni način za izoštravanje jeste automatika. U tom pogledu, kod ovog modela napredak je očigledan zahvaljujući novom "Tamron" "Piezo Drive" (PZD) motoru sličnom mikro USM motoru koji koristi "Canon". Mali pizeoelektrični (ultrazvučni) motor pokreće mehanizam za izoštravanje. Lagan je i tih, ali nije tako brz kao prstenasta verzija ovog motora. Ne dozvoljava direktno ručno izoštravanje i da bismo to uradili, mora se prekidač pomeriti u MF položaj. Na levoj strani nalazi se i prekidač kojim se uključuje i isključuje sistem za stabilizaciju slike. Fotoaparat s ovim objektivu bezbedno možete nositi na ramenu jer, ima kočnicu koja blokira objektivu u najkraćem položaju.

OPTIČKA KONSTRUKCIJA

I pored potpuno nove optičke konstrukcije, kvalitet fotografija nije ništa bolji. Distorzija i vinjetiranje postoje i vidljivi su, ali ne u toj meri da kvare konačan

izgled fotografija. Hromatska aberacija najviše je vidljiva za krajnje raspone žižnih daljina 18 mm i 270 mm, dok je najniža za žižnu daljinu od 50 mm. Kada je u pitanju oština snimljenih fotografija, najbolja ujednačenost između centralnih i perifernih delova snimljenih fotografija najbolja je za žižnu daljinu od 18 mm. U telepoložaju objektiv je lošiji i najbolju ujednačenost između centralnih i perifernih delova ima za otvore blende između f/8 i f/11.

"Tamron" VC sistem za stabilizaciju slike radi na dobro poznatom principu pomeranja senzora i grupe sočiva. U testu se pokazalo da je sa tri do četiri stepena dužim ekspozicijama moguće fotografisati bez straha od neoštine zbog ekspozicije duže od potrebne za izabranu žižnu daljinu. ■

! UTISAK

Konstrukcija superzum objektivu pravi je balans između dimenzija i optičkog kvaliteta. Objektiv je za 24% kraći i za 18% lakši od prethodnika, brže izoštrava i ima stabilizaciju slike. Najbolje rezultate postiže na žižnoj daljini od 18 mm, a kvalitet se kvari na maksimalnom telepoložaju objektivu od 270 mm. Njegove male dimenzije u odnosu na slične objektivu čine ga pogodnim za korišćenje na manjim D-SLR fotoaparata.

- Lagan i kompaktan, tih i brzo izoštravanje, veliki raspon žižne daljine, stabilizacija slike
- Fotografije su malo mekše na celom rasponu žižne daljine, prsten za zumiranje je krut.

► TEHNIČKI PODACI

OSNOVNE INFORMACIJE	TAMRON 18–270 MM F/3,5-6,3 DI II VC PZD
Cena (sa PDV)*	59.500 din. (595 evra)
Bajonet	Canon EF, Nikon F, Sony α
Žižna daljina	18–270 mm
Ekvivalentna žižna daljina za format od 35 mm kada se koristi na APS-C formatu	27–405 mm (1,5x) 28,8–432 mm (1,6x)
Maksimalni otvor blende	f/3,5 (18 mm) i f/6,3 (270 mm)
Minimalni otvor blende	f/22 (18 mm) i f/40 (270 mm)
Konstrukcija (br. sočiva / br. grupa sočiva)	16 / 13
Broj lamelica blende	7
Stabilizator slike	da
Minimalna daljina izoštravanja	0,49 m
Informacija o rastojanju	da
Prečnik filtra	62 mm
Senilo	da 18
Dimenzije / masa	74,4 x 88 mm / 450 g
Sadržaj kutije	prednji, zadnji poklopac i senilo
Informacije	011/33-70-877, www.photo-global.rs, www.tamron.eu

*Cene su okvirne i podložne promenama

► OCENA

Konstrukcija i rukovanje:	
Mogućnosti:	
Kvalitet optike:	
Cena/kvalitet:	
UKUPNA OCENA	

Lowepro Photo Sport 200 AW Za vaše foto izlete

AKO STE AVANTURISTA, VOZITE BIKIKL, TRČITE ILI MOŽDA ŽELITE DA OVE ZIME NA SKIJANJE PONESETE VAŠ D-SLR FOTOAPARAT, ONDA ĆE VAM BITI POTREBAN RANAC KOJI JE PRAKTIČAN ZA NOŠENJE I DOBRO ŠTITI FOTO-OPREMU. PROBAO SAM NAJNOVIJI "LOWEPRO" RANAC NAMENJEN UPRAVO OVOJ KATEGORIJI KORISNIKA

✦ Boris Bjelica

Ranac je lagan (mase svega 2,9 kg), izrađen je od vodootpornog materijala i dizajniran u poznatom stilu – sa dva odeljka. Zadnji deo ranca s kaiševima za nošenje napravljen je nalik planinarskim rančevima i veoma je praktičan. Gornji deo zapremine 13,9 litara predviđen je za lične stvari, a u donjem delu ranca ima dovoljno mesta za D-SLR fotoaparat s vertikalnim rukohvatom, s objektivom, i za dodatni objektiv. Bočni poklopac na odeljku za fotoaparat dobro je postavljen i omogućava da iz torbe brzo izvadite fotoaparat ili promenite objektiv i to bez skidanja ranca s ramena. Na njemu ima dosta džepova, postoji i odeljak u koji se može smestiti rezervoar za vodu zapremine od 2 litra i traka za držanje stativa.

Oznaka AW (All Weather Cover™) u nazivu označava da ovaj ranac ima i navlaku za kišu. Proizvodi se u dve boje (crno-sivoj i narandžasto-sivoj). ■

Cena: 16.900 din. (169 evra)
Informacije: www.lowepro.com i www.refot.com

! UTISAK

Svi ljubitelji fotografije u svaku aktivnost žele da uključe i fotoaparat, pa je tako ovaj ranac izuzetno praktičan kada su u pitanju sportske aktivnosti.

► OCENA

Kvalitet izrade:	
Cena/kvalitet:	
UKUPNA OCENA	

Voigtländer Bessa

BILA JE TO JEDNA OD NAJVEĆIH I NAJSTARIJIH NEMAČKIH FABRIKA FOTOAPARATA, OBJEKTIVA I PRIBORA. OTVORENA JE JOŠ 1807. GODINE UBEČU, A OD 1849. RADILA JE U NEMAČKOM BRAUNŠVAJGU (BRAUNSCHWEIG)

✦ Miroslav Nikoljačić

Tako duga istorija, a i nemački duh, koji je uvek težio tehničkoj perfekciji, omogućili su da ova fabrika konstruiše i proizvede preko pet stotina različitih tipova gotovo savršenih fotoaparata. Sve to pratio je potreban pribor, kao i objektiv, po kvalitetu ravnih fotoaparata. Za razliku od drugih velikih imena, Bessa fotoaparati proizvode se i danas, naravno, znatno modernizovani.

BESSA

U najpopularnije evropske srednjeformatne fotoaparate ubrajala se i "Voigtländerova" Bessa. Od 1929. do 1956. godine proizvedeno je više od dvadeset modela u oko 60.000 primeraka. Najinteresantnije su Besse s ugrađenim daljinarom. Čak i danas, u vreme digitalne fotografije, ova Bessa svojim tehničkim savršenstvom, ozbiljnim utiskom koji prosto zrači iz nje, kao i lepim dizajnom, spada među fotoaparate koji će svakoga oduševiti. Tako je bilo i samnom. Znao sam sve o Bessama, jedini problem bio je što nijednu nisam imao.

Objektiv i zatvarač

Poluga za premotavanje i dugme za otvaranje

BESSA S DALJINAROM

Jedna takva sada je i u mojoj kolekciji. Proizvedena je 1938. godine, predviđena za 8 snimaka 6x9 ili 16, veličine 4,5x6 cm. Postojao je izbor od tri objektiv: Helomar 3,5, Skopar 4,5 i Heliar 3,5/10,5 cm. Svi objektiv su u "Compur Rapid" zatvaraču, s oznakama ekspozicija 1 – 400, T i B. Okulari tražila i daljina su odvojeni, a u tražilu je pokretni graničnik za formate snimka 6x9 i 4,5x6 cm. Najmanja udaljenost snimanja je metar. Fotoaparat ima sklopljivi okidač, koji izlazi iz prednjeg poklopcu kada se on otvori. Bessa lepo leži u ruci, okidanje je izvanredno mekano.

- A MEH**
Ovaj fotoaparat spada u kategoriju sklopljivih i to zahvaljuje mehu.
- B DALJINAR**
Točak daljinara sa skalom dubinske oštine.
- C UNUTRAŠNOST**
Kada otvorimo fotoaparat, postaju nam dostupna ležišta za film i kalem.

KAKO SAM DOŠAO DO BESSE?

Da bi to objasnio, napraviću malu digresiju. Inženjer Miodrag Gligorić je strastven kolekcionar radioaparata i elektronske opreme, čak je u ovoj oblasti i saradnik Srpske akademije nauka i umetnosti (SANU). Lutajući po buvljim pijacama, nas dvojica smo se upoznali, pa i prijateljili. Pre fotografije bio sam radio-amater, tako da imam određeno znanje iz te oblasti. I uvek kada bih naleteo na neki stari radio, a znao sam šta ga otprilike zanima, javio bih mu. Mile je, zahvaljujući meni, stigao do nekoliko zaista vrednih kolekcionarskih primeraka radioaparata. Naravno, i on je uzvraćao istom merom, tako da ova "kooperacija" traje više godina. Da ne dužim, inženjer Miodrag Gligorić je direktno zaslužan što pišem ovaj tekst.

Naime, video je na zemunskom buvljaku veliku kartonsku kutiju punu fotoaparata i odmah mi to javio. Brzo sam stigao i zaronio u kutiju s jedno tridesetak fotoaparata. U početku sam bio zaočaran, jer su to bili plastikaneri, potpuno nezanimljivi. Kako nisam bio u mogućnosti da vadim fotoaparat po

ZNAO SAM SVE O BESSAMA, JEDINI PROBLEM BIO JE ŠTO NIJEDNU NISAM IMAO

fotoaparat, ugurao sam ruke u kutiju i na dnu opipao Bessu – već po obliku znao sam da je to ona, i to još s daljinarom. Bio sam oduševljen dok je nisam konačno video. To je bio hladan šok. Sva zardala, oguljene i pokidane presvlake, očajno je izgledala, čak nisam mogao ni da je otvorim. Tako se činila i prodavcu, koji je bio presrećan mogućnošću da se reši krtitije, te je bez ikakvog razmišljanja rekao: "Sto dinara". Izvadio sam iz džepa jednog "Teslu" i time je posao bio zaključen. Po dolasku kući, deprimiran, i ne očekujući ništa dobro, ostavio sam fotoaparat umotan u plastičnu kesu na policu, u garaži i tu je Bessa "spavala" dvadesetak dana. Stalno sam odgađao opravku, znao sam da će mi trebati dosta vremena da je dovedem u red – ako to uopšte bude moguće.

REPARATURA

Poprilično sam se namučio da je otvorim. Posebno teško bilo je sa zadnjom stranom. Za divno čudo, unutrašnjost fotoaparata bila je daleko bolje očuvana od spoljašnjosti. Objektiv Heliar 3,5/10,5 cm (najkvalitetniji na ovom tipu Besse) čist kao suza, a Compur Rapid zatvarač, izvanredno funkcioniše: sve ekspozicije rade, čak je i autoknips odzujao svojih 12 sekundi. A i meh je bio potpuno u redu. Kada sam video da je, ono što je najteže za eventualnu opravku, bilo ispravno, odlučio sam da spoljašnjost fotoaparata dovedem u približan sklad s njegovom unutrašnjošću.

zatvarač ostali neoštećeni, potrebno je prethodno ih skinuti s fotoaparata. Za presvlačenje fotoaparata mogu se lepo iskoristiti razne vrste knjigovezačke plastike. Kako Bessa ima ukupno deset odvojenih celina, prvo je trebalo napraviti papirnu mustru, prema njoj iseći plastiku i zalepiti je na odgovarajuće mesto. Time je presvlačenje fotoaparata završeno.

DALJINAR

Najviše muke imao sam s daljinarom. Kako je spolja gotovo sve zardalo, samo skidanje poklopcu bilo je prilično komplikovano. Uz malo muke i više strpljenja, poklopac je konačno skinut. Tada je nastao najveći problem. Naime, Bessa ima dva površinska ogledala veličine 8x12 mm, debljine 1 mm. Refleksna površina na njima bila je potpuno uništena i daljinar nije mogao da funkcioniše. Pronašao sam parče površinskog ogledala debljine 1 mm, ali se moj staklorez strahovito namučio dok nije uspeo da mi, uz nekoliko "škartova", prilično neprecizno iseče približan format ogledala koji mi je bio potreban. Da bih dobio pravu meru, koristio sam brusni papir fine gradacije. Bio je to višesatni, vrlo težak posao. Posle je podešavanje daljinara bila prava pesma u odnosu na prethodne korake.

Na kraju, sledili su montiranje zatvarača s objektivom na telo fotoaparata, provera oštine, kao i "retuširanje" površina s kojih je otpala boja, ili onih gde plastika nije dobro legla. Tako se trud isplatio. Bessa iz moje kolekcije sada bi se mogla uporediti sa jednom vremešnom, ali dobro očuvanom, damom.

Da bi priča o srednjeformatnim Bessama bila kompletna, evo pregleda svih fotoaparata ove klase (6x9 i 4,5x6 formata) s najosnovnijim podacima. miniko@sezampro.rs

TAPETARSKI RADovi

Upravo to. Prvo se, kao i kada tapaciramo neki nameštaj, skine stara presvlaka, posle toga se lepi nova. U međuvremenu, treba očistiti metalne delove. Bessa ima "karoseriju" od aluminijuma sa sitnijim gvozdanim delovima. Iako su zardali, njih je manje i oni se lako obrade šmirglom ili malim brusnim kamenom, posle čega ide antirost. Aluminijumske površine su veće, pune aluminijumskog oksida (odvratni beli prah) koji se teško skida i tu jedino pomaže rotirajuća čelična četka. Ali, da bi objektiv i

OSTALE BESSE

MODEL	GODINA	OBJEKTIV	KARAKTERISTIKE	KOLEKC. VREDNOST
Bessa 6,3	1929	Voigtar 6,3/105	Oština sa oznakama: Portrait-Gruppe-Landsch	80 evra
Bessa 7,7	1929	Voigtar 7,7/105/120	Kao prethodno	80 evra
Bessa 6,5x11	1929	Voigtar 6,3/105	Kao prethodno	90 evra
Bessa 6,5x11	1929	Skopar 4,5/105	Kao prethodno	80 evra
Bessa 4,3x5x5/6x9	1932	Skopar, Voigtar 4,5/105	Nazubljeno dugme za premotavanje	45 evra
Bessa 4,x6/6x9	1935	Skopar 4,5, Voigtar 6,3	Compur/Pronto, hromirani rubovi	40 evra
Bessa 4,5x6/6x9	1936	Voigtar 7,7/105	Singlo zatvarač	80 evra
Bessa 4,5x6/6x9	1936	Voigtar 4,5/110	Compur, rubovi tela crni, okidač na telu	60 evra
Bessa 4,5x6/6x9	1938	Voigtar, Skopar	Pronto, Compur, okidač na telu	50 evra
Bessa 4,5x6/6x9	1947	Vaskar, Skopar	Bez daljinara, okidač na telu	50 evra
Bessa 4,5x6/6x9	1947	Skopar, Heliar	Compur Rapid, daljinar	100 evra
Bessa ii	1950	Color Skopar	Compur Rapid, daljinar	330 evra
Bessa II	1950	Color Heliar	Synchro Compur, okrugli prozori daljinara	400 evra
Bessa I	1951	Skopar, Vaskar	Hromirana, bez daljinara, šine za pribor	80 evra
Bessa I	1951	Skopar, Vaskar	Crna, kao prethodno	80 evra
Bessa II	1951	Apo Lanthar 4,5/105	Hromirana Synchro Compur, integr. tražilo i daljinar	1.500 evra
Bessa II	1951	Color Heliar	Synchro Compur, četvrtasti prozori daljinara	500 evra
Bessa II	1951	Color Skopar	Novi tip Synchro Compura	300 evra
Bessa II Luxus	1955	Color Heliar	Kao prethodno, presvlaka od gušterove kože	560 evra

fotoklinika

Usamljeno drvo

Vuk PAPIĆ, Užice

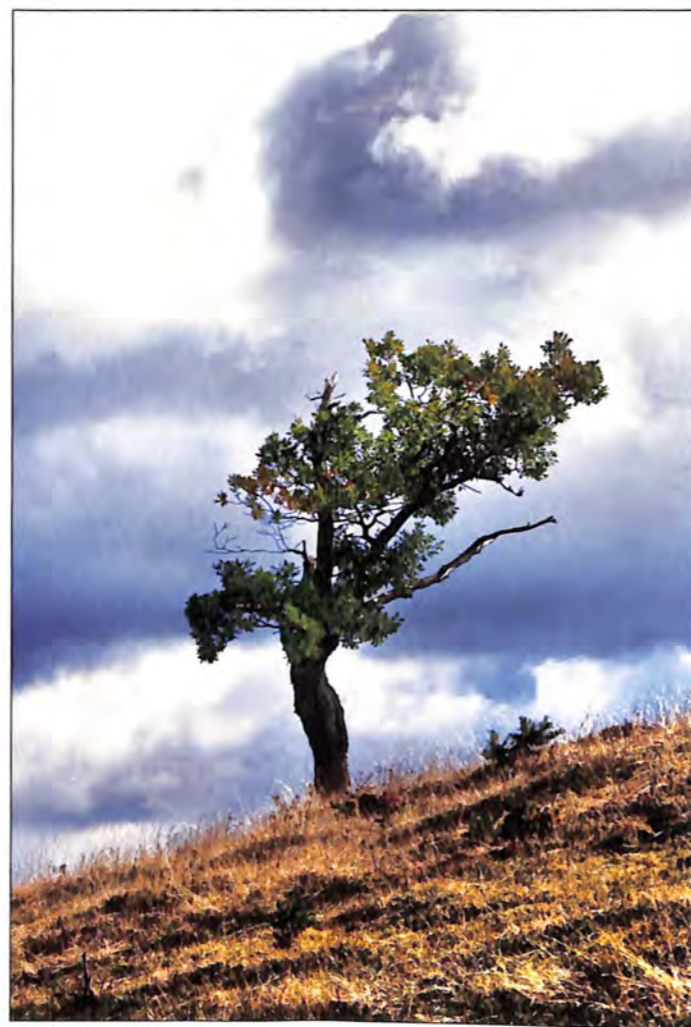

Vuk je poslao nekoliko fotografija kao predlog za naslovnu stranu nekog od budućih brojeva časopisa *Refoto*. Iako fotografija za naslovnu stranu treba da bude jednostavna, s jasno akcentovanim glavnim motivom koji će brzo i lako privući pažnju potencijalnih kupaca, ipak, ne treba da bude toliko jednostavna i, tako reći, bukvalna. Istina je da fotografije pejzaža nisu baš zahvalne za naslovne strane, ali *Practical Photography* odlično ih koristi već nekoliko decenija.

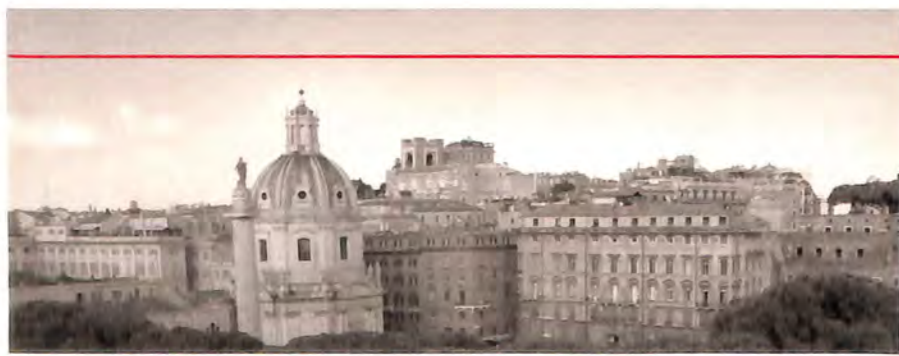
Na Vukovoj fotografiji sve je određeno centru, tj. sredini fotografije. Sva pažnja usmerena je na drvo, koje je samo drvo, i ništa više. Nije nešto posebno interesantno, nije posebno lepo ni ružno, prosto je tipično drvo, osim što je nagnuto po dijagonali, što je Vuk dodatno naglasio dijagonalnim prikazom

zemlje. Svu moguću dinamiku koju stvaraju dijagonale uspeo je da "zakuca" centralnom kompozicijom koja je drvo postavila na tako stabilno mesto da ga ni uragan ne bi pomerio. U stvari, deluje mi kao da je ovo deo šireg kadra, tj. da je urađen isečak fotografije. Celu situaciju malo "vade" dramatični oblaci, ali se i oni gube u gornjem delu fotografije i pretvaraju u potpunu belu. Konverzijom u crno-belo i dodavanjem kontrasta uz zadržavanje detalja (Shadows&Highlights to rade odlično) dobilo bi se na snazi prikazane scene ali, ipak, nedovoljno.

Fotografija za naslovnu stranu, pre svega fotografskog časopisa, mora biti tehnički na veoma visokom nivou, iako je sadržaj fotografije uvek važniji. To znači da oba parametra moraju biti ispunjena: da je tehnički i sadržajem toliko dobra da vas privuče da kupite časopis. I to je njena glavna uloga, zar ne?

kreativnost realizacija ★★☆☆

kreativnost realizacija ★★☆☆

SAVET

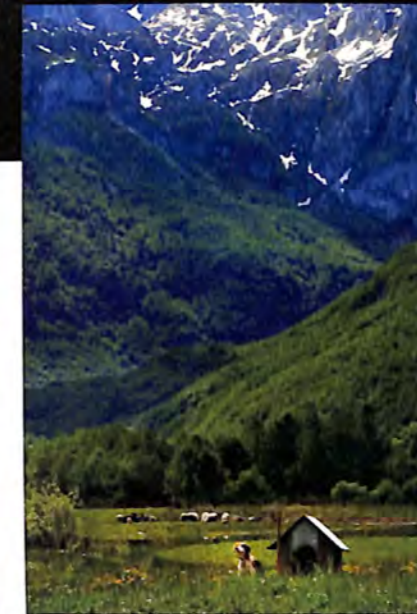
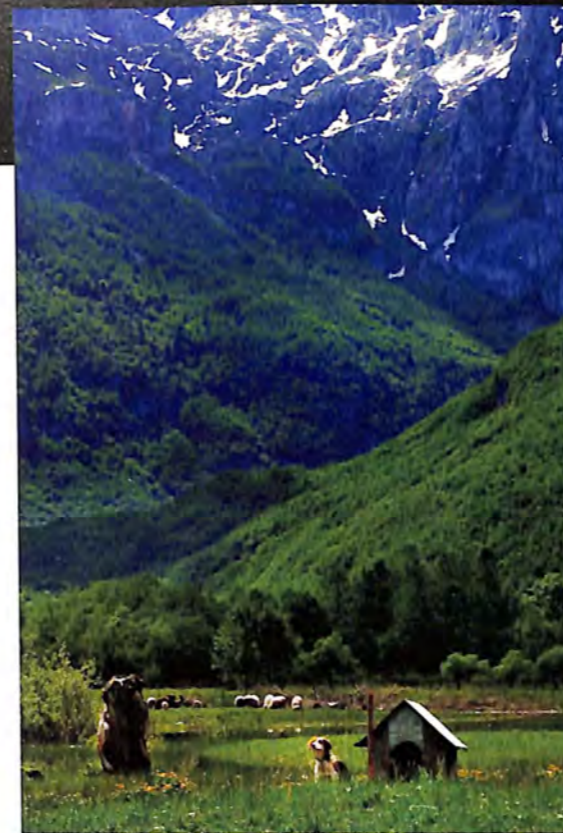
Za ozbiljno fotografisanje arhitekture koriste se specijalni PC (perspective control) objektiv koji imaju mogućnost pomeranja (Shift) i naginjanja (Tilt), čime se već prilikom snimanja ispravljaju "padajuće" linije. Branko je koristio Canon EOS Rebel T2i s objektivom 18-55 mm koji nema takve mogućnosti, ali linije je lako ispraviti naknadnom obradom. Trebalo bi da povede računa i o parametrima snimanja jer je osetljivost bila na ISO 400 uz ekspoziciju od 1/800 sekundi, ali s otvorom blende 5. S ekspozicijom od 1.250 sekundi blenda bi imala optimalnu vrednost (između 8 i 11), što bi rezultiralo maksimalnim kvalitetom slike.

Old times

Branko TODOROVSKI, Kragujevac

Još jedan od mnogobrojnih pokušaja predstavljanja arhitekture na "starinski" način. Kako bi prikazao što više, Branko je odabrao tehniku panorame, koja je verovatno snimljena "iz ruke", a posledica takvog načina rada, jesu čudno prikazane vertikalne linije zgrada, pa izgleda kao da svaka građevina ima svoju perspektivu. To bi, u stvari, mogla biti zanimljiva ideja za one koji vole obradu i montažu, jedino što zahteva pažljiv odabir motiva i dosta rada kako bi se prenaplašene perspektivne razlike uklopile. S druge strane, malo mi smeta "mekani" opšti ton bez snage i živosti, jer je tonska skala svedena na srednje tonove. Pored podešavanja kontrasta, neophodno je korigovati izrez, jer je nebu (na kojem nema nikakvih detalja) dato previše prostora – nedostaje park, tj. vrhovi drveća koji bi lepo "zatvorili" kadar s donje strane.

Ostaci zime

Mladan PAJKIĆ, Kostolac

kreativnost realizacija ★★★★★

Kako i koliko prava kritika (a ne recipročni "favovi" i "lajkovi" po sistemu "ja tebi – ti meni" – da ne pominjem serdare i vojvode) može da doprinese napretku, vidimo na fotografijama, ali i u pismu koje nam je poslao Mladan Pajkić. Dobri kadrovi i mnogo umerenija, da ne kažem primerenija, obrada uz interesantne motive ovoga puta zaslužili

su pohvale. Ono što svakako može biti bolje jeste kolorit, koji je na ovoj fotografiji previše "digitalan" (to se najčešće ogleda u plavetnilu neba) ili, što je ovde slučaj, zelenoj boji vegetacije. Drugi problem jeste deo stabla koji štrči i privlači previše pažnje, prvenstveno zbog toga što nema definisan oblik, pa se neprekidno trudimo da prepoznamo šta je u pitanju. Kolorit je veoma lako srediti pomoću

alata Selective Colors, oduzimanjem cijana, dodavanjem magente i mrve žute u zelenu boju. Neugodno deblo nije previše teško retuširati, mada je svojevremeno bilo komentara tipa: "Lako je Milanu da premešta ovce i pastire, ali šta da rade oni koji to ne znaju?" Cilj ove rubrike jeste da vas natera da probleme učite i pokušate da ih rešite, jer alati nikada nisu bili bolji.

Bez naziva

Darko RADOVANOVIĆ, Požarevac

Iako autor fotografiji nije dao naziv (a trebalo bi, jer bez naziva fotografija nije gotovo delo), moja prva asocijacija bila je trenutak spokoja. Iako su obala i svetionik jedini zaista statični objekti (pecaroš se proteže, čamac se kreće površinom mora), izgleda kao da sve stoji i odiše tišinom i spokojem. Atmosferu odlično prikazuju i nežni pastelni tonovi bez prenaplašenog kolorita, ali (uvek to ali) nepotrebnu dramatiku stvara prenaplašena vinjeta. Kada je vinjeta pravilno primenjena, onda neprimetno usmerava naš pogled ka sredini fotografije ili prema mestu interesovanja. Stari fotografi takav zahvat nazivali su "zatvaranje čoškova". Na ovoj fotografiji vinjeta je prejaka i zbog toga što se nalazi na svetlom, plavičastom nebu, deluje neprirodno, kao greška objektivna. Najjednostavniji način da napravite vinjetu nalazi se u programu CameraRaw, a prvo mesto jeste unutar kartice Lens Correction i odnosi se na kompletnu fotografiju, dok se druga, mnogo bolja varijanta, nalazi na kartici Fx i podešavanja vinjete primenjuje prema izrezu koji odredite. Kada već pominjem izrez, deo fotografije ispod crvene linije je višak, a treba proveriti i liniju horizonta.

SAVET

Fotografije na kojima površina mora stvara liniju na horizontu trebalo bi (ponekad može biti i drugačije) da budu, u skladu s mestom, predstavljene kao horizontalne. Na ovoj fotografiji ta greška nije velika, ali je potencirana položajem pecaroša, pored koga je linija horizonta podignuta.

kreativnost realizacija ★★☆☆

Pošaljite nam vaše fotografije za rubriku Foto-klinika. Broj fotografija za slanje nije ograničen, a ako imate bilo kakvu zanimljivu priču "iza fotografije", slobodno je priključite uz fotografiju i rado ćemo je objaviti. *Refoto*, za "Foto-kliniku", Pčinjska 15a, 11000 Beograd; citaoci@refoto.co.rs za foto-kliniku

SAVET

Analogne metode retuša nisu jednostavne i zahtevaju ogromno zanatsko znanje. Digitalne metode obrade maksimalno su pojednostavile ovaj posao, uz kvalitet koji ranije nije bio moguć. Ipak, i dalje nedostaje onaj zanatski deo očičen u pravilu da je retuš dobar samo ako se na gotovoj fotografiji ne vidi!

Ujedinjene boje jeseni

Loran ŽUTIĆ, Beograd

Retko obraćam pažnju na nazive fotografija, ali ovaj mi se baš dopada. Volela bih samo da mi se i fotografija jednako toliko dopada. Privukla me je mnoštvom detalja i nijansi žute, oker, braon i crvene, koje zajedno kreiraju toplu gamu. Uspešnu kontru pravi im zelena boja, od svetle pa do skoro crnozelene. Sve su ovo darovi prirode koji nas toliko asociraju na jesen, problem je samo što im Loran nije posvetio dovoljno pažnje, već ih je samo registrovao svojim fotoaparatom – a to nije dovoljno da fotografija bude zanimljiva (iako motiv jeste).

Prosto sve deluje nabacano, neorganizovano, bez ikakvih vizuelnih veza koje bi ovaj "šareniš" ujedinile. Prva stavka ka jedinstvu jeste kadar, koji bi svakako trebalo da bude malo suženiji. Zatim svetlo, koje je ovde ravno i dosadno, mada lepo ističe teksturu. Ipak, ona nije dovoljno krupno prikazana da bi predstavljala glavni izražajni element fotografije. Pokušala sam da konvertujem fotografiju u crno-belo, iako bi se Loran tome, verovatno, veoma protivio, o čemu svedoči naziv fotografije. Iskreno, to nije mnogo pomoglo, mada sam i kadar suzila. To još jednom potvrđuje pravilo da ono što nije dobro snimljeno ne može naknadno da se popravi.

SAVET

Dobru inspiraciju za ovakve snimke možete naći u klasičnom slikarstvu, gde je tema mrtve prirode bila vrlo zastupljena. Obratite pažnju na svetlo, kompoziciju, detalje i kolorit slika, kao i na opštu atmosferu, a važno je i koje predmete ćete uključiti u scenu jer imaju svoja simbolička i psihološka značenja.

kreativnost realizacija

Živili

Nikola-Mišo RATKOVIĆ, Trebinje, BiH

Iako većina fotografske populacije nema neko visoko mišljenje o "svadbarskim" fotografijama, deo ovog posla može biti visokokreativan i postoji određen broj onih koji ga obavljaju koristeći ozbiljnu studijsku opremu. Treba napomenuti i to da, dok se ostali bore za deo tržišta i jedni drugima "ubijaju cenu", oni sasvim lepo zarađuju. Pretpostavljam da je i ova fotografija nastala s pretenzijama da ne bude uobičajena, ali ... Za početak, u kadru nedostaje deo čaše i neba, koje nije preterano teško dodati.

Mnogo gore je to što čaša deluje masno, jer nije pripremljena za ozbiljno snimanje. Unutar nje, u šampanjcu, naopako okrenuti "plivaju" crni obrisi predmeta koji su u pozadini. A onda, definitivno najgore od svega, pojavljuje se projekcija čaše na ženskoj ruci, pretvarajući je u mušku. Ako pažljivije pogledate, videćete da je svetlo koje je prošlo kroz čašu napravilo veoma neugodnu senku, koja daje efekat maljavosti. Recept za sledeći put: kristalno čista čaša, pažljivo odabrano svetlo i još pažljivije kadriranje.

SAVET

Obično se pitamo čemu služi tim ljudi koji zajedno s fotografom radi u studiju. Oni se staraju da sve bude savršeno, tako da im ne bi promaklo to da se oko ruke pojavljuju delići tkanina, da na dva nokta nema aplikacije, da između prstiju ima isurele tečnosti, da na ruci postoji prekid koji je napravio neki beli kaiš, da se prsten okrenuo nadole, da...

kreativnost realizacija

Nikon SIGMA Canon Panasonic Profoto

SOMETHING

enelope

MI stvarno SVE IMAMO na jednom mestu!

proverite!

MANFROTTO SANYO

Manfrotto JOBY SanDisk

NATIONAL GEOGRAPHIC OLYMPUS ACME MADE

lowepro FUJIFILM Metz SAMSUNG

ZOOM FOTO

Beograd, Krušedolska 3; Tel: 011 / 414 6042
E-mail: info@zoomfoto.rs; www.zoomfoto.rs

IVAN ĆIRIĆ, Piroć, "Bunny"

MARINA FILIPOVIĆ, Osijek, Hrvatska, "Man In The Mirror"

Monohromatski svet

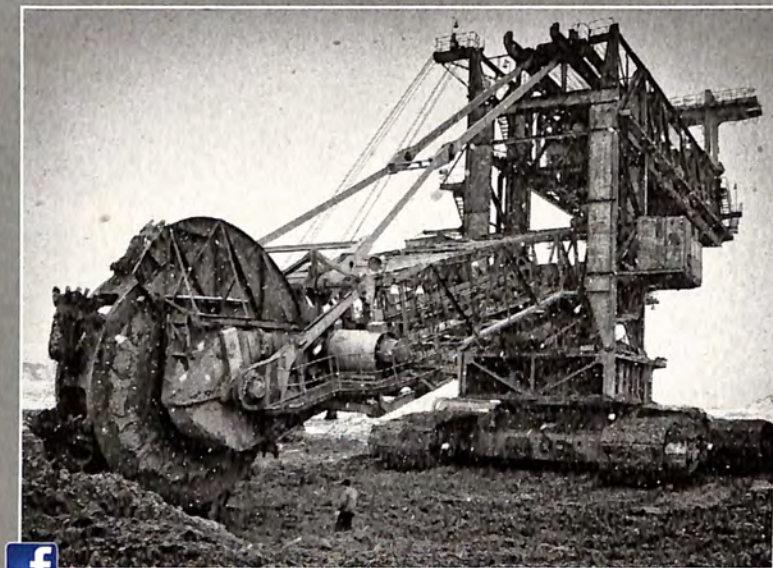
Najveći po broju poslatih i prikazanih fotografija. Najpopularniji po broju autora koji su učestvovali. Najraznovrsniji po broju motiva. Najteži za žiriranje!

Ovo su samo neke od karakteristika konkursa "Monohromatski svet" koji je završen. Upravo gledate poslednju mesečnu selekciju najboljih u konkurenciji od skoro 800 fotografija, koje su tokom oktobra i početkom novembra stigle u redakciju časopisa. Pred nama je težak posao, a to je da, pojačani s nekoliko priznatih fotografa koji će biti u žiriju, odaberemo fotografije za **izložbu u Galeriji "Artget" 10 - 25. januara 2012.** Između stotina odabranih potom treba pronaći tri najbolja rada, što će svakako biti najkomplicovaniji i najnezahvalniji zadatak jer je broj dobrih fotografija izuzetno veliki. To znači da će u sledećem broju biti objavljeni rezultati velikog finala i tada će biti poznata imena onih koji su se najbolje snašli u monohromatskom svetu fotografije.

f FOTOGRAFIJE S OVIM ZNAKOM IZGLASANE SU NA NAŠOJ FACEBOOK STRANICI.

STEVAN BIČANIN, Niš, "Hot in the city"

f GORAN POPOVIĆ, Lazarevac, "Moj stari bager"

f ŽELJKO MILAKOVIĆ, Požega, "Ples"

GORAN ŠVABIĆ, Niš, "Radimir"

DRAGI PETKOVIĆ, Smederevo, "Stare cipele-krimke"

ZVONIMIR RENDELI, Velika Gorica, Hrvatska, "Adrian Strout"

f SLAVOLJUB RADOJEVIĆ, Kragujevac, "Broken Soul"

f MILAN ULJMANSKI, Novi Sad, "Prjav posao"

f VLADIMIR ŽIVANČEVIĆ, Beograd, "Paranoja"

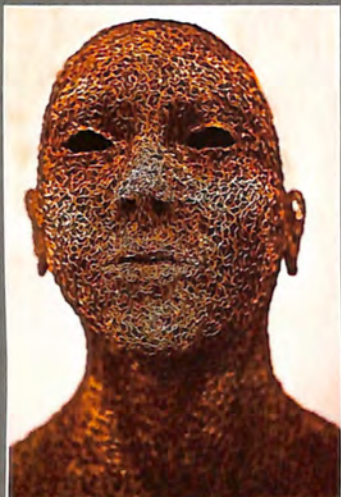
KONKURSI

MILOŠ STOJANOVIĆ, Niš, "Predgrade"

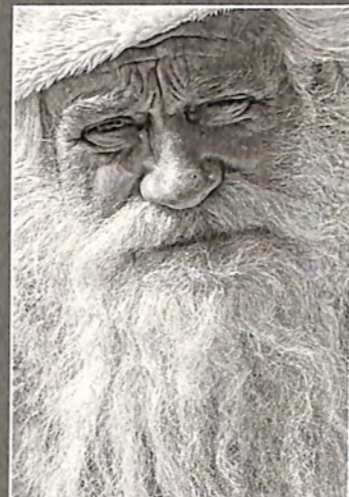
SANJA JOVOVIĆ, Novi Beograd, "U nedogled"

ANDREJ NIHIL RADOJKOVIĆ, Beograd, "Wired"

ZORAN VASIĆ, Bracknell, Velika Britanija, "Lavirint"

PETAR TUDA, Zagreb, Hrvatska, "Djed Mraz"

KREŠIMIR PLETIKOSA, Zagreb, Hrvatska, "Život ulice"

MIKICA ANDREJIĆ, Niš, "Vrtlog"

MARIJA STANKOVIĆ, Podgorica, Crna Gora, "Jelena"

MILICA MILOŠEVIĆ, Beograd, "Burn my shadow"

IVANA TODOROVIĆ, Beograd, "Eva razglednica Adamu"

ANNA ANDRZEJEWSKA, Poljska, "3"

ĐULA BEZEG, Srbobran, "Lutka"

ELVIS NOKIĆ, Novi Pazar, "Loneliness"

KONKURSI

IGOR SIVJAKOV, Sarajevo, BiH, "Stari majstor"

VELJKO STOJILJKOVIĆ, Kruševac, "Lažna bomba u bolnici"

MARKO PEKIĆ, Niš, "Old School"

DARE PRISTOV FERJAN, Bled, Slovenija, "Kuda idu"

GORAN STAMENKOVIĆ, Bašaid, "Čoban iz Mokrina"

MARINO RAUNIĆ, Pula, Hrvatska, "Pazi! Ide pauk!"

MITAR SIMIĆ, Ugljevik, BiH, "Budućnost"

GORAN TEŠANOVIĆ, Bački Jarak, "Venera"

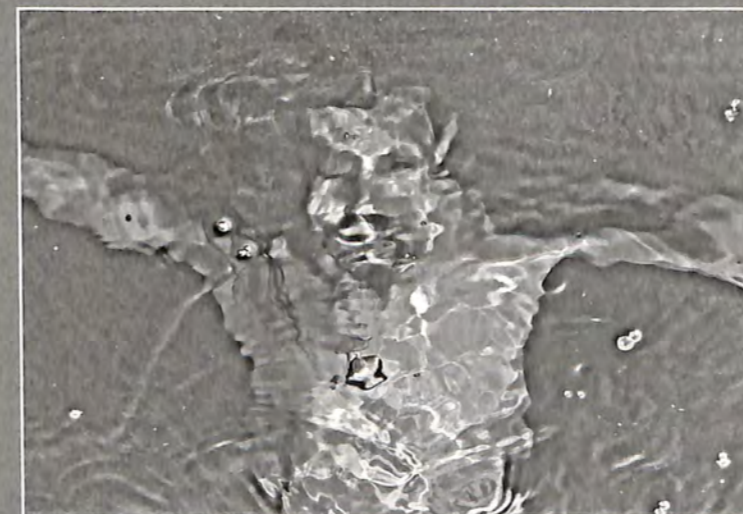
SANDRA KRČMAR, Beograd, "Squared"

SLOBODAN BALIĆ, Đakovo, Hrvatska, "Revizor"

MARINA BUGARČIĆ, Beograd, "Silence I"

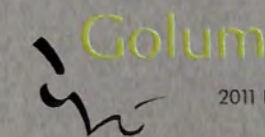
ALEN ĐOZGIĆ, Priboj, "Udenwater breathing"

IZLOŽBA

KONKURS MONOHROMATSKI SVET

Izbor stotinjak najboljih fotografija, kao i tri najbolje, biće predstavljene na izložbi u Galeriji "Artget" Kulturnog Centra Beograda, od 10. do 25. januara 2012. godine.

TEHNIČKA PODRŠKA KONKURSA FIRMA "HP",
A NAGRADE OBEZBEĐUJE FIRMA "GOLUM"

2011 Preferred Partner
GOLD

www.golum.rs
hp Imaging and Printing Solution
Specialist

1. NAGRADA
HP Photosmart Premium
e-All-in-One Printer (CN503B)

2. NAGRADA
HP Photosmart Plus
e-All-in-One Printer (CN216B)

3. NAGRADA
HP Photosmart
All-in-One Printer (CN255B)

FOTO servis

Deli Radivoja 1, 11000 Beograd,
011 / 78 - 23 - 017; 011 / 78 - 23 - 037

Pribor vrhunskog kvaliteta za vašu rasvetu po odličnim cenama.
Creative Light – napravljen od fotografa za fotografe.
www.creativelight.com

LampHeads

Lamp Head Set omogućava konstantan izvor svetla za foto i video snimanje ili tzv "intervju set". Idealan je za rad na terenu, zbog male težine i jednostavne i brze montaže. Set se sastoji od: torbe, 2 nosača lampe, 2 fluo lampe od 65W, 2 stativa, 2 softbox-a kvadratnog oblika FF 40x40 cm i 2 strujna kablja. Svaki set je upakovan u torbu, dizajniranu za lakši transport.

- CL lamphead Set 230v **86.990din**
- Takođe se zasebno mogu kupiti:
CL nosač lampe (bez lampe) **25.990din**
- FLUO lampe:
 - 65W 230V/50Hz 5500K **5.890din**
 - 105W 230V/50Hz 5500K **8.790din**
- Halogene lampe:
 - 250W 230V 3200K (tungsten) **1.790din**

Zilberice

Proizvode se u nekoliko dimenzija kružnog i četvrtastog (DeLuxe sa rukohvatom) oblika od različitih materijala. Zilberice su postale sastavni i neophodni deo opreme svakog fotografa za rad na terenu i u studiju. Zapakovane zauzimaju svega 1/4 svoje površine. Dostupna je i verzija 5u1 za postizanje boljih efekata.

Srebrno/beli 50cm	3.190din	5 u 1 50 cm	6.790din
Srebrno/beli 95cm	4.990din	5 u 1 95 cm	11.490din
Srebrno/beli 120cm	8.990din	5 u 1 120 cm	14.990din
Transparentni 50cm	2.590din		
Transparentni 95cm	4.990din		
Transparentni 120cm	8.990din		
Zlatno/beli 50cm	3.990din		
Zlatno/beli 95cm	6.490din		
Zlatno/beli 120cm	8.990din		
Sunlight/beli 50cm	3.190din		
Sunlight/beli 95cm	4.990din		
Sunlight/beli 120cm	8.990din		

Deluxe			
Transparentni 60cm	5.990din		
Srebrno/beli 60cm	7.690din		
Sunsilver/beli 60cm	7.690din		
Zlatno/beli 60cm	7.690din		
Transparentni 80cm	6.990din		
Srebrno/beli 80cm	8.490din		
Sunsilver/beli 80cm	8.490din		
Zlatno/beli 80cm	8.490din		
Transparentni 120cm	9.490din		
Srebrno/beli 120cm	10.990din		
Sunsilver/beli 120cm	10.990din		
Zlatno/beli 120cm	10.990din		

Kišobrani

Različiti dimenzija i površina: beli za mirno mekano svetlo, srebrni za visoki kontrast, transparentni za direktno difuzno svetlo, softbox kišobran za mekano svetlo.

Transparentni 65cm	2.590din
Transparentni 85cm	3.190din
Transparentni 105cm	3.990din
Beli 65cm	3.990din
Beli 85cm	4.590din
Beli 105cm	4.990din
Srebrni 65cm	3.190din
Srebrni 85cm	4.590din
Srebrni 105cm	4.990din

Kišobran Softbox beli 105 cm **7.690din**

Profoto

Profoto je priznati svetski lider u proizvodnji elektronske fleš rasvete. Profesionalnim fotografima danas je potrebna, izdržljiva, brza i pouzdana studijska oprema specijalno dizajnirana za digitalnu fotografiju i zahtevne poslove.

SUPER PONUDA!

- ComPact KIT 300/300:**
2x Compact 300, torba, 2 stativa, 2 kišobrana, 2 zum reflektora, Sinhro kabl 5m **94.900din**
- D1 Studio KIT 500/500 Air:**
2x D1 500 Air, torba, 2 stativa, 2 kišobrana, Profoto Air Remote (potpuna kontrola blic glave daljinskim upravljačem) **249.900din**
- D1 Studio KIT 500/500:**
2x D1 500, torba, 2 stativa, 2 kišobrana **199.900din**
- Bat Pack 230V:**
siguran, pouzdan, prilagodljiv **104.900din**

SpeedRing

Adapteri za montiranje SoftBox-ova na bilo koju fleš glavu ili foto blic.

- adapter Nikon/Canon **14.490din**
- adapter Profoto **14.990din**
- adapter Bowens Calumet **7.990din**
- adapteri za ostale brendove **7.990din**

Light Box

Lako rasklopivi foto studio perfektno dizajniran za fotografisanje malih predmeta. Proizvodi se u 2 dimenzije sa 4 različite pozadine.

- 50x50x50 cm **7.990din**
- 80x80x80 cm **10.990din**

SoftBox

Različite dimenzije oktagonalnog, kvadratnog, pravougaonog i "stripe" oblika. U sebi sadrže izmenjive unutrašnje i spoljne difuzore kao i fleksibilne čelične šipke koje su uz tkaninu otpornu na toplotu idealne za fleš rasvetu bilo koje snage ili kontinuirano osvetljenje do 650W.

SoftBox RF

SoftBox FF

RF 30x90 cm	17.990din	FF 40x40 cm	10.990din
RF 30x120 cm	19.490din	FF 40x60 cm	11.990din
RF 40x60 cm	13.490din	FF 30x90 cm	14.490din
RF 60x90 cm	21.990din	FF 60x90 cm	15.990din
RF 90x120 cm	27.990din	FF 90x120 cm	20.990din
RF 90 cm	16.690din	FF 20x30 cm	9.690din
RF 60x60 cm	19.490din		
RF 150 cm	27.390din		
RF 120x180 cm	43.490din		

SoftGrid

Omogućava smanjenje ugla svetla na 50 stepeni i daje dodatnu kontrolu kada je potrebno usmereno svetlo. U svim oblicima kao i RF SoftBoxovi, vrlo lako se postavljaju i skidaju.

30x90 cm	8.990din	90 cm	19.990din
30x120 cm	11.990din	90x120 cm	15.490din
40x60 cm	8.390din	150 cm	31.990din
60x60 cm	9.690din	120x180 cm	28.990din
60x90 cm	10.990din		

* cene su podložne promenama

GLOBAL FOTO

Beograd: Ivankovačka 20A 011/33-70-877
Pančevo: Braće Jovanović 68 013/33-52-58
www.foto-global.rs

FOTODiskont.rs 011/3571-102 | 063/225-112

Digitalne fotografije i foto oprema, čim, akcija, istovremeno Beograd, Srbija. Dostupno pošta na terenu.

Online prodavnica
TESTOVI FOTO OPREME

6 RATA ČEKOVIMA
BEZ KAMATE

STUDIJSKA RASVETA, STATIVI, RAZNA DODATNA OPREMA, CANON SLR APARATI, CANON OBJEKTIVI

Prijatelj časopisa ReFoto

studio B

radio na frekvencijama

99,1 MHz
100,8 MHz
105,4 MHz

Oglasite se...
PO SPECIJALNIM CENAMA
...na ovoj strani

Za više informacija
pozovite
marketing časopisa
011 / 344 - 9641

BLUR

M A G A Z I N E

ph: Boris Lobanov

Pixel Plus
Servis Centar

Mihizova 22, Beograd
tel: 011/3392-844
email: servis@pixelplus.rs

Popravka i održavanje:

- Foto aparata
- Video kamera
- Objektivna
- Bliceva
- Video projektor
- Foto štampača

Autorizovani **Canon** servis za video i foto program

GEDZET GODINE 2011

PREDLOŽI, GLASAJ, IGRAJ SE!
PRIDRUŽI SE GEDŽET ARMIJI NA
www.gedzetgodine.com
I OSVOJI VREDNE POKLONE!

D5100

Izvanredan SLR fotoaparat DX formata. Posедује snažan CMOS senzor slike od 16,2 megapiksela, obrtni LCD ekran, D-Movie, HDR snimanje, režim specijalnih efekata, ISO 100-6400 i sistem autofokusa sa 11 tačaka. Savršen način da podstaknete svoju kreativnu stranu.

TELO	59.990 din
D5100 + 18-55mm	64.990 din
D5100 + 18-55mm VR	68.990 din
D5100 + 18-105mm VR	79.990 din
D5100 + 18-55mm VR + 55-200mm VR	84.990 din
D5100 + 18-55mm VR + 55-300mm VR	94.990 din

D700

super cena

TELO 199.990 din

D700 + MB-D10	224.990 din
D700 + PDK-01	245.990 din
D700 + 24-120mm f/4.0	299.990 din
D700 + 28-300mm f/3.5-5.6	284.990 din
D700 + 14-24mm f/2.8	339.990 din
D700 + 24-70mm f/2.8	329.990 din

D7000

TELO 99.990 din

D7000 + 18-105mm VR	119.990 din
D7000 + 16-85mm VR	144.990 din
D7000 + 18-200mm VR II	154.990 din
D7000 + 18-105mm VR + 55-200mm VR	139.990 din
D7000 + 18-105mm VR + 55-300mm VR	149.990 din
D7000 + 18-105mm VR + 70-300mm VR	154.990 din

D300s

TELO 119.990 din

D300s + 18-200mm VR II	175.990 din
D300s + 16-85mm VR	164.990 din

D90

TELO 59.990 din

D90 + 18-105mm VR	79.990 din
D90 + 16-85mm VR	104.990 din
D90 + 18-200mm VR II	114.990 din
D90 + 18-105mm VR + 50mm f/1.8D	82.990 din
D90 + 18-105mm VR + 55-200mm VR	99.990 din
D90 + 18-105mm VR + 70-300mm VR	114.990 din

NOVO!

JA SAM 1 KLIK ISPRED

Nikon 1 J1	Nikon 1 V1
• 10.1 MegaPiksela • displej TFT LCD dijagonale 3 inča (7,5 cm) • (ISO 100-6.400) • film 1.080p full HD	• 10.1 MegaPiksela • displej TFT LCD dijagonale 3 inča (7,5 cm) • (ISO 100-6.400) • film 1.080p full HD
55.990 din	81.990 din

Izbor izmenljivih 1 NIKKOR objektiv i dodatne opreme pomažu vam da ostvarite najbolje rezultate prilikom snimanja ne opterećujući svoju foto torbu.

eneloop

Ready to use Rechargeable Battery

SANYO vam predstavlja revolucionarnu tehnologiju prvih punjivih baterija spremnih za rad bez inicijalnog punjenja – eneloop. One kombinuju superiornu tehnologiju modernih Ni-MH punjivih baterija sa prednostima klasičnih alkalnih baterija.

Prenosno pakovanje sa brzim punjačem MDR03 4 AA eneloop baterije, 2 AAA eneloop baterije i po 2 adaptera formata D i C	4.399 din
Brzi punjač MQR06 sa 4 AA punjive baterije. Eneloop bateriju puni za 1 sat i 15 minuta!	3.399 din
Punjač MQH09 sa 4 AA punjive baterije, vreme punjenja je 7 sati i 30 minuta	2.799 din
Punjač MQH04 sa 2 punjive baterije sa 4 punjive baterije	1.499/2.149 din
Punjač MQR06-E-4-3UWX	3.599 din

Stativi/tripod	Monopodi
• 055XPROB 17.490 din	• 679B 4.990 din
• 190XPROB 14.990 din	• 680B 6.190 din
• 190MF3 Mag Fiber 32.990 din	• 681B HD Pro 5.890 din
	• 682B Self Standing 11.190 din
Tripod super pro	Glave
• 058B Triaut Camera 37.590 din	• 222 9.990 din
• 161MK2 Mark 2 49.990 din	• 494RC2 5.990 din
	• 496RC2 7.490 din
Tripod Compact	• 804RC2 7.490 din
• MKC3-H01 NOVO 5.990 din	• 808RC4 13.590 din
• MKC3-P01 NOVO 5.990 din	• 501HDV 19.290 din
• MK394-H NOVO 8.990 din	
• MK394-PQ NOVO 8.990 din	

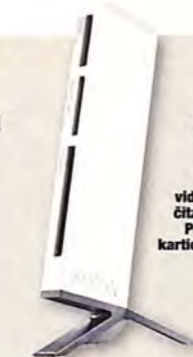

SanDisk® www.sandisk.com

Extreme® CompactFlash® kartice

• brzine 60 mb/s, dostupne u kapacitetima od 4 GB - 32 GB, specijalno su napravljene da pružaju vrhunske performanse za uređaje koji koriste CF format, sa početnom cenom već od 2.999 din

SanDisk® USB 3.0 čitač

Prenesite vaše fotografije i video zapise sa novim USB 3.0 čitačem brzinom do 500 mb/s. Podržava sve glavne formate kartica. Kompatibilan sa USB 2.0 uređajima.

4.999 din

SanDisk® SD™ extreme HD video

Koristite SD extreme HD video karticu i dobićete savršen sklad brzine i pouzdanosti za snimanje video zapisa u punoj rezoluciji kao i najbolje performanse prilikom fotografisanja. Dostupne u kapacitetima od 4GB do 32 GB.

od 1.499 din

OnOFF

AF 24 mm f/1.4G ED AF-S 204.990 din	AF-S 35mm f/1.4 G 171.900 din	AF-S 28-300 mm f/3.5 - 5.6 G ED VR 96.900 din	AF-S DX 55-300 mm f/4.5 - 5.6 G ED VR 41.900 din	AF-S DX 10-24 mm f/3.5 - 4.5 G ED 85.900 din	AF 35 mm f/2.0 D 29.900 din
AF-S DX 16-85 mm f/3.5-4.5.6 G ED VR 64.900 din	AF-S DX Micro 85 mm f/3.5 G ED VR 53.900 din	AF-S 24-120 mm f/4 G ED VR 118.900 din	AF DX 10.5 mm f/2.6 G ED Fisheye 79.490 din	AF-S DX 35 mm f/1.8 G 21.490 din	AF 85 mm f/1.8 D 44.990 din

NIKOR objektiv

NIKON Obj 12-24mm F4G AF-S DX IF-ED	112.900 din
NIKON Obj 16-35mm f/4G ED VR	123.900 din
NIKON Obj 17-55mm F2.8G DX AF-S IF-ED	155.900 din
NIKON Obj 18-35mm F3.5-4.5D AF IF-ED	62.900 din
NIKON Obj 18-55mm F3.5-5.6G AF-S DX VR	19.900 din
NIKON Obj 18-105mm F3.5-5.6G ED VR AF-S DX	27.900 din
NIKON Obj 18-200mm F3.5-5.6G AF-S DX VR II	75.490 din
NIKON Obj 24-85mm F3.5-4.5G AF-S	48.900 din
NIKON Obj 24-85mm F2.8-4.0 D AF	74.900 din
NIKON Obj 28-85mm 1/3.5-4.5 Manualni	85.900 din

NIKON Obj 24-120mm F3.5-5.6G AF-S VR IF-ED	69.900 din
NIKON Obj 14-24mm F2.8G AF-S ED	186.900 din
NIKON Obj 24-70mm F2.8G AF-S	175.900 din
NIKON Obj 70-200mm F2.8G AF-S ED VR II	248.900 din
NIKON Obj 70-200mm F2.8 G AF-S IF VR	172.900 din
NIKON Obj 14mm F2.8D AF IF-ED	188.900 din
NIKON Obj 16mm F2.8D AF Fisheye	88.900 din
NIKON Obj 20mm F2.8D AF	66.900 din
NIKON Obj 28mm F1.4 D AF	214.900 din
NIKON Obj 28mm F2.8 D AF	31.900 din
NIKON Obj 50mm F1.4D AF	33.900 din
NIKON Obj 50mm F1.4G AF-S	42.900 din
NIKON Obj 50mm F1.8D	13.900 din

NIKON Obj 85mm F1.4D AF	134.900 din
NIKON Obj 60mm f/2.8G ED AF-S	56.900 din
NIKON Obj 105mm F2.8G AF-S IF-ED VR II Micro	91.900 din
NIKON Obj 135mm F2.0 AF-DC	141.900 din
NIKON Obj 24mm f/3.5 D ED PC	215.900 din
NIKON Obj 45mm f/2.8D ED PC-E Micro	215.900 din
NIKON Obj 85mm F2.8D ED PC-E Micro	196.900 din
NIKON Obj 55-200mm f/4-5.6 AF-S DX VR IF-ED	29.900 din
NIKON Obj 70-300mm F4.5-5.6G IF-ED VR	56.900 din
NIKON Obj 80-400mm F4.5-5.6D AF VR	177.900 din
NIKON Obj 180mm F2.8D AF IF-ED	96.900 din
NIKON Obj 200mm F4.0 AF Micro	183.490 din
NIKON Obj 300mm F4.0 AF-S IF-ED	144.900 din

Lowepro

www.lowepro.com

Pro Runner (3 veličine/2 boje) od 7.990 din	Adventura (3 veličine/2 boje) od 2.190 din	Pro Runner 200AW (crna) 7.990 din	Pro Runner 300AW (crna) 10.990 din
Classified (4 veličine/2 boje) od 10.990 din	Classified Sling 180 AW (crna) 13.990 din	Primus AW 15.990 din	Primus Minimus AW 13.990 din
Classified Sling 220 AW (crna) 16.990 din	Compact AW torba (crna) 13.990 din	Stealth Reporter AW (6 veličine) od 7.990 din	Sling Shot 102 AW 6.990 din
Compu Daypack (3 boje) 7.990 din	Compu Primus AW (crna ili plava) 22.990 din	Sling Shot 202 AW 7.990 din	Sling Shot 302 AW 10.990 din
Compu Trekker AW Rolling 16.990 din	Compu Rover AW 16.990 din	Sling Shot 350 AW 12.490 din	Super Trekker AW (crna) 39.990 din
FastPack (4 veličine/3 boje) od 6.490 din	FlipSide 200 (crna, crvena, plava) 8.490 din	Toploader Pro 65 AW (crna) 7.490 din	Toploader Pro 70 AW (crna) 8.290 din
FlipSide 300 (crna, crvena, plava) 9.990 din	Magnum AW (crna) 15.990 din	Toploader Pro 75 AW (crna) 8.990 din	Toploader Zoom 45AW (2 boje) 2.490 din
Nova AW (6 veličine/4 boje) od 2.990 din	Inverse 100 AW (3 boje) 5.990 din	Toploader Zoom 50AW (2 boje) 2.990 din	Toploader Zoom 55AW (2 boje) 3.790 din
Inverse 200 AW (3 boje) 6.990 din	Photo Classic ranac (zeleni) 15.990 din	Vertex 100AW 17.990 din	Vertex 200AW 22.990 din
Pro Roller 2 AW (crna) 28.990 din		Vertex 300AW 24.990 din	

Preko 40 godina Lowepro proizvodi najkvalitetnije torbe i rančeve za foto i video opremu

Profoto

Profoto je priznati svetski lider u proizvodnji elektronske fleš rasvete. Profesionalnim fotografima danas je potrebna, izdržljiva, brza i pouzdana fleš rasveta specijalno dizajnirana za digitalnu fotografiju i zahtevne poslove.

ComPact KIT 300/300: 2x Compact 300, torba, 2 stativa, 2 kišobrana, 2 zum reflektora, Sinhro kabl 5m	94.900 din
D1 Studio KIT 500/500 Air: 2x D1 500 Air, torba, 2 stativa, 2 kišobrana, Profoto Air Remote (potpuna kontrola blic glave daljinskim upravljačem)	249.900 din
D1 Studio KIT 500/500: 2x D1 500, torba, 2 stativa, 2 kišobrana	199.900 din
Bat Pack 230V: siguran, pouzdan, prilagodljiv	104.900 din

Prilob vrhunskog kvaliteta za vašu rasvetu po odličnim cenama.	
SoftBox: Različite dimenzije oktagonalnog, kvadratnog, pravougaonog i strip oblika. Cene od	9.690 din
Kišobrani: Različite dimenzija i površina: beli, transparentni i srebrni. Cene od	2.590 din

Preplatite se!

dobićete časopis na vašu kućnu adresu

+ poklon knjigu

Specijalne ponude dvogodišnja pretplata

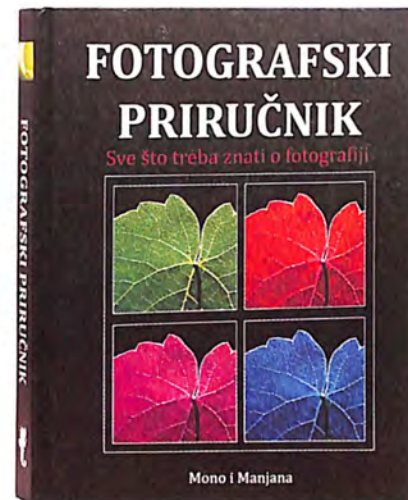
Za samo 5.950 dinara dobićete 22 broja vašeg omiljenog časopisa na kućnu adresu + poklon, knjigu "Fotografski priručnik" (grupa autora, izdavač Mono i Manjana, 2010, vrednost 3.780 dinara).

Godišnja pretplata

Za samo 2.950 dinara dobićete 11 brojeva časopisa na kućnu adresu + poklon, knjigu "Digitalna fotografija", priručnik koji nedostaje (David Pogue, izdavač Kompjuter biblioteka, 2011, vrednost 1.730 dinara).

Pretplata

- Za 2.750 dinara, koliko iznosi pretplata na 12 brojeva + 1 gratis dobićete ReFoto na kućnu adresu (bez poklona).
- Ukoliko želite, možete se preplatiti na 6 brojeva + 1 gratis za samo 1.500 dinara (bez poklona).
- Za BiH pretplata na 11 + 1 brojeva iznosi 88 km (bez poklona). Poštarina je uključena u cenu.
- Za inostranstvo pretplata na 12 brojeva, s poštarinom, iznosi 80 evra.

Priručnik će vam pomoći pri izboru pravog fotoaparata i objektivu i naučiti vas da manipulišete slikom i postignete najbolje efekte. Urednik knjige i autor većine fotografija je Stiv Bavister, jedan od najuspešnijih i najiskusnijih britanskih fotografa.

• format: 215 x 280mm • 256 strana • tvrd povez

MONO i MANJANA
www.monoimanjana.rs

Knjiga je podeljena na dva dela, o kojima možete da razmišljate kao o „fotografskom“ i „digitalnom“ delu. Autor David Pogue je kolumnista NewYork Times-a i jedan od najboljih predavača na svetu.

• format: 165 x 235mm • 294 strana • tvrd povez

kompjuter biblioteka
www.kombib.rs

NAPOMENA:
PONUDE S POKLONOM VAŽI SAMO ZA
PODRUČJE SRBIJE DOK TRAJU ZALIH!
POKLON ŠALJEMO
ODVOJENO OD ČASOPISA!

Naručite povezane komplete ili naša druga izdanja

"DRAGOLJUB TOŠIĆ – FOTOGRAFIJE",
Foto-monografija, 1.500 din. + 180 din. PTT

"ELEMENTARNA
TEHNIKA
FOTOGRAFIJE"
prof. Dragoljub Kažić,
450 din. + 140 din. PTT

"DEDAIZAM" Vladimir Bačlija, Foto-monografija,
5.000 din. + 400 din. PTT. Svaki kupac uz knjigu na poklon
dobiya 6 originalnih crno-belih negativa

"TOMISLAV PETERNEK
– ŽIVOT S
FOTOGRAFIJOM",
Foto-monografija,
7.000 din. + 400 din. PTT

Kupite stare brojeve

UPOTPUNITE SVOJU ARHIVU ČASOPISA REFOTO
(brojevi od 1 do 8, 29, 43 i 45 su rasprodati)

od 125 dinara

- od broja 9 do 54 cena po komadu je 125 din.
- od broja 55 do 65 cena po komadu je 175 din.
- od broja 66 iznosi 250 din.
plus poštarina od 60 dinara po komadu

Učestvujte i vi u stvaranju časopisa... Kako?

Pošaljite vaše fotografije za sledeće rubrike:

- ✓ **PUTOPIS** Do dvadeset fotografija, kratak tekst u kojem ćete opisati vaše utiske i iskustvo koje ste stekli na putovanju. Fotografije minimalne veličine 18 x 24 cm u rezoluciji 300 dpi, RGB, JPEG.
- ✓ **U FOKUSU** Pošaljite do tri fotografije (po jednom broju časopisa) minimalne veličine 18 x 24 cm u rezoluciji 300 dpi, RGB, JPEG.
- ✓ **FOTO-KOMENTAR** Do pet fotografija minimalne veličine 13 x 18 cm u rezoluciji 300 dpi, RGB, JPEG.
- ✓ **FOTO-AMATER** Do dvadeset fotografija minimalne veličine 13 x 18 cm u rezoluciji 300 dpi, RGB, JPEG.

Kako da pošaljete fotografije e-poštom?

- prikačite fotografije uz vaš mejl i u file info napišite ime i prezime, adresu i eventualno tehničke podatke o fotografiji;
 - ograničite veličinu jedne fotografije na 1,5 MB;
 - maksimalna težina poruke je 10 MB.
- U FOKUSU**, citaoci@refoto.co.rs, subject: U fokusu
FOTO-KOMENTAR, citaoci@refoto.co.rs, subject: Foto-komentar
FOTO-AMATER, citaoci@refoto.co.rs, subject: Foto-amater
PUTOPIS, citaoci@refoto.co.rs, subject: Putopis

INTERNET

Na našoj internet-prezentaciji odredili smo prostor za veb-galeriju za koju možete poslati do deset fotografija maksimalne veličine 13x18 cm (1.535 x 2.126 pix u 300 dpi), JPEG, RGB a veličina 2MB. Na ovoj adresi možete poslati vaše fotografije za sve konkurse:
<http://www.refoto.rs/prijava.php>

POŠTOM

Fotografije narezane na CD. Ako ih šaljete za više rubrika, nije potrebno da šaljete više kompaktdiskova, već ih samo rasporedite u posebne foldere i imenujte ih nazivom rubrike ili teme. Obavezno napišite podatke u fajl info (ime, prezime, adresa, kontakt, naziv rada, eventualno tehnika rada).
Adresa za slanje:
ZA REFOTO, Studio One,
Pčinjska 15a, 11 000 Beograd.

PISMO MESECA

Mario Glavić, Karlovac

Pozdrav Ivana i Milane,
Moram pohvaliti što je napokon netko počeo javno kritizirati ovaj "turbo folk" od fotografije, koji se pojavljuje zadnjih par godina po katalozima FIAP-a, a također, svaka Vam čast na otkrivanju razno raznih muljatora i kradljivaca fotografija. Nekoliko godina aktivno sudjelujem na salonima fotografije pod patronažom FIAP-a, i primjetio sam dosta nepravilnosti koje FIAP, kao sustav, ne primjećuje, jer slijepo vjeruje nacionalnim fotosavezima. Tako sam primjetio da su umjetnička zvanja dobili neki ljudi koji su se na svjetskoj fotografskoj sceni pojavili sa samo nekoliko fotografija, ali su, varanjem sustava, postigli svoj cilj. Na primer, da bi se dobilo prvo počasno zvanje AFIAP (Artist FIAP), potrebno je plasirati na izložbe 10 potpuno različitih fotografija, a velik je broj onih koji isti rad pošalju na drugi salon u crno-bijeloj verziji i sa drugim nazivom, i hop-sustav je prevaren. Kada se malo bolje prekopa po njihovom radu, lako je shvatiti da ti ljudi nemaju nikakvu produkciju ni svoj izražaj, te da bezobrazno kopiraju tuđe

radove i to baš one kakvi su trenutno u "trendu". Posebno me iritiraju likovi koji već 3-5 godina uporno šalju 2-3 iste fotografije, nije mi jasno kako ih već neki žiri nije diskvalificirao. Ispada da su te fotografije jedino što su ikada snimili. Pitanje je samo šta će im to umjetničko zvanje, jer mahanjem bilo kakvom diplomom bez pokrivača je besmisleno, a fotografije bez neke čvrste točke na "i", i nemaju baš smisla za izlaganje i pokazivanje, osim u nekim vizualno nepismenim krugovima. Žalostno je jedino što i takvi neautori ispadaju jednaki kao i pravi autori kada se nađu pred nekom institucijom koja je slijepa za sve, osim za ono što piše na papiru. Ostaje činjenica da su katalozi FIAP-a u 90-im godinama i onih desetljeća prije, izgledali za nekoliko klasa bolje od ovih sada, prije svega zato što su u njima bile prave fotografije, a ne umjetne tvorevine, kadrovi bez smisla i svjetski plagijatorski rat. Ako me sada netko napadne za ljubomoru, mogu mu odmah poručiti da odustane, jer žalost, i ja sam dio tog sustava, nositelj sam umjetničkog zvanja EFIAP, nekoliko nagrada,

od kojih mi je najdraža ona iz Helsinkija, jer to je grad koji još drži do prave fotografije. Plasirao sam na salone oko 80 različitih radova koji su primljeni oko 220 puta u 25 zemalja svijeta i imam pravo biti član žirija na salonima. Tako da mislim da imam potpuno pravo kritizirati taj sustav, ali kao što sam već rekao, nije toliko kriv ni FIAP, koliko nacionalni fotosavezi.

I što se onda događa na kraju balade? Salona je sve više, hrpetina loših fotografa dobiva zvanja, a time i pravo da budu članovi žirija, ako ne na nekom renomiranom salonu, onda barem na nekom nebitnom salonu koje organizira njihov lokalni fotoklub. A mi se čudimo gdje je nestala fotografija. Eto gdje je nestala, ubili ju fotografski nepismeni ljudi. Vjerujem da je to uveliko i posljedica digitalnog doba, pošto je fotografija postala svima dostupna. Malom broju ljudi digitalija je olakšala rad, neki manji broj ljudi je otkrio da je talentiran za to što se pojavilo, a većina je krenula radit to što već radi... Dakle ništa vrijedno ni pametno.

Mladen Pajkić, Kostolac

Hvala vam na kritikama, dobio sam ono što sam očekivao, a tiče se završne reči ili obrade. Mnogo sam fotografija uništio završnom obradom, pa i ovu, tako da mi ostaje to da popravim i da malo prikočim. Što se tiče engleskog, skroz ste u pravu, nemam reči.

Puno hvala još jednom i, naravno, nastaviću sa slanjem i čekanjem na vaše kritike. Veliki pozdrav celoj redakciji

U prošlom broju časopisa Refoto Ivana je pisala tekst o tome kako kritika nije poželjna i niko je ne voli. Istovremeno, svima je jasno da bez prave kritike nema nikakvog napretka jer tapšanje po leđima i odobravanje prijatelja ne vode ka boljim radovima. Mladanovo pismo primer je da kritika može biti shvaćena na pravi način, jer naš cilj nije da obeshrabrimo autore, već da im ukažemo na greške i nabrojimo mogućnosti koje nisu iskoristili, a koji će pomoći da

njihov rad konstantno napreduje. Ponekad nam zameraju kako smo previše oštri, ali i taj deo podređen je zajedničkom cilju i želji da komentari ne budu "mlaki", ili još gore, samo "podgrejano" prepisivanje nekih prethodnih priča. Takve komentare niko (osim autora fotografije) ne bi čitao. Ovaj odgovor iskoristićemo i kao poziv svima da šalju svoje fotografije za rubriku Foto-komentar, ili da napišu da fotografije koje su poslate na neki od konkursa iskoristimo i u ovu namenu. To će možda smanjiti veliki broj pitanja tipa: da li su moje fotografije stigle ili zašto niste objavili ništa od onoga što sam poslao? Komentar bi tada imao pravu snagu i smernice kako da snimate (i obradite) fotografiju koja će "preživeti" žestoku konkurenciju našeg, ali možda i nekog drugog konkursa. Nekoliko autora do sada se zahvalilo na komentarima, nakon kojih su iskoristili savete i prolazili, pa čak dobijali i nagrade na salonima fotografija.

Raša Milojević, Zaječar

U principu se slažem sa Ivaninim komentarom, ali joj je mnogo slaba matematika. Da budem iskren, voleo bih da je ona u pravu i da za svaku izložbu zaradimo toliko para (ma zadovoljio bih se i sa 50.000 evra).

Ali, neumoljive brojke pokazuju drugačiju situaciju, pa ako obratite pažnju na propozicije, videćete da je cena učešća uvek ista - bez obzira na broj tema u kojima autor učestvuje. U proseku se prijavi oko 650 autora koji plate, opet u proseku po 14 evra (PayPal uzima svoju proviziju, članovi FSS plaćaju 10 evra). Znači 650x14=9.100, a od toga se oduzima plaćanje patronata, kupovina medalja, troškovi žiriranja, štampanje kataloga, poštanski troškovi... Ovo je stvarna matematika.

Mihajlo Miljković, Leskovac

Oskora sam počeo da se interesujem za fotografiju, pa sam tako postao i "taze" čitalac Vašeg časopisa. Ono što sam pročitao u do sada tri broja časopisa, mogu reći da ste pun pogodak. Mislim da je odlično što se se oglašili temama kao što su: "Šta se desilo s fotografijom?" i "Količina fotografije". Jesam pristalica korišćenja Photoshopa, ali samo kao alata za male (neophodne) korekcije fotografije. Fotografija treba da ostane, i bude fotografija. Svaka čast Vama, koji ste se dotakli tih tema. Nadam se da ćete uspeti u toj borbi. Pošto sam se zainteresovao za fotografiju, da li možete da mi preporučite neku literaturu, gde bih mogao da naučim nešto više o fotografiji i fotografisanju? Ako finansije dozvole, na proleće planiram kupovinu D-SLR fotoaparata i malo ozbiljnije bavljenje fotografijom. Hvala. Želim Vam puno uspeha u daljem radu.

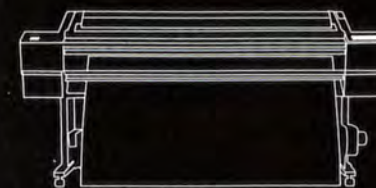
Uvek se obradujemo svakom novom čitaocu jer naša je publika mala, ali odabrana. Oba članka koja navodite naišla su na puno reakcija, većinom odobravanja što potvrđuje da nismo usamljeni u tom razmišljanju. U ovom broju možete pročitati tekst našeg saradnika Zorana Imširagića koji je stao u svojevrsnu odbranu Photoshopa jer, logično, nije kriv Photoshop već osoba koja ga koristi. Što se tiče vaše edukacije o fotografiji putem dvogodišnje pretplate na naš časopis možete dobiti odličan priručnik za fotografiju koji je prevod britanskog izdanja. Uz jednogodišnju pretplatu poklanjamo knjigu o digitalnoj fotografiji, a u svakom broju časopisa predstavljamo aktuelne knjige iz beogradskih knjižara. Internet je, takođe, neiscrpan izvor informacija, a svakako nastavite i da pratite Refoto časopis.

64" VISOKOG KVALITETA

Epson Stylus Pro 11880

Epson Stylus Pro 11880 je kvalitetan Epsonov štampač od 64", koji zahvaljujući velikim glavama za štampanje, kartridžima velike mililitraže i sistemom samoprovore omogućava štampanje materijala površine do 36 m²/h bez zastoja i kontrole operatera. Epson UltraChrome K3 Vivid Magenta mastila sadrže dve nijanse sive i crne boje (Photo i Mat), pružajući vrhunski kolorit.

EPSON
EXCEED YOUR VISION

ewe^{comp}

PRODAJA KROZ AUTORIZOVANU DILERSKU MREŽU:

Beograd: LIST COMPUTERS 3535 555 * OFFICE 1 SUPERSTORE 34 60 600 * GRAPPOLO INTERNATIONAL 3091 421 * BIG BANG 2296 652 * BEL COMPUTERS 3544 007 * CT RETAIL 3120 866 * CARTRIDGE WORLD 3089 810 * COLORSYS 3573 533 * COMPUTER SHOP DOO 2698 104 * HELLAS 7440 300 * MICRO SYSTEMS 3283 007 * DESK COMPUTERS 3240 017 * MONITOR SYSTEM DOO 3449 322 * ATOM PARTNER 20 90 856 * COMPUTERLAND 30 99 595 * COMTRADE SHOP 344 63 57 * DC GRAFIČKI CENTAR 2030 866 * GIGATRON 24 11 479 * GOLLUM 24 50 779 * SOLUTION JM 30 89 500 * WIN WIN 26 88 933 * NOVI SAD: NOVEL 021/426 100 * INFOGRAF 021/551-311 * POSITIVE DOO 021/4720 388 * ASYS 021/402 420 * SH BPO D.O.O. 021/751 310 * IO COMPUTERS 021/453 833 * WIN WIN 021/63 96 950 ZRENUJANIN: FEDRA COMPUTERS 023 589 780 * MPA 023/ 566 414 * ČAČAK: ALTI 032/340 140 * BOJAN KOMERC DOO 031/893 323 * SKY COMPUTER CENTAR STOKAR 031/8255 25 ŠABAC: PC MARKET 015 310 133 TUTIN: ANSOFT 020 810 180 UŽICE: DATA COMM 031 512 122 * PETAR PAN 031 511 139 * WIN WIN 031 524 981 VALJEVO: URIDUM TRADE 014 292 222 VRŠAC: AB KANON TEHNOBPO 013 838 884 ZAJEČAR: GENIUS SHOP 019 42 67 68 RAŠKA: USPON 036 736 050 SENTA: SABOTRONIC 024 815 307 SMEDEREVO: PLANINKA 026 643 021 STARA PAZOVA: ALP COMPUTERS 022 316 419 KRALJEVO: USPON 036 235 749 * WIN WIN 036 235 875 KRŠEVAČ: LINKOM 037 44 33 71 LESKOVAC: IT LESKOVAC 016 23 41 01 * KATALOG 016 213 313 NOVA PAZOVA: BETATRON DOO 022 323 636 JAGODINA: LINK 035 245 245 KIKINDA: BUS COMPUTERS 0230 32 102 NIŠ: COMTEL 018 530 353 * WIN WIN 018 517 477 ČUPLJA: INTERCOM COMPUTERS 035 477 077 GORNJI MILANOVAC: USPON 032 714 552